

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาสตราจารย์ธรรมนุญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้อง ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๑. ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

๑.๑ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รวม ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

๑.๒ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งแล้วเสร็จ และทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ แล้ว

ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีนั้น ระหว่างตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ปรากฏว่า ในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ สื่อมวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการโอนหุ้นของผู้ถูกร้องให้แม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ ยามรักษาความปลอดภัย และคนใกล้ชิดอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง และว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม บุษบาบาน มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ ขอให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง

๑.๓ ผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ รับทราบข้อมูลจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนและคำร้องของว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม ฯ และให้นำเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตรวจสอบต่อไป โดยมอบหมายให้คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. เสนอรายชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง และต่อมาผู้ร้องมีคำสั่งที่ ๑๖๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓ และที่ ๑๗๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ โดยมีคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นประธานคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ดำเนินการแล้ว เสนอรายงานผลการตรวจสอบ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ต่อผู้ร้อง

๑.๔ ผู้ร้องพิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ สรุปได้ว่า จากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องยอมรับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของตนเอง คู่สมรส และที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง ซึ่งแยกประเด็นพิจารณาเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๑.๔.๑ ทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้อง และในชื่อของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินในนามของตนเอง เป็นหุ้นสองบริษัท รวมมูลค่า ๖,๗๕๐ บาท ไม่แสดงรายการทรัพย์สินในนามของคู่สมรสผู้ถูกร้อง เป็นหุ้นสามบริษัท และตั๋วสัญญาใช้เงินหนึ่งฉบับ รวมมูลค่า ๖,๔๖๖,๗๕๕.๓๕ บาท

ผู้ร้องพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด และทรัพย์สินดังกล่าวยังคงมีชื่อของผู้ถูกร้องและคู่สมรส การไม่แสดงรายการ

ทรัพย์สินดังกล่าว ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้ง

๑.๔.๒ ทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตน และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ดังนี้

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง จำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง จำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้ว

เป็นเวลาหนึ่งปี จำนวน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท

ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลในการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน สรุปได้ว่า บางบริษัทเป็นการซื้อหุ้นบางส่วนจากผู้ถือหุ้นเดิมซึ่งได้รับความเดือดร้อนทางการเงินและมาขอความช่วยเหลือ โดยผู้นั้นยังไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องช่วยเหลือ บางบริษัทเป็นการเพิ่มจำนวนผู้ถือหุ้นให้มีเสียงข้างมากในการลงมติของผู้ถือหุ้น บางบริษัทจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ เพื่อรองรับงานการว่าจ้างต่อจากบริษัทอื่น จึงเข้าไปซื้อหุ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิมของบริษัทดังกล่าว บางบริษัทกำลังจะหยุดดำเนินกิจการ บางบริษัทเพื่อมิให้ตน และ/หรือคู่สมรส หรือบริษัทที่เข้าไปถือหุ้นเสียชื่อเสียง ถ้าหากมี เช่น บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด

ทั้งยังชี้แจงว่า ไม่จงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว เพราะไม่ทราบข้อเท็จจริงการถือหุ้นของบุคคลที่คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการ ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน และไม่ทราบรายละเอียดการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัทต่างๆ ของคู่สมรส ทรัพย์สิน คือ หุ้นที่ไม่แสดงไว้ในบัญชี ฯ เมื่อเทียบกับทรัพย์สินที่แสดงในบัญชี ฯ แต่ละครึ่ง มีจำนวนที่น้อยมาก ผู้ถูกร้องและเลขานุการส่วนตัวไม่เข้าใจข้อกำหนด ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. และรายละเอียดการกรอกรายการทรัพย์สิน ฯ ในบัญชี อีกทั้งการที่จะแสดงหรือไม่แสดงทรัพย์สินดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

๑.๕ ผู้ร้องเห็นว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนเองและคู่สมรสในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง ถือว่า เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ แต่เพื่อให้ทราบถึงเจตนาของผู้ยื่นบัญชี ฯ ว่า เป็นการกระทำโดยจงใจหรือไม่ จึงต้องตรวจสอบถึงรายละเอียดของพยานหลักฐาน เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งจากพยานหลักฐานและคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา ดังนี้

๑.๕.๑ มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ในบริษัทต่าง ๆ จริงหรือไม่

จากพยานเอกสารและคำให้การของนางคนีย์ บุรกลีกร นายวิชัย ช่างเหล็ก นายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์ นางดวงตา ประมูลเรือง (วงศ์ภักดี) นายพรทิพย์ เชียงพุกษ์ นางสาวบุญชู เจริญประดับ นางกาญจนภา หงษ์เหิน คู่สมรสผู้ถูกร้องและผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ได้มีการใช้ชื่อนางคนีย์ ฯ นายวิชัย ฯ นายชัยรัตน์ ฯ นายพรทิพย์ ฯ นายวันชัย ฯ นางสาวดวงตา วงศ์ภักดี (นางดวงตา ฯ) นางสาวบุญชู ฯ นางสาวสุกัญญา แซ่เฮ้ง นายมานัส ใจยา และนายสวัสดิ์ ชิงรัมย์ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับครอบครัวชินวัตร ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนจริง และใช้ชื่อบางคนเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ ด้วย อาทิ นางคนีย์ ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท อุดมวรรณ จำกัด และบริษัท โอ เอ โอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด นางสาวบุญชู ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด และบริษัท โอ เอ โอ พร็อพเพอร์ตี้ ฯ นางสาวดวงตา ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท โอ เอ โอ พร็อพเพอร์ตี้ ฯ (บริษัท เอฟ เอฟ พี จำกัด) และบริษัท เพจเจอร์เซลส์ จำกัด โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่รู้รายละเอียดของการเป็นผู้มีชื่อถือหุ้น และเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าว

โดยที่ปรากฏพยานเอกสารว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลทั้ง ๑๐ คนข้างต้น การที่จะฟังว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นแทนคู่สมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว ไม่อาจรับฟังเป็นยุติได้ จึงต้องพิจารณาในประเด็นที่ ๑.๕.๒

๑.๕.๒ การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ นั้น เป็นการถือหุ้นแทนคู่สมรสผู้ถูกร้องทั้งหมด หรือไม่

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า หุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลต่างๆ ทั้ง ๑๐ คน และไม่แสดงไว้ในบัญชี ฯ นั้น เป็นหุ้นของคู่สมรสทั้งหมด และบุคคลที่มีชื่อถือหุ้นแทนต่างให้การว่า ได้รับการร้องขอจากคู่สมรสผู้ถูกร้องว่า จะขอใช้ชื่อถือหุ้นแทนและต่อมานางกาญจนภา ฯ เลขานุการส่วนตัวคู่สมรสผู้ถูกร้อง นำเอกสารต่างๆ มาให้ตนลงลายมือชื่อ พวกตนไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการมีชื่อถือหุ้นในบริษัทต่างๆ เลย เพียงแต่ลงลายมือชื่อในเอกสารที่นางกาญจนภา ฯ นำมาให้ลงลายมือชื่อเท่านั้น ส่วนหุ้นดังกล่าวจะเป็นของใคร อย่างไร พวกตนไม่ทราบ ทั้งนี้ ปรากฏเอกสารที่ฟังได้ว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงระหว่างผู้ถูกร้องไปยังบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นแทน ดังนี้

บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องโอนหุ้นไปยังผู้มีชื่อถือทรัพย์สินแทนโดยตรง ก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้โอนหุ้นให้แก่นางสาวดวงตา ฯ นางสาวสุกัญญา ฯ

นางสาวบุญชู ๑ นายวิชัย ๑ นายมานัส ๑ และนายพรทิพย์ ๑ คนละ ๓๔๖,๕๐๐ หุ้น และ นายชัยรัตน์ ๑ ๓๔๖,๓๐๐ หุ้น รวม ๒,๔๒๕,๓๐๐ หุ้น ซึ่งแสดงว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อ ถือหุ้นแทนผู้ถูกร้องอยู่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง และถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ตลอดมา แม้ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าวยังคงถือหุ้นในบริษัทนั้น โดยตลอด โดยบางคนถือหุ้นเพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย จึงฟังได้ว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทน ผู้ถูกร้อง

กรณีบริษัท อินโฟลิงค์ จำกัด ปรากฏพยานหลักฐานว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นของตน ๕๐๓ หุ้น ให้นางสาวบุญชู ๑ คู่สมรสผู้ถูกร้องโอนหุ้นจำนวน ๒ หุ้น ให้นายวิชัย ๑ ต่อมาวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ นางสาวบุญชู ๑ โอนหุ้นคืนให้แก่ผู้ถูกร้อง และนายวิชัย ๑ โอนหุ้นคืนให้แก่คู่สมรสผู้ถูกร้อง และวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้อง โอนหุ้นคืนให้นางสาวบุญชู ๑ และคู่สมรสผู้ถูกร้องโอนหุ้นคืนให้นายวิชัย ๑ เช่นเดียวกัน จึงฟังได้ว่า ในบริษัท อินโฟลิงค์ ๑ ผู้ถูกร้องใช้ชื่อนางสาวบุญชู ๑ เป็นผู้ถือหุ้นแทน ส่วนคู่สมรสผู้ถูกร้องใช้ชื่อนายวิชัย ๑ เป็นผู้ถือหุ้นแทน

ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ขัดแย้งกับคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ที่อ้างว่า เมื่อเข้ามาดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในปี ๒๕๓๗ ได้โอนหุ้นในลักษณะโอนลอยให้คู่สมรสไปดำเนินการ และ ไม่ทราบว่า ได้ไปดำเนินการกับหุ้นดังกล่าวอย่างไร ดังนั้น การใช้ชื่อบุคคลต่างๆ ถือหุ้นแทนนั้น จึงมีทั้งที่เป็นการใช้ชื่อถือหุ้นแทนผู้ถูกร้องและคู่สมรส

๑.๕.๓ การที่คู่สมรสผู้ถูกร้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน นั้น ผู้ถูกร้องทราบถึง ข้อเท็จจริงดังกล่าว หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบถึงการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทต่างๆ เพราะทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทน เป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่ เริ่มต้นทำธุรกิจ เช่น บริษัท เทเลอินโฟ มีเดีย จำกัด ผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้นางสาวบุญชู ๑ บริษัท เพจเจอร์เซลล์ จำกัด ได้โอนหุ้นให้นางสาวดวงตา ๑ ซึ่งถือว่า เป็นการให้ถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง ส่วนเหตุผลที่ให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนมีต่างๆ กัน ตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องข้างต้น แม้ต่อมาผู้ถูกร้อง อ้างว่า ได้มอบหมายให้คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องหุ้นต่างๆ ทั้งหมด แต่ก็ปรากฏพยาน หลักฐานว่า หุ้นที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทนในบางบริษัทเป็นการโอนกันโดยตรงระหว่างผู้ถูกร้องกับบุคคล ผู้มีชื่อถือหุ้นเหล่านั้น เช่น หุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ๑ และหุ้นบริษัท อินโฟลิงค์ ๑ ประกอบกับ บุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นแทนในบริษัทต่างๆ ล้วนเป็นบุคคลผู้ใกล้ชิด อาศัย และทำงานอยู่กับผู้ถูกร้อง

อาทิ นางสาวบุญชู ๑ เป็นแม่ครัว นางสาวดวงตา ๑ เป็นคนเลี้ยงบุตร นางสาวสุกัญญา ๑ เป็นคนรับใช้ นายวิชัย ๑ เป็นคนขับรถ นายชัยรัตน์ ๑ เป็นยามรักษาความปลอดภัย นายพรทิพย์ ๑ และนายมานัส ๑ เป็นพนักงานของบริษัท และช่วยทำงานที่บ้านด้วย นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องและคู่สมรส เป็นสามีภริยากัน ร่วมกันดำเนินธุรกิจมาตั้งแต่ต้นเป็นเวลานาน รวมทั้งร่วมกันบริหารบริษัทต่างๆ ด้วย จึงเชื่อว่า บุคคลทั้งสองย่อมทราบและล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สิน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องปฏิเสธว่า คนไม่รู้และไม่ทราบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน จึงไม่อาจรับฟังได้

๑.๕.๔ การจัดทำบัญชี ๑ ยื่นต่อผู้ร้อง โดยไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของตน และ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทนและอ้างว่า มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำ และไม่รู้กฎหมาย รับฟังได้หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า โดยเหตุผลข้อกฎหมายแล้ว บุคคลใดจะกล่าวอ้างว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้ตนพ้นจากความรับผิดชอบไม่สามารถจะกล่าวอ้างได้ นอกจากนั้น สำนักงาน ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการให้ผู้ร้อง ในขณะที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ได้จัดทำแบบพร้อมคำอธิบายเผยแพร่ไปยังผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ว่า ทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นแสดง ให้รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น และก่อนที่ผู้ถูกร้องจะยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ ผู้ร้องออกกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๑ ก วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ระเบียบดังกล่าวอธิบายถึงการยื่นบัญชี ๑ ไว้อย่างชัดเจนในข้อ ๑๑ ว่า ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดง ให้หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย ทั้งภายหลังจากการออกกระเบียบดังกล่าว ผู้ร้องประกาศให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ ใช้แบบบัญชี ๑ ตามประกาศของผู้ร้อง พร้อมทั้งสำนักงาน ป.ป.ช. จัดพิมพ์แบบพร้อมคำอธิบายแจกให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ ใช้เป็นการทั่วไป และผู้ถูกร้องได้ใช้แบบดังกล่าวในการยื่นบัญชี ๑ ต่อผู้ร้อง

สำหรับกรณีที่อ้างว่า ในการจัดทำบัญชี ๑ ยื่นต่อผู้ร้อง ได้มอบหมายให้นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ เลขานุการส่วนตัว เป็นผู้รวบรวมรายละเอียดของทรัพย์สินและหนี้สิน โดยทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นางกาญจนาภา ๑ เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้รวบรวมรายละเอียด นั้น นางกมลวัน ๑ ให้การว่า อ่านและเข้าใจคำอธิบายแบบบัญชี ๑ ว่า ทรัพย์สินให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ยื่น คู่สมรส และ

บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย แต่โดยที่ผู้ถูกร้องไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จึงไม่แสดง ส่วนนางกาญจนาภา ฯ ให้การในทำนองเดียวกันว่า เข้าใจความหมายและคำอธิบายตามแบบ แต่ให้เหตุผลว่า ที่ไม่แสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น เนื่องจากในแบบที่ให้กรอกรายการ ระบุเฉพาะของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น จึงกรอกเฉพาะตามแบบที่มีอยู่

พิเคราะห์จากคำให้การของบุคคลทั้งสองแล้ว เห็นว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวมรายละเอียดทรัพย์สิน ต่างได้อ่านคำอธิบาย และเข้าใจความหมายดี และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ การยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องในฐานะดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สิน ดังนั้น การที่จะปฏิเสธไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงกรณีให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนแล้ว ไม่แสดงรายการหุ้นดังกล่าวไว้ในบัญชี ฯ โดยอ้างว่า มอบหมายให้เลขานุการเป็นผู้จัดทำ จึงไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

นอกจากนี้ ปรากฏพยานหลักฐานว่า การสั่งซื้อ สั่งขาย การโอนหุ้น และการรับเงินปันผลที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่น ล้วนเป็นไปตามคำสั่งของคู่สมรสผู้ถูกร้องทั้งสิ้น แม้แต่ในการรับเงินปันผลของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งบริษัทต้องส่งจ่ายเป็นเช็คระบุชื่อเข้าบัญชีผู้มีชื่อถือหุ้น มีการนำเช็คเงินปันผลดังกล่าวเข้าบัญชีเงินฝากของคู่สมรสผู้ถูกร้อง การดำเนินการดังกล่าว นางกาญจนาภา ฯ ได้รายงานให้คู่สมรสผู้ถูกร้องทราบ และจัดทำแฟ้มทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือแทน โดยแยกจัดเก็บไว้เป็นรายบุคคล สามารถตรวจสอบและรับทราบได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนการซื้อขายหุ้นบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งปรากฏหลักฐานว่า นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ซื้อหุ้นจากนางสาวดวงตา ฯ ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๑๓๘ ล้านบาท นั้น นายบรรณพจน์ ฯ ยอมรับว่า ไม่ได้เป็นผู้ซื้อ แต่คู่สมรสผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้ และนางกาญจนาภา ฯ ให้การว่า อาศัยระบบการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ โอนหุ้น ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อและการขายให้โบรกเกอร์ ร้อยละ ๐.๕ รวมเป็นร้อยละ ๑ นอกจากนั้น การนำชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นบริษัทต่าง ๆ นั้น ผู้ถูกร้องและคู่สมรสยังเป็นเจ้าของที่แท้จริงอยู่ เพราะมีการทำหลักฐานการโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นทุกหุ้นกลับคืนไว้ล่วงหน้า เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ตนไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ไม่แสดงรายการหุ้นของตน และ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทน โดยอ้างว่า มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำและไม่รู้กฎหมาย จึงรับฟังไม่ได้

๑.๕.๕ เหตุใดผู้ถูกร้องจึงไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตน และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง

พิเคราะห์คำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่า การดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดนั้น ต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้า โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ สนับสนุนจำนวนมาก อาทิ การเข้าไปครอบงำกิจการบริษัทต่างๆ รวมทั้งการทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทในเครือของตนเอง บางครั้งไม่สามารถเปิดเผยชื่อของตนเอง และ/หรือคู่สมรสได้ จึงต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นแทน เพื่อปิดบังอำพรางมิให้บุคคลภายนอกและสาธารณชนทราบ นอกจากนี้ การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนยังเป็นผลให้ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ต้องกระทำการบางอย่างไม่ถูกต้องตามระเบียบวิธีปฏิบัติ และข้อบังคับต่างๆ ที่วิญญูชนทั่วไปพึงปฏิบัติ เช่น การรับเงินปันผลของผู้ถือหุ้นแทน โดยเหตุที่การยื่นบัญชี ฯ ในฐานะรองนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ร้องต้องเปิดเผยบัญชี ฯ ดังกล่าวต่อสาธารณชน ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถแจ้งรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นที่เป็นของตนเอง และ/หรือคู่สมรส ในบัญชี ฯ ได้ ด้วยเหตุผลดังที่พิจารณามาแล้ว การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริง ไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว

๑.๖ ผู้ร้องเห็นว่า นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องว่า มีมูลเหตุจงใจเพื่อมิให้ผู้ใดทราบว่า ตน และ/หรือคู่สมรสหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ ดังนี้

๑.๖.๑ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ มีบทบัญญัติว่าด้วยการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ตามมาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๕๘ และมาตรา ๒๕๙ ซึ่งบัญญัติให้ผู้ถือหลักทรัพย์ต้องรายงานการถือหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น หรือลดลงของตนทุกร้อยละ ๕ ต่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.) และการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งห้ามซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ต่อตนหรือผู้อื่น หรือห้ามมิให้ซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดตามมาตรา ๒๔๑ มาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔

จากพยานหลักฐานปรากฏว่า บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ทะเบียนเลขที่ บมจ. ๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)) ในช่วงที่ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชี ฯ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ตามลำดับ บริษัท ฯ มีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ๑๓๘,๖๐๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าที่ตราไว้หุ้นละ ๑๐ บาท คิดเป็นเงิน ๑,๓๘๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ถือหุ้นมีหุ้นในชื่อของตนเอง คู่สมรส และที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทดังกล่าว เมื่อรวมเฉพาะจำนวนหุ้นที่ให้บุคคลอื่นถือแทน ซึ่งได้แก่ นายชัยรัตน์ ฯ นางสาวบุญชู ฯ นางสาวดวงตา ฯ และนายวิชัย ฯ มีถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด แต่กลับไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่า มีการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นของบุคคลดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.) ตามมาตรา ๒๔๖ เนื่องจากเจ้าของหุ้นที่แท้จริงได้กระจายหุ้นของตนไปอยู่ในชื่อของบุคคลอื่นให้ไม่ถึงร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด เพราะพยานหลักฐานการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ไม่ปรากฏว่า ผู้ถือหุ้น และ/หรือคู่สมรส ซึ่งถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว รายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นในบริษัทดังกล่าว เมื่อคิดรวมกับหุ้นที่ใช้ชื่อของ นางสาวบุญชู ฯ นางสาวดวงตา ฯ นายชัยรัตน์ ฯ และนายวิชัย ฯ ปรากฏเพียงการรายงานเฉพาะการจำหน่ายหุ้นทุกร้อยละ ๕ ตามมาตรา ๒๔๖ ของผู้ถือหุ้น ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๒ และวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓ และของคู่สมรสผู้ถือหุ้น ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓ ซึ่งไม่ได้คิดรวมหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ทั้งยังปรากฏพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ นั้น มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนซื้อขายหุ้นกันเอง อาทิ การซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ ของ นางสาวบุญชู ฯ ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ๆ ละ ๑๖๔ บาท มูลค่า ๘๒,๔๐๐,๐๐๐ บาท (รวมค่าธรรมเนียมซื้อร้อยละ ๐.๕) เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ตรงกับจำนวนหุ้นที่ นางสาวดวงตา ฯ ขายไปในวันที่ ๓ และ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

พฤติการณ์ของผู้ถือหุ้น และ/หรือคู่สมรส ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว น่าเชื่อว่า เป็นการดำเนินการโดยไม่สุจริต เพื่อปกปิดมิให้บุคคลใดทราบว่า หุ้นที่ใช้ชื่อของบุคคลที่กล่าวมา เป็นของตน และ/หรือคู่สมรส ทั้งนี้ เพื่อมิให้บุคคลภายนอกล่วงรู้ถึงจำนวนหุ้นที่แท้จริงของตน และ/หรือคู่สมรส ในบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ จึงหลีกเลี่ยงการรายงานการได้มา หรือจำหน่ายหลักทรัพย์ทุกร้อยละ ๕ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่โปร่งใส นอกจากนั้น ยังได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งน่าจะเข้าข่ายการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ที่ห้ามมิให้ซื้อขายหลักทรัพย์ โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดว่า ขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หลักทรัพย์นั้น ได้มีการซื้อขายกันมาก หรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไป หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง อันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด และเป็นการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ ซึ่งในที่สุดบุคคลที่ได้รับประโยชน์

จากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นยังคงเป็นบุคคลคนเดียวกัน ทั้งเป็นการใช้ข้อมูลภายในที่ตนรู้ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ฯ อันเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ

๑.๖.๒ กรณีการเสียภาษีเงินได้นั้น ระบบการเสียภาษีเงินได้จากการซื้อขายหุ้น ตามประมวลรัษฎากร กรมสรรพากรได้มีหนังสือลับ ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๘๑๑/๖๓๒ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาระภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ให้ทราบ สรุปเฉพาะประเด็นเรื่องภาษีเงินได้ที่จะนำมาพิจารณาได้ คือ ๑) การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ นั้น ผู้ขายหุ้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้จากการขายหุ้นไปคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผู้ซื้อหุ้นในกรณีนี้ไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และ ๒) กรณีบุคคลธรรมดา ได้รับโอนหุ้นมาโดยเสน่หา ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การคำนวณเงินได้พึงประเมินให้ถือตามราคาหรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับโอนหุ้นตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๕ ทวิ

จากพยานหลักฐานข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี นายบรรณพจน์ ฯ สั่งซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ ผ่านโบรกเกอร์บริษัทหลักทรัพย์ภัทรชนก จำกัด (มหาชน) ๔.๕ ล้านหุ้น ราคาหุ้นละ ๑๖๕ บาท เป็นเงิน ๗๓๘ ล้านบาท จากนางสาวดวงตา ฯ ผู้มีชื่อถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ซึ่งนายบรรณพจน์ ฯ ให้การว่า ไม่ได้ซื้อหุ้นดังกล่าว แต่คู่สมรสผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้ เมื่อพิจารณาประกอบคำให้การของนางกาญจนาภา ฯ ซึ่งให้การว่า การซื้อขายหุ้นในวันดังกล่าว คู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ชำระราคาซื้อแทนนายบรรณพจน์ ฯ เมื่อบริษัทโบรกเกอร์ได้รับค่าซื้อหุ้นแล้ว ได้ออกเช็คชำระราคาค่าหุ้นให้แก่ นางสาวดวงตา ฯ ผู้มีชื่อถือหุ้น เป็นเช็คขีดคร่อมระบุชื่อ นางสาวดวงตา ฯ ตนนำเช็كدังกล่าวไปเข้าบัญชีคู่สมรสผู้ถูกร้องที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) การดำเนินการดังกล่าวต้องเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าร้อยละ ๑ เมื่อพิจารณาพยานหลักฐานและคำให้การดังกล่าวแล้ว เชื่อได้ว่า การโอนหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ ในวันดังกล่าว มิใช่เป็นการซื้อขาย แต่เป็นการให้โดยเสน่หา การชำระภาษีเงินได้ในเรื่องนี้เป็นภาระที่ผู้รับโอนหุ้นต้องนำราคาค่าหุ้นที่ได้รับโอนมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ แต่จากการตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้ของนายบรรณพจน์ ฯ ในปีภาษี ๒๕๕๐ ไม่ปรากฏว่า นายบรรณพจน์ ฯ นำราคาค่าหุ้นดังกล่าวมารวมเป็นเงินได้เพื่อชำระภาษีเงินได้

พฤติการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ใช้วิธีการการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมให้โบรกเกอร์ในการซื้อร้อยละ ๐.๕ และในการขายอีกร้อยละ ๐.๕ คิดเป็นเงิน ๗,๓๘๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แทนการยกให้โดยเสน่หา

ซึ่งจะต้องเสียภาษีเงินได้ของเงินได้ส่วนที่เกินสี่ล้านบาท ร้อยละ ๓๗ คิดเป็นเงิน ๒๗๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ของตนหรือบุคคลใกล้ชิด (หากผู้รับให้ไม่มีเงินชำระภาษีเงินได้ และผู้ให้ยังคงประสงค์จะให้ ผู้ให้ต้องเป็นผู้ชำระภาษีเงินได้แทน)

๑.๗ ผู้ร้องจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ เสียง เกินสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต่อไป

๒. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และส่งสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๓. ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ และ ๒ เมษายน ๒๕๕๔ พร้อมทั้งยื่นพยานหลักฐานประกอบด้วย สรุปได้ว่า

๓.๑ ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ฉบับปัจจุบัน) เพราะ

๓.๑.๑ ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในสมัยที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้บังคับในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายใดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นรัฐมนตรี แต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นบัญชี ๑ โดยมีบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนด้วย

๓.๑.๒ เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับ บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๗ บัญญัติเพียงให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญต่อไปเท่านั้น มิได้บัญญัติให้บทบัญญัติ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ มีผลใช้บังคับทันที คงมีแต่มาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ แต่มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วให้ขอความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญก่อน จึงจะประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับต่อไปได้ แสดงว่า ก่อนมีระเบียบเช่นนั้น การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชี ๑ ยังเกิดขึ้นไม่ได้ ผู้ร้อง

ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการยื่นโดยสมัครใจ มิใช่ยื่นเพราะมีหน้าที่ต้องยื่น ดังนั้น หากบัญชี ฯ มีความบกพร่อง ก็มีสาเหตุที่จะนำมาลงโทษผู้ถูกร้อง

๓.๑.๓ ที่ผู้ร้องอ้างหนังสือของเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ลงวันที่ ๑๕ และ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ ถึงเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการวุฒิสภา ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยา ส่งแบบบัญชี ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไปให้บุคคลตามที่ระบุในหนังสือ เพื่อให้ยื่นบัญชี ฯ ต่อสำนักงาน ป.ป.ป. ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นั้น เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจดำเนินการดังกล่าว และไม่ได้ส่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามที่ระบุในหนังสือ ของสำนักงาน ป.ป.ป. จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่น อีกทั้งกำหนดระยะเวลาสามสิบวัน ที่กำหนดให้ยื่น ตรงกับวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก็เป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้ว ผู้ถูกร้อง จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

๓.๑.๔ สำหรับการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่า จะยื่นภายหลังที่มีระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ออกใช้บังคับแล้ว แต่เมื่อพิจารณาระเบียบ ฯ ข้อ ๓ ประกอบข้อ ๑๓ แล้ว ผู้ที่จะถือว่าเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามระเบียบนี้ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในวันที่ ระเบียบใช้บังคับ แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ระเบียบจะใช้บังคับ จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ จึงเป็นการยื่นด้วยความสมัครใจเช่นเดียวกับครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

๓.๒ ถ้าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในข่ายบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะ

๓.๒.๑ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษซึ่งกำหนดโทษไว้ ๒ ประการ คือ “การให้ พ้นจากตำแหน่ง” และ “การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี” ซึ่งเป็นโทษที่กำหนดไว้ ควบคู่กัน มิใช่อ่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมือง ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการที่ ๑ จึงมีไม่ได้ การห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการที่ ๒ จึงเกิดขึ้นไม่ได้ แสดงว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายให้ใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่ง ทางการเมืองไปก่อนแล้ว คงใช้เฉพาะกับกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ขณะ ถูกกล่าวหาเท่านั้น

๓.๒.๒ นอกจากนี้ เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกาศใช้บังคับแล้ว มาตรา ๓๔ บัญญัติข้อความเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยขยายความให้ชัดเจนขึ้นด้วยว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...” แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์โดยชัดแจ้งว่า เป็นบทลงโทษที่ใช้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น และเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตราอื่นของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เช่น มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๓ จะเห็นได้ชัดเจนว่า ถ้ากฎหมายประสงค์ให้รวมถึงบุคคลซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วยก็จะใช้ถ้อยคำว่า “เคยเป็น” หรือ “ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็น”

๓.๒.๓ กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการยื่นบัญชี ฯ เพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงอาจต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ คือ ให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ ที่ยื่นหลังจากพ้นจากตำแหน่ง หากพบว่า ผู้ถูกร้องรั่วรัวผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติก็ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง คือ ส่งเอกสารพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

๓.๒.๔ ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ เมื่อพ้นกำหนดอายุความที่จะดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว ซึ่งแม้ว่า รัฐธรรมนูญจะไม่มีกำหนดอายุความกรณีการยื่นบัญชี ฯ ไว้โดยเฉพาะแต่การดำเนินคดีความผิดทุกคดี ย่อมต้องมีอายุความ จึงต้องพิจารณาตามบทบัญญัติเรื่องอายุความในกฎหมายเดียวกันในส่วนที่อาจจะนำมาเปรียบเทียบเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญสำหรับการยื่นบัญชี ฯ แล้ว เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มีกรยื่นบัญชี ฯ อันเป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะวัดว่า นับตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่งจนถึงวันพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรั่วรัวผิดปกติหรือไม่ อย่างไรก็ตามอันเป็นแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบังคับที่มุ่งใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ และให้ยื่นอีกครั้ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองครบหนึ่งปี เมื่อพิจารณารวมถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔ ประกอบกับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว สรุปได้ว่า การดำเนินการตรวจสอบว่า มีการยื่นบัญชี ฯ ครบถ้วน หรือไม่

เป็นหน้าที่ของผู้ร้องที่จะต้องดำเนินการโดยเร็ว ก่อนมาตรการอื่น ในการดำเนินการเอาผิดกรณีร่ำรวยผิดปกติ และทุจริตฉ้อโกง

ในส่วนของอายุความที่จะดำเนินการเรื่องการร่ำรวยผิดปกตินั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี” ซึ่งหมายความว่า เมื่อพ้นสองปีแล้ว เอกสารต่างๆ โดยเฉพาะบัญชี ฯ ก็ไม่อาจใช้ได้ ดังนั้น จึงน่าจะอนุมานได้ว่า เมื่ออายุความสำหรับกรณีร่ำรวยผิดปกติซึ่งเป็นความผิดที่รุนแรงกว่ากรณีอื่นบัญชี ฯ ยังมีอายุความเพียงสองปี อายุความกรณีอื่นบัญชี ฯ จึงไม่อาจจะเกินสองปีได้ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ต่อมาผู้ร้องได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีมีข่าวทางสื่อมวลชนว่า ผู้ถูกร้องซ่อนเร้นหุ้นไว้และเริ่มสอบสวนในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๓ เป็นเวลาหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองถึง ๒ ปี ๑๐ เดือน ๑๕ วัน ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจร้องฟื้นกรณีนี้ได้

๓.๓ มติของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย คือ คุณหญิงปรีญา ฯ ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) โดยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด กรรมการและลูกจ้างทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังคงดำรงตำแหน่งและเป็นลูกจ้างอยู่ในวันที่ได้รับเลือก และหลังวันที่โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดมาจนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ก็เพิ่งจะลาออกเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ โดยอ้างเหตุว่า ล้มลาออก การดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรีญา ฯ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ และผู้ร้องก็รู้เหตุที่คุณหญิงปรีญา ฯ ต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติกรณีของผู้ถูกร้องในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ เพราะในวันดังกล่าว มีประชาชนยื่นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ให้ทราบถึงการดำรงตำแหน่งกรรมการและลูกจ้างของคุณหญิงปรีญา ฯ

ผลของการที่ถือว่า คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะถือว่าไม่เคยได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาตั้งแต่ต้น หรือพ้นจากตำแหน่งในภายหลัง ย่อมจะทำให้มติของผู้ร้อง ที่มีคุณหญิงปรีญา ฯ เข้าประชุมด้วย หรือมีส่วนกระทำการหรือแสดงความคิดเห็นใช้ไม่ได้ด้วยมติของผู้ร้องเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นผู้รายงานผลการสอบสวนและร่วมประชุมอยู่ด้วย จนเป็นผลให้ผู้ร้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องได้

อนึ่ง ผู้ร้องและสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ที่บัญญัติรับรองว่า การพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบ ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่

๓.๔ ผู้ร้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรีบร้อนไม่ให้โอกาสตามสมควรแก่ผู้ถูกร้องในการชี้แจง จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้รับการพิจารณาอย่างไม่เที่ยงธรรม และผู้ร้องมิได้ปฏิบัติตามระเบียบของผู้ร้องโดย

๓.๔.๑ เมื่อว่าที่ร้อยตรี เสงี่ยม ฯ มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ ร้องขอต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ให้ตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องได้ปฏิบัติไม่เป็นกลาง ไม่เป็นธรรม และเลือกปฏิบัติ ด้วยการนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบอย่างเร่งด่วน ผิดปกติ โดยมีมติรับเรื่องไว้ตรวจสอบทันทีในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นสองวันก็แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ และสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินรายผู้ถูกร้อง ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ว่าที่ร้อยตรี เสงี่ยม ฯ จะร้องเรียนผู้ถูกร้อง ได้มีกรณีประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา ให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ถอดถอนนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกจากตำแหน่ง และประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้ผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. รับเรื่องไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๓ ก่อนมีการร้องเรียนเรื่องของผู้ถูกร้อง แต่กลับลงมติเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยออกคำสั่งแต่งตั้งกรรมการเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นก็ไม่มีควมคืบหน้าของการไต่สวน จนบุคคลทั้งสองพ้นจากตำแหน่งไป

๓.๔.๒ ในช่วงเดียวกันกับที่ผู้ถูกร้องถูกร้องเรียน มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ร้องว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในรัฐบาลขณะนั้นสองคน คือ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง ผู้ร้องจึงนำเรื่องดังกล่าวพิจารณาไปในคราวเดียวกับผู้ถูกร้อง แต่เมื่อทั้งสองคนรับว่า ไม่ได้ยื่นเพราะหลงลืม ผู้ร้องกลับมีมติว่า ถ้าเหตุที่ไม่แจ้งเพราะหลงลืม ไม่เป็นความผิด แล้วเปลี่ยนแนวสอบสวนผู้ถูกร้องว่าไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทน เป็นความผิด

๓.๔.๓ เมื่อแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ๑ แล้ว ผู้ร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบหรือให้ชี้แจง ผู้ถูกร้องทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์จึงได้แจ้งไปยังประธานกรรมการ ป.ป.ช. ว่า จะขอไปชี้แจง ประธานอนุกรรมการตรวจสอบ ๑ จึงมีหนังสือให้ผู้ถูกร้องไปชี้แจงในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ผู้ร้องกลับให้ข่าวต่อสาธารณชนว่า ผู้ถูกร้องประวิงเวลา ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แจ้งความจำนงว่า จะไปชี้แจงด้วยตนเอง หลังจากเสร็จภารกิจเลือกตั้ง คือ หลังวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ แต่คณะกรรมการตรวจสอบ ๑ และผู้ร้องไม่ยอม และต้องการรวบรัดการตรวจสอบ ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๕ และ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงเพิ่มเติม ผู้ถูกร้องกับคู่สมรสได้ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ๑ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยขอให้เรียกเอกสารจากบุคคลภายนอกมาประกอบการพิจารณา แต่คณะกรรมการตรวจสอบ ๑ รีบสรุปผลการตรวจสอบ โดยไม่รอเอกสาร แล้วส่งรายงานผลการตรวจสอบลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทันทีในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยที่ไม่ได้ส่งเอกสารประกอบกว่า ๗,๐๐๐ แผ่น ไปด้วย

๓.๔.๔ นายโอภาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. สั่งการให้นำรายงานการตรวจสอบเข้าพิจารณาในการประชุมของผู้ร้อง วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยกำหนดนัดประชุมเพื่อลงมติผลการตรวจสอบในการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ และครั้งที่ ๕๙/๒๕๕๓ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ และในวันประชุมที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. สั่งเลื่อนวาระการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ รายผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นวาระที่ ๖.๒ ขึ้นมาพิจารณาเป็นลำดับต้น ก่อนระเบียบวาระอื่นๆ ทั้งนี้ ก่อนเริ่มการประชุม มีกลุ่มประชาชนจำนวนมากมาร้องเรียนต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ว่า มีกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน คือคุณหญิงปรีญา ๑ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม เป็นกรรมการบริษัทและเป็นหุ้นส่วนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ แทนที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

จะชะลอการพิจารณา และลงมติกรณีผู้ถูกร้องไว้ แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน ก่อน กลับรวบรวมพิจารณา และลงมติกรณีของผู้ถูกร้อง การกระทำของประธานกรรมการ ป.ป.ช. ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เที่ยงธรรม เลือกปฏิบัติ และมีได้ให้ความเป็นธรรมอย่างเพียงพอ แก่ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ กรรมการ ป.ป.ช. คือ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ซึ่งเป็นอนุกรรมการตรวจสอบ ๑ คนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นแกนนำของพรรคการเมืองคู่แข่งพรรคไทยรักไทย และ เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกร้องมาก่อน

๓.๔.๕ ผู้ร้องใช้มาตรฐานการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบ ๑ กรณีผู้ถูกร้อง แตกต่างกับรายงานผลการตรวจสอบ ๑ ของนายชวน ๑ และนายบัญญัติ ๑ โดยกรณีบุคคล ทั้งสองคนนั้น ผู้ร้องมีมติให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้ชัดเจนก่อน แต่กรณี ผู้ถูกร้องซึ่งมีประเด็นเดียวกัน ทั้งที่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า ผู้ร้องกลับรีบ พิจารณาและลงมติให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้องในการพิจารณาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

๓.๔.๖ หลังจากที่คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ๑ เสนอรายงานผลการตรวจสอบ กรณีของผู้ถูกร้องต่อผู้ร้องแล้ว ผู้ร้องไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงก่อนที่จะพิจารณาลงมติ อันเป็นการ ฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๑ มติของผู้ร้องจึงไม่ชอบ

๓.๕ คำร้องของผู้ร้องที่อ้างว่า ผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่สามารถแยกแยะให้เห็นได้ว่า กรณีใดเป็นการ แจ้งเท็จ กรณีใดเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถชี้แจงได้ถูกต้อง ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ๑ โดยมีได้มีข้อความส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นเท็จ ๑ และมีได้เจตนาหรือจงใจปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยยื่นรวม ๓ ครั้ง ดังนี้

๓.๕.๑ ครั้งที่ ๑ ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กรณีเข้าดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน ๑ แล้ว โดยไม่ทักท้วงว่า มีข้อความ เป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และไม่ให้ผู้ถูกร้องยื่นรายการเพิ่มเติมแต่อย่างใด

๓.๕.๒ ครั้งที่ ๒ ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ กรณีผู้ถูกร้องพ้นจาก ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบแล้วพบว่า ยื่นไม่ครบถ้วน ผู้ถูกร้องจึงชี้แจงและยื่นเพิ่มเติม คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ทักท้วง และตรวจสอบเปรียบเทียบกับบัญชี ๑ ครั้งที่ ๑

ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จึงประกาศผลการตรวจสอบ ฯ ในราชกิจจานุเบกษา ให้ทราบทั่วไป

๓.๕.๓ ครั้งที่ ๓ ขึ้นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ กรณีพ้นจากตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรีครบหนึ่งปี ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ดำเนินการ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน ฯ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโดยเร็วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม

๓.๖ กรณีจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จะต้องปรากฏว่า มีความจงใจ และความจงใจจะเกิดขึ้นได้ ผู้กระทำจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงนั้น ๆ ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ในการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ฯ ก็เพื่อให้ผู้นั้นอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดย ทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยจงใจแจ้งเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ เพื่อเตรียมการการรองรับการที่จะกระทำทุจริต หรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ ด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีของผู้ถูกร้อง ปรากฏข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบของผู้ร้องเองว่า ทรัพย์สิน ทั้งปวงของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่จริงโดยชอบด้วย กฎหมาย และมีอยู่ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่อาจถือว่า ผู้ถูกร้องมีความจงใจ ปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อผลใด ๆ อันเกี่ยวกับการอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริต หรือ แสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย

๓.๗ ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานอันจะแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การลงมติของผู้ร้องเป็นการกระทำโดยมิชอบ ทั้งนี้ เมื่อผู้ถูกร้องตัดสินใจทำงานทางการเมืองตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ได้เริ่มทยอยโอนหุ้นให้คู่สมรสไปดำเนินการ และทุกครั้งที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกร้องจะนำบัญชี ฯ ปิดประกาศให้สาธารณชนทราบ และตรวจสอบโดยตลอด ทั้ง ๆ ที่ในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายกำหนด หรือบังคับให้ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองต้องแสดงบัญชี ฯ

๓.๘ กรณีหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ หรือบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น ฯ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสผู้ถูกร้อง ใช้นี้อุปุคคนอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทนนั้น เมื่อผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้คู่สมรส ผู้ถูกร้อง ในปี ๒๕๓๕ คู่สมรสผู้ถูกร้อง นำไปโอนลอยหุ้นไปใช้นี้อุปุคคนอื่นถือหุ้นแทน และหุ้นที่ใช้นี้อุปุคคนอื่นถือไว้แทนนั้น คู่สมรสผู้ถูกร้องส่งขายหมดแล้ว และเงินที่ได้จากการขายก็นำเข้าบัญชีเงินฝาก ของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ที่ผู้ถูกร้องแสดงไว้ในบัญชี ฯ มาโดยตลอด

๓.๕ กรณีบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ เป็นการโอนหุ้นกันในปี ๒๕๔๒ หลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเกินหนึ่งปีแล้ว จึงไม่มีหน้าที่ต้องแสดง อีกทั้งผู้ร้องไม่ได้สอบถามหรือให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงการถือหุ้นบริษัทนี้ และชี้แจงด้วยว่า ข้อเท็จจริงเรื่องการโอนหุ้นที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้นไม่ถูกต้อง เพราะที่ถูกต้อง คือ เมื่อมีการโอนหุ้นจากผู้ถูกร้องและคู่สมรสผู้ถูกร้อง ไปยังบุคคลอื่นแล้ว ไม่ได้มีการโอนกลับมาอีก และปัจจุบันกรรมการบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ ขอแก้ไขข้อมูลที่เกิดผลขาดต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครแล้ว

๓.๑๐ กรณีหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ ผู้ถูกร้องไม่ได้ปิดบังการซื้อหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ โดยทราบความเป็นมาว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องมอบให้นายสุรเชียร จักรธรานนท์ กรรมการผู้อำนวยการ กลุ่มบริษัท แอสเสท ของคู่สมรสผู้ถูกร้องไปเจรจากับผู้บริหารของบริษัท อัลไพน์ เรียดเอสเตท จำกัด ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ และทำบันทึกตกลงจะซื้อจะขายหุ้นพร้อมทรัพย์สินกันระหว่างบริษัท อัลไพน์ เรียดเอสเตท ฯ กับบริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๑ ต่อมาพบว่า บริษัท อัลไพน์ เรียดเอสเตท ฯ มีภาระหนี้สินค้างชำระสถาบันการเงินหลายแห่ง โดยบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ เป็นผู้ค้ำประกันหนี้ และสถาบันการเงินเหล่านั้นส่วนใหญ่ถูกสั่งปิดกิจการอย่างถาวร และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการองค์กรเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ปรส. กำลังดำเนินการแยกหนี้ออกไปบริหารหรือประมูลขาย นายสุรเชียร ฯ เห็นว่า ถ้าให้บริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ ซื้อหุ้นหรือกิจการของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ โดยตรง จะทำให้การเจรจาประนีประนอมหนี้ค้างชำระกับเจ้าหนี้สถาบันการเงินทำได้ยาก จึงแนะนำให้คู่สมรสผู้ถูกร้องซื้อไว้แทนบริษัท โดยให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ผู้ถูกร้องเพิ่งทราบข้อเท็จจริง เมื่อถูกตรวจสอบบัญชี ฯ เหตุที่ไม่ปรากฏรายการแสดงการถือหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ เพราะผู้ที่รวบรวมทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องเข้าใจว่า หุ้นบริษัทที่ผู้อื่นถือแทนไม่ต้องแสดงไว้ในบัญชี ฯ ส่วนที่เคยให้สัมภาษณ์กับนายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ซื้อหุ้นบริษัทดังกล่าวจากนายเสนาะ เทียนทอง นั้นผู้ถูกร้อง หมายถึงบริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ ที่คู่สมรสผู้ถูกร้องและพี่ชายเป็นเจ้าของ เป็นผู้ซื้อ และการให้สัมภาษณ์ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องเจตนาบริสุทธิ์ไม่ได้ตั้งใจยื่นบัญชี ฯ ซึ่งเป็นเท็จหรือปกปิด

๓.๑๑ กรณีหุ้นบริษัทอื่นๆ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องประกาศต่อสาธารณะว่า จะวางมือจากการดำเนินธุรกิจมาทำงานการเมือง ได้โอนหุ้นที่ถืออยู่ในบริษัทต่างๆ ในลักษณะโอนลอยในเอกสารให้คู่สมรส แต่คู่สมรสจะนำเอกสารโอนหุ้นไปใส่ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนเมื่อใดบ้าง ผู้ถูกร้องไม่ทราบ เพราะเป็นการถือหุ้นแทนคู่สมรสผู้ถูกร้อง ไม่ใช่แทนผู้ถูกร้อง

ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องกับคู่สมรส เป็นสามีภรรยากันโดยร่วมดำเนินธุรกิจกันมาตั้งแต่ต้น เป็นเวลานาน ผู้ถูกร้องน่าจะทราบและล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สินนั้น การเป็นสามีภรรยากันได้ หมายความว่า สามีจะต้องรู้จักกิจการของภรรยา และภรรยาจะต้องล่วงรู้กิจการของสามีทุกเรื่องเสมอไป และการให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ก็ไม่ใช่การกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นเรื่องของการดำเนินธุรกิจ ไม่ใช่การปิดบังซ่อนเร้นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบทางการเมืองแต่อย่างใด

๓.๑๒ การสั่งซื้อสังขายและการโอนหุ้นที่ผู้อื่นถือแทน กับการรับเงินปันผลนั้น ตามคำร้องของผู้ร้อง ซึ่งอ้างว่า การดำเนินการดังกล่าวล้วนเป็นไปตามคำสั่งของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง รวมทั้งการนำเช็คเงินปันผลเข้าบัญชีคู่สมรสด้วย ก็เท่ากับผู้ร้องเองก็รับว่า หุ้นที่มีชื่อผู้อื่นถือแทนนั้น เป็นการถือแทนคู่สมรสไม่ใช่ถือแทนผู้ถูกร้อง และเมื่อเป็นหุ้นของกลุ่มสมรสให้ผู้อื่นถือแทน การสั่งซื้อสังขาย การโอนหุ้น และการรับเงินปันผล ก็ต้องเป็นไปตามคำสั่งของกลุ่มสมรสซึ่งเป็นเรื่องปกติ

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่า การซื้อขายหุ้นบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท ระหว่างนางสาวดวงตา ๑ กับนายบรรณพจน์ ๑ ความจริงเป็นกรณีคู่สมรสผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้นายบรรณพจน์ ๑ ไม่ใช่เป็นการซื้อขาย นั้น ณ วันที่มีการโอนหุ้นดังกล่าว ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และคู่สมรส ซึ่งเป็นเจ้าของหุ้นดังกล่าวโดยมี นางสาวดวงตา ๑ ถือไว้แทน ย่อมมีสิทธิแบ่งโอนหุ้นให้นายบรรณพจน์ ๑ ใดๆอย่างใดก็ได้ ซึ่งได้โอนเป็นการซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ ๑ และนายบรรณพจน์ ๑ ได้รายงานการได้มาของหุ้นนั้นต่อสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ตามกฎหมายทันทีแล้ว

๓.๑๓ ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินธุรกิจโดยผิดกฎหมายหรือปิดบังอำพราง เนื่องจากการดำเนินธุรกิจ สามารถทำได้ตามวิธีการต่างๆ ตามความรู้ความสามารถของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละคน โดยที่การดำเนินการนั้นไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ถูกร้องก็ดำเนินการเช่นนั้น และนอกจากนี้ บริษัทที่คู่สมรสใช้ซื้อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนบางบริษัทก็มีผลประกอบการขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น การที่คู่สมรสใช้ซื้อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนจึงมิใช่เพื่อแสวงหากำไรสูงสุด หรือเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้า ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

๓.๑๔ รายการทรัพย์สินที่ต้องแสดงยังมีความสับสนอยู่ การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือแทนซึ่งเดิมผู้ร้องไม่ได้กำหนดให้แสดงจึงไม่เป็นความผิด โดยมีเหตุผลประกอบ ดังนี้

๓.๑๔.๑ หลักที่ว่า “ผู้ใดจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายมาเป็นข้อแก้ตัวเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้” เป็นหลักกฎหมายอาญา แต่บทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๓ ไม่ใช่บทบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางอาญา และผู้ถูกร้องก็ไม่เคยอ้างว่า ไม่รู้

กฎหมาย เพียงแต่อ้างว่า ผู้ที่รวบรวมรายการทรัพย์สินของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเข้าใจบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่ชัดเจน ดังนั้น ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ใดจะอ้างว่า ไม่รู้กฎหมายไม่ได้ จึงเป็นการอ้างที่ไม่ถูกต้อง เพราะความไม่รู้กฎหมาย กับ “การไม่เข้าใจกฎหมาย” และ “การตีความกฎหมาย” มีความหมายแตกต่างกัน

๓.๑๔.๒ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติจำกัดความของคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ต้องแสดงในบัญชี ฯ ไว้ คำอธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” จึงเริ่มมีตั้งแต่เป็นคำอธิบายที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ส่งไปพร้อมกับแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามหนังสือสำนักงาน ป.ป.ป. ฉบับลงวันที่ ๑๕ และ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ ต่อมาคำอธิบายเพิ่มเติมโดยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ซึ่งแต่ละแบบ และคำอธิบาย คำว่า “ทรัพย์สิน” ในการกรอกแบบแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓.๑๔.๓ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษทางการเมืองสำหรับผู้ฝ่าฝืนเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ดังนั้น ผู้ที่กระทำการอันเป็นความผิดมาตรา ๒๕๕ จึงต้องเป็นกรณีที่ผู้ยื่นมีความตั้งใจจริงในการกระทำอันเป็นความผิดนั้น เพื่อเตรียมการล่วงหน้าที่จะใช้เป็นข้ออ้างในภายหลัง เมื่อมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นโดยมิชอบจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการหุ้นของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องที่ใช้ชื่อผู้อื่นถือแทน เพราะผู้ถูกร้องไม่ทราบมาก่อน พอทราบเรื่องได้ขอแสดงรายการเพิ่มเติมไว้ในคำชี้แจงที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อประธานอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ รวม ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑๔, ๒๔ และ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการหุ้นที่กลุ่มสมรสใช้ชื่อผู้อื่นถือแทนเนื่องจากผู้ถูกร้องไม่ทราบนั้น ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ แก่ผู้ถูกร้อง เพราะเป็นหุ้นที่กลุ่มสมรสมีอยู่เดิม และได้มาจากการประกอบธุรกิจตามปกติ

๓.๑๕ ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องแล้ว แต่ไม่ทักท้วงว่า ไม่ถูกต้อง โดยบัญชี ฯ ที่ยื่นครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ไม่แสดงรายการหุ้นที่ผู้อื่นถือหุ้นแทนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินแล้ว ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเพิ่มเติมเฉพาะเงินฝากในธนาคารและยานพาหนะ ไม่ให้ชี้แจงหรือสอบถามเรื่องการให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือชี้แจงเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แล้ว และหลังจากนั้นแล้ว ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ โดยนำข้อมูลของการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๒ และที่ยื่นชี้แจงเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม

๒๕๕๑ และ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เป็นหลัก แล้วปรับปรุงแก้ไขจำนวนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันเท่านั้น

๓.๑๖ ผู้ถูกร้องไม่สนใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือแทนคู่สมรสผู้ถูกร้องเนื่องจาก

๓.๑๖.๑ นางกาญจนภาฯ ผู้รวบรวมทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องเข้าใจว่า ถ้าหลักฐานการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือหุ้น ไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ปรากฏเป็นชื่อบุคคลอื่น ก็ไม่ต้องแสดงรายการ เพราะจะขัดกับเอกสารที่ระบุชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และในบัญชีฯ ที่ยื่นครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ไม่ได้อธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้รวมถึงที่ผู้อื่นถือสิทธิแทนด้วย นางกาญจนภาฯ จึงไม่ได้รวบรวมทรัพย์สินของคู่สมรสส่วนนี้ให้นางกมลวันฯ ผู้กรอกรายการในบัญชีฯ ของผู้ถูกร้อง แสดงให้เห็นว่า นางกาญจนภาฯ และนางกมลวันฯ เข้าใจผิดว่า ไม่ต้องกรอก/แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือไว้แทน

๓.๑๖.๒ บัญชีฯ ที่นางกมลวันฯ ทำให้ในส่วนของผู้ถูกร้องถูกต้องแล้ว เพราะผู้ถูกร้องไม่มีทรัพย์สินที่ใช่ชื่อบุคคลอื่นถือไว้แทน สำหรับในส่วนของคู่สมรสนั้น เมื่อนางกาญจนภาฯ ไม่แจ้ง นางกมลวันฯ จึงไม่แสดงไว้ในบัญชีฯ แสดงว่า ผู้ถูกร้องไม่สนใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๓.๑๖.๓ ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในบัญชีฯ ที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ แล้ว เห็นว่า ถูกต้อง จึงลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ถือว่า บัญชีฯ ที่ยื่นทั้งสองครั้งดังกล่าวเป็นอันยุติแล้ว

๓.๑๖.๔ สำหรับบัญชีฯ ที่ยื่นครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ที่อ้างว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่บุคคลอื่นถือไว้แทน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๔ บาท นั้น ไม่ได้ระบุว่า เป็นทรัพย์สินอะไรบ้าง และใครถือแทน และเมื่อเทียบกับจำนวนทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องที่แสดงไว้คือ ๒๔,๘๕๔,๕๘๐,๐๐๐ บาท เห็นว่า ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า ไม่แสดงทรัพย์สินที่ให้ผู้อื่นถือไว้แทน มีเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ ๒.๕ ของทรัพย์สินที่แสดงไว้เท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลหรือมูลเหตุจูงใจที่ผู้ถูกร้องจะยื่นบัญชีฯ เท็จหรือปกปิด ในขณะที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนอื่น คือ นายสุทัศน์ เงินหมื่น ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ซึ่งมีอยู่จริง และมีจำนวนมากกว่าทรัพย์สินที่ยื่นบัญชีฯ ไว้ถึงสามเท่า เมื่อมีการตรวจสอบพบ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. กลับให้นายสุทัศน์ฯ ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมได้ แต่กรณีของผู้ถูกร้องที่ยื่นหนังสือชี้แจงเพิ่มเติม ฉบับวันที่ ๑๔, ๒๔ และ ๓๐ พฤศจิกายน

๒๕๔๓ ผู้ร้องกลับพิจารณาและมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ เป็นเท็จ โดยไม่พิจารณาวินิจฉัยว่าจะอนุญาตให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เพิ่มเติมหรือไม่ จึงไม่เป็นกรรมกับผู้ถูกร้องอย่างยิ่ง

๓.๑๗ ผู้ร้องไม่มีอำนาจกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องกระทำผิดกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และ/หรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ ทั้งนี้ เพราะเจตนาของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ คือ การป้องกันปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือเพื่อมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มิได้มีเจตนาให้ผู้ร้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ก.ล.ต. หรือเป็นเจ้าพนักงานประเมินภาษี การที่ผู้ร้องอาศัยอำนาจที่ตนไม่มีอยู่ตามกฎหมาย มาพิจารณาและลงมติโดยฝ่าฝืนเจตนาของรัฐธรรมนูญให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้อง มติจึงไม่ชอบ และเป็นกรรณการล้ำสิทธิพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ถูกร้องซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ กำหนดให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิไม่ได้

๓.๑๘ ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้กระทำผิดต่อกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่า ดำเนินการโดยไม่สุจริตในการถือหุ้นบริษัท และไม่รายงานการได้มาซึ่งหุ้นต่อคณะกรรมการ ก.ล.ต. เป็นการกล่าวอ้างลอย ไม่มีข้อสนับสนุนทางกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงประกอบ อีกทั้งผู้ร้องไม่มีอำนาจตรวจสอบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ การที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเรื่องนี้ประกอบการพิจารณาลงมติ จึงเป็นการก้าวก่ายอำนาจขององค์กรอื่น ๆ และเป็นการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกร้อง อันเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

๓.๑๙ ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้หลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ การที่ผู้ร้องอ้างเหตุที่ นายบรรณพจน์ ฯ รับหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ จากคู่สมรสผู้ถูกร้องโดยเสนหา โดยนายบรรณพจน์ ฯ ไม่นำราคาหุ้นดังกล่าวรวมเป็นเงินได้ เพื่อเสียภาษีเงินได้นั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การเสียภาษีเงินได้หรือไม่ เป็นหน้าที่ตามกฎหมายของนายบรรณพจน์ ฯ ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีที่ผู้ถูกร้อง หรือคู่สมรสต้องแสดงในบัญชี ฯ ส่วนการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ถ้าบุคคลธรรมดาเป็นผู้ซื้อหรือขายย่อมได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และยังไม่ปรากฏว่า เจ้าพนักงานประเมินได้ตรวจสอบหรือประเมินให้มีการเสียภาษีเงินได้จากการโอนหุ้นกรณีข้างต้น

๓.๒๐ ผู้ถูกร้องสรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ดังนี้

๓.๒๐.๑ ผู้ร้องซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ จะต้องมีคุณสมบัติ ปราศจากข้อครหา ทั้งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีอคติ หรือมีสายสัมพันธ์ทางการเมืองกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่ผู้ร้องตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง โดยไม่เป็นธรรม เลือกปฏิบัติ ไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงตามระเบียบของผู้ร้องที่ได้วางไว้ เร่งรัดการประชุม และลงมติ ทั้งๆ ที่กรรมการของผู้ร้องไม่ครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนุญกำหนดไว้และการตรวจสอบก็เป็นไปหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนานเกือบสามปีแล้ว

๓.๒๐.๒ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองก่อนรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้ และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญไม่ได้บังคับให้ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและไม่ได้กำหนดโทษของการฝ่าฝืน ผู้ถูกร้องมาทำงานการเมืองเพื่อประเทศชาติไม่ได้เพื่อแสวงหาประโยชน์ แต่ผู้ร้องกลับนำเอาการประกอบธุรกิจมาเป็นประเด็นทางการเมืองเพื่อปิดกั้นผู้ถูกร้องและยังนำกฎหมายอื่นมาอ้างว่า ผู้ถูกร้องน่าจะกระทำผิดทั้งที่ผู้ร้องไม่มีอำนาจ

ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงขอให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

๔. ศาลรัฐธรรมนุญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบและแจ้งให้คุณหญิงปรีญา ฯ ทราบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในส่วนที่เกี่ยวกับคุณหญิงปรีญา ฯ กรณีดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ และกรรมการ และผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ

๕. คำแถลงของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ถูกผู้ถูกร้องกล่าวอ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา มีดังนี้

๕.๑ นายโอกาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๔ ต่อศาลรัฐธรรมนุญ ชี้แจงกรณีที่ถูกผู้ถูกร้องกล่าวหาว่า ผู้แถลงปฏิบัติไม่เป็นกลาง ไม่เป็นธรรม เลือกปฏิบัติ ด้วยการนำเรื่องของผู้ถูกร้องเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบอย่างเร่งด่วนผิดปกติ ชี้นำสาธารณชนล่วงหน้าก่อนลงมติ และดำเนินการให้มีการลงมติเรื่องของผู้ถูกร้อง ทั้งๆ ที่รู้อยู่แล้วว่ามีกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการได้ มติของผู้ร้องจึงไม่ชอบ สรุปได้ว่า

การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ร้องดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่เหมือนกันทุกราย ตามหลักเกณฑ์ที่ผู้ร้องกำหนดตามมติ ครั้งที่ ๕/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ สำหรับกรณีผู้ถูกร้อง ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบตามแนวทางและหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยตรวจสอบบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วเสร็จ และประกาศผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ส่วนบัญชี ฯ กรณี

พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี อยู่ในระหว่างการตรวจสอบ ยังไม่แล้วเสร็จ ในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ สื่อมวลชนเสนอข่าวเกี่ยวกับการที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงทรัพย์สิน (หุ้น) จำนวนมากที่อยู่ในชื่อของแม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ และยามรักษาความปลอดภัยของผู้ถูกร้อง ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง และว่าที่ร้อยตรี เสี่ยงยม ฯ ยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวด้วย ผู้ร้องจึงแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ดำเนินการจนกระทั่งแล้วเสร็จ และเสนอผู้ร้องพิจารณา รวมระยะเวลาดำเนินการเฉพาะในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ประมาณสามเดือน ในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายและมติของผู้ร้อง ไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากระเบียบดังกล่าวถูกยกเลิก เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ แล้ว ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง

หลังจากที่คณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ส่งรายงานผลการตรวจสอบแล้ว ผู้แถลงนำเรื่องดังกล่าวเข้าหารือในที่ประชุมผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า สมควรนำรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องมาพิจารณาเป็นการเฉพาะ โดยนัดประชุมพิเศษเพิ่มเติมหรือไม่ ที่ประชุมมีมติให้นำเรื่องไปพิจารณาในวาระอื่นๆ ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ รวมกับรายงานผลการตรวจสอบบัญชี ฯ ของนายบัญญัติ ฯ และนายชวัน ฯ เพื่อพิจารณาในคราวเดียวกัน โดยฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งสำเนารายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ในเรื่องของผู้ถูกร้องให้แก่กรรมการ ป.ป.ช. ทุกคน ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ ไม่ใช่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องกำหนดให้มีการประชุมตั้งแต่เวลา ๐๕.๓๐ นาฬิกา เป็นต้นไป ปรากฏว่า มีบุคคลจำนวนมากมาชุมนุมกันรอบบริเวณใกล้อาคารสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งจะเป็นที่ประชุมของผู้ร้อง และพยายามขัดขวาง รวมทั้งดำเนินการต่างๆ ไม่ให้ผู้ร้องประชุมในวันดังกล่าว ผู้ร้องรวมทั้งผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. ต้องเจรจากับกลุ่มผู้ชุมนุมและสามารถประชุมพิจารณาเรื่องตามระเบียบวาระได้ เมื่อเวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา โดยระเบียบวาระใดที่ผู้ร้องเห็นว่า เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาในรายละเอียด ที่ประชุมก็มีมติให้เลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน มิใช่ผู้แถลงเป็นผู้สั่งให้เลื่อน จนกระทั่งถึงวาระพิจารณารายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องพิจารณาจนแล้วเสร็จและมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ ให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ในการประชุมของผู้ร้องในวันดังกล่าวเป็นการปฏิบัติปกติที่ผู้ร้องกระทำมาตลอด และมีได้ดำเนินการโดยเร่งรีบดังที่ผู้ถูกร้องกล่าวหา

ส่วนกรณีที่มีผู้ร้องเรียนว่า มีกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน คือ คุณหญิงปรีญา ฯ พลโท สวัสดิ์ ฯ และนายเกริกเกียรติ ฯ เป็นกรรมการบริษัทและเป็นหุ้นส่วนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ นั้น ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัย ผู้แถลงและผู้ร้องไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย และผู้แถลงไม่มีอำนาจห้ามกรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดเข้าร่วมในการประชุมของผู้ร้อง นอกจากนั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้ขอลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนการประชุมผู้ร้อง ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวหา แต่ได้ลาออก ในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

ระหว่างการตรวจสอบเรื่องของผู้ถูกร้อง ผู้แถลงไม่เคยให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนในลักษณะมีคำวินิจฉัยล่วงหน้าแต่อย่างใด และไม่เคยจัดแถลงข่าวก่อนผู้ร้องมีคำวินิจฉัย แต่โดยเหตุที่ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีนักข่าวทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มาหาข่าว ที่สำนักงาน ป.ป.ช. จำนวนมากทุกวัน และประตูเข้า - ออก สำนักงาน ป.ป.ช. มีเพียงประตูเดียว เมื่อผู้แถลงเข้ามาทำงานและจะกลับบ้าน จะมีนักข่าวสอบถามเรื่องต่างๆ รวมทั้งความคืบหน้าในการตรวจสอบทรัพย์สินผู้ถูกร้องอยู่เสมอ จึงได้พูดกับนักข่าวไปบ้างตามที่ปรากฏเป็นข่าว

ผู้แถลงยืนยันว่า ในการพิจารณาเรื่องต่างๆ ผู้แถลงและผู้ร้องได้กระทำไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายด้วยความเป็นกลาง โดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ผู้แถลงไม่เคยมีอคติกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดรวมทั้งผู้ถูกร้อง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกเรื่อง

๕.๒ คุณหญิงปรีญา ฯ ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงกรณีที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างถึงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา โดยขอให้ถือเอาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงปรีญา ฯ ในเรื่องที่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่ยื่นต่อศาลไว้แล้ว เป็นคำแถลงเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลในเรื่องนี้ สรุปได้ว่า

เมื่อวุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้แถลงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้แถลงเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกันโดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อผู้แถลงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา

ส่วนกรณีลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุน และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุน ของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ในปี ๒๕๕๒ นั้น เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีบริษัทนำงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้แถลงกลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว

สำหรับบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้แถลงยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท วงศ์อมร ฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา ฯ แต่เพียงผู้เดียว จึงไม่ได้ติดตามว่าคุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้แถลงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า ยังมีชื่อผู้แถลง เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงสอบถามคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งได้รับการยืนยันว่า หลังจากได้รับแจ้งด้วยหนังสือและวาจาเรื่องการลาออกตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ให้คนไปถอนชื่อ แต่ไม่ได้ติดตามเรื่องและรับว่า จะไปติดตามเรื่องให้ ผู้แถลงเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท สามารถกระทำได้ โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้แถลงบอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้แถลงสิ้นไปทันที โดยผู้แถลงไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ผู้แถลงอ้างหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นพยานประกอบคำแถลง โดยคุณหญิงวนิดา ฯ รับรองว่า ผู้แถลงลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ แต่หลังล้มไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขทางทะเบียนในเวลานั้น ปัจจุบันจดทะเบียนแก้ไขแล้ว ปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือรับรองของสำนักงาน

ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ ในส่วนของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ นั้น คุณหญิงวนิดา ฯ เป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการบริษัทผู้หนึ่ง ยืนยันว่าผู้แถลงไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ การที่ผู้แถลงลงลายมือชื่อในแบบนำส่งบุคคล ฯ และในงบดุล ฯ ปี ๒๕๕๒ ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการบริษัท นั้นเป็นการลงลายมือชื่อเช่นที่ผู้ทำบัญชีนำมาให้ลงลายมือชื่อตามที่เคยปฏิบัติมาในปีก่อนๆ โดยเข้าใจว่าสามารถลงลายมือชื่อได้ เพราะเป็นกรรมการบริษัทอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง คือ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน ๒๕๕๒

นอกจากนี้ ผู้แถลงเห็นว่า การสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลมเป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง สำหรับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ ประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งเรียบร้อยแล้ว บุคคลทั้งเก้าคนจึงเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยสมบูรณ์ และโดยชอบด้วยกฎหมาย หากต่อมา กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เพราะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๐ วรรคสอง ก็บัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ตราบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดยังไม่ได้วินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ผู้นั้นก็ยังคงเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไป จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งโดยผลของกฎหมายเนื่องจากเหตุอื่น

สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใดนั้น หลักของกฎหมายมหาชนยืนยันโดยชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ผ่านกระบวนการแต่งตั้งโดยชอบ และดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจอย่างใดย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งดังกล่าวอยู่โดยสมบูรณ์ แม้จะมีการโต้แย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่า คุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้ามก็ตาม จนกว่าจะได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดขององค์กรที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ทั้งนี้ เพื่อให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการต่อไปได้ และประโยชน์สาธารณะได้รับความคุ้มครอง หากปรากฏในภายหลังว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริงดังที่มีคำคัดค้าน รัฐซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณะก็ชอบที่จะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชนแต่ละคน และประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนที่จะมีการวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ

ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ นำหลักการดังกล่าวมาใช้กับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้วย และขยายหลักการในเรื่องการไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไปถึงองค์กรตรวจสอบที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๒ ให้นำมาตรา ๕๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย

ผู้ร้องเป็นองค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะองค์กรควบคุมตรวจสอบในภาคมหานชน ซึ่งต้องอยู่ภายใต้หลักการไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะ อันเป็นหลักการพื้นฐานทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในภาคมหานชนทุกองค์กร ดังนั้น หากศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่ง คำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นมาแล้วก่อนการวินิจฉัยดังกล่าว

๕.๓ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแจ้งกรณีผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่า ผู้แถลงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นแกนนำของพรรคการเมืองคู่แข่งพรรคไทยรักไทย และเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกร้องมาก่อน สรุปได้ว่า

๕.๓.๑ ก่อนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้แถลงเคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต้องทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการระดับนโยบาย เกือบทุกคณะ รวมแล้ว ๓ ช่วงรัฐบาล ซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชา พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี จึงใกล้ชิดกับนักการเมืองที่อยู่ในคณะรัฐมนตรีทุกพรรค

๕.๓.๒ ไม่เคยโกรธเคืองหรือมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับผู้ถูกร้อง แต่ไม่แน่ใจว่า ผู้ถูกร้องโกรธเคืองผู้แถลงหรือไม่ เนื่องจาก ขณะผู้ถูกร้องเป็นรองนายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม ถึง ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมสองเดือนเศษ ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ มีนักข่าวหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ ๓ คนถามผู้แถลงว่า “รองนายกรัฐมนตรีจะสั่งให้รื้อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ มีความเห็นอย่างไร” จึงย้อนถามนักข่าวไปว่า “รองนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะรื้อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ จริงหรือ

ท่านไม่ได้ร่วมทำด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ นั้น มีกระบวนการจัดทำโดยมีส่วนร่วมของประชาชนหลายหมู่เหล่า จะสั่งหรือได้ง่ายๆ ได้อย่างไร” รุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๐ ลงข่าวในทำนองว่า “นายวิรัตน์ ตอกทักษิณ ไม่รู้เรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ผู้ถูกร้องให้เจ้าหน้าที่โทรศัพท์มาบอกว่า “เป็นผู้ใหญ่แล้วให้สัมภาษณ์อย่างนี้ได้อย่างไร” ผู้แถลงเรียนชี้แจงไปว่า ไม่ได้ให้สัมภาษณ์ตามที่เป็นการข่าว แต่มีนักข่าวมาเข้าชี้ถามก็อาจจะย้อนถามไปเท่านั้นเอง ไม่ได้ตั้งใจให้สัมภาษณ์ จากนั้นเรื่องก็เงียบไป ผู้ถูกร้องคิดอย่างไร ผู้แถลงไม่ทราบ ผู้ถูกร้องอาจจะโกรธเคืองผู้แถลง คงไม่ใช่ผู้แถลงโกรธเคืองผู้ถูกร้อง

ต่อมา เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ผู้แถลงได้พาผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณ ๑๐ คน ไปอำนวยการที่ตึกชินวัตร ถนนพหลโยธิน ผู้แถลงได้กล่าวกับผู้ถูกร้องตอนหนึ่งว่า “หากมีอะไรที่ผมทำให้ท่านไม่สบายใจ ต้องขออภัยด้วย เพราะในโอกาสเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ ฯ โดยเฉพาะระดับสูง อาจจะต้องทำงานร่วมกับท่านอีก” และในโอกาสดังกล่าว ผู้ถูกร้องยังให้ของที่ระลึกเป็นปากกาเขียนชื่อผู้แถลงแก่ผู้แถลงและมอบของที่ระลึกให้ผู้บริหารทุกคนด้วย

๖. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๓, ๔ และ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔ วันที่ ๔, ๒๒, ๒๕ และ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กรณีแถลง นำพยานมาเบิกความยืนยันเอกสารและพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาเพิ่มเติมที่โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานนำพยานขึ้นเบิกความให้ผู้กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน และให้ฝ่ายที่อ้างพยานถามตงได้

ผู้ร้องมอบอำนาจให้นายกล้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะเจ้าหน้าที่มาแถลงต่อศาล และในระหว่างพิจารณาอ้างส่งพยานเอกสาร รวม ๓๕ รายการ ศาลหมาย จ. ๑ ถึง จ. ๓๕

ผู้ถูกร้องมอบอำนาจให้ทนายความผู้รับมอบอำนาจ รวม ๖ คน มาแถลงต่อศาลและนำพยานบุคคล เอกสาร และหลักฐานเข้าสืบในชั้นพิจารณา ดังนี้

๑) อ้างขอพยานบุคคลเข้าสืบ รวม ๒๐ คน แต่ในวันนัดพิจารณานำพยานมาเบิกความเพียง ๑ คน คือ นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. และส่งคำให้การเป็นหนังสือของพยานรวม ๑๐ คน คือ ผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้อง นายบรรณพจน์ ฯ นางกาญจนาภา ฯ นางกมลวัน ฯ นายสุรเชียร ฯ นายศักรินทร์ ร่วมรังษี นายวิโรจน์ นวลแข นายสุวิทย์ มาไพศาลสิน และนายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ ทั้งนี้ ศาลสั่งให้ผู้ถูกร้องนำพยานบุคคลที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ มาศาลเพื่อให้ผู้ร้องซักค้านตามที่ผู้ร้องขอ รวม ๖ คน คือ คู่สมรสผู้ถูกร้อง นายบรรณพจน์ ฯ นายศักรินทร์ ฯ นายวิโรจน์ ฯ นายสุวิทย์ ฯ และนายสุรศักดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องนำเฉพาะนายสุรศักดิ์ ฯ มาศาลให้ผู้ร้อง

ชักร้าน ส่วนพยานบุคคลที่เหลืออีก ๕ คน ไม่นำมาโดยอ้างว่า พยานชี้แจงเป็นหนังสือชัดเจน ทุกประเด็นแล้ว ศาลจึงได้บันทึกไว้ในรายงานการพิจารณาว่า พยานนั้นๆ ไม่มาศาลเพื่อให้ผู้ร้อง ชักร้าน

๒) อ้างพยานเอกสารที่ขอให้ศาลเรียกจากผู้ร้อง สำนักงาน ป.ป.ช. และกรมทะเบียนการค้า มาประกอบการพิจารณา รวม ๒๓ รายการ

๓) อ้างพยานวัตถุที่ขอให้ศาลเรียกจากผู้ร้อง และหรือสำนักงาน ป.ป.ช. ๑ รายการ คือ เทปบันทึกเสียงการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ของผู้ร้อง ซึ่งศาลเห็นว่า พยานวัตถุดังกล่าวเป็นเรื่องภายในของผู้ร้อง ศาลจึงไม่เรียกให้

๔) อ้างส่งพยานวัตถุ ๗ รายการ และพยานเอกสารประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ๒๒๕ รายการ

๕) ในระหว่างพิจารณาได้อ้างส่งเอกสาร รวม ๕๒ รายการ ศาลหมาย ล. ๑ ถึง ล. ๕๒ และ พยานวัตถุ รวม ๗ รายการ ศาลหมาย วล. ๑ ถึง วล. ๗

สรุปคำแถลง คำเบิกความ การชักร้าน และถามถึง ในการออกนั่งพิจารณา ดังนี้

๖.๑ ผู้ร้อง โดยผู้รับมอบอำนาจแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง และตอบการชักร้าน ของทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้อง สรุปได้ว่า

๖.๑.๑ ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ เป็นการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งแม้จะไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นบัญชี ฯ แต่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติความหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า หมายถึงข้าราชการ รวมทั้งข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง ซึ่งรัฐมนตรีเป็นข้าราชการการเมือง จึงอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติดังกล่าว

๖.๑.๒ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้บังคับ ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ โดยสำนักงาน ป.ป.ป. ทำหน้าที่ สำนักงาน ป.ป.ช. จัดส่งแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ พร้อมทั้งคำอธิบายการกรอกแบบรายการ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย เพราะรัฐธรรมนูญไม่กำหนดแบบดังกล่าวไว้ แต่แบบที่จัดส่งนั้น จะมีข้อความตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แบบดังกล่าวมีการปรับปรุงและเพิ่มเติมคำอธิบายการกรอกแบบ อีกสองครั้ง โดยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งผู้ถูกร้องใช้ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ และโดยแบบทำยประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ เป็นแบบที่ผู้ถูกร้องใช้ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ การปรับปรุงและเพิ่มเติมแบบและคำอธิบาย ดังกล่าวนั้น ไม่มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ เป็นเพียงการอธิบายความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๖.๑.๓ การที่ผู้ร้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ กรณีของผู้ถูกร้อง นั้น เป็นการแต่งตั้งโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ (๑๒) เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน และหนี้สินตามหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน จึงไม่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องมาชี้แจงต่อ คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ เพราะการตรวจสอบทรัพย์สินอาจจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ถูกตรวจสอบเลยก็ได้ คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ชุดนี้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ถ้าดำเนินการแล้วพบว่า มีข้อความอันเป็นเท็จ จึงจะแจ้งให้ผู้ถูกร้องมาชี้แจง และถ้าตรวจสอบพบว่า ยื่นบัญชี ฯ ด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือมีการจงใจปกปิดข้อเท็จจริง แล้วรายงานผู้ร้อง ถ้าผู้ร้องมีมติเห็นด้วย ต้องส่ง ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป มิใช่กระบวนการตั้งคณะกรรมการตามหมวด ๔ การไต่สวน ข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นการไต่สวนการทุจริตและร่ำรวยผิดปกติ ที่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และชี้แจง ซึ่งในที่สุดกระบวนการจะไปสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๖.๑.๔ การตรวจสอบของคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ไม่ได้ตรวจสอบ การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะผู้ร้อง ไม่มีอำนาจในเรื่องนี้ การตรวจสอบเป็นเพียงเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาหาเหตุจงใจในการปกปิด ไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เท่านั้น และในการพิจารณาคดีของผู้ถูกร้อง คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ถือคำรับของผู้ถูกร้องเป็นที่ยุติว่า ในข้อเท็จจริงที่รับกันแล้ว จะพิจารณาข้อกฎหมายว่า เหตุผลที่ ผู้ถูกร้องอ้างนั้น รับฟังได้หรือไม่ การทำงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ และผู้ร้อง จึงรวดเร็ว เพราะไม่ต้องหาหลักฐานอื่นอีก

๖.๑.๕ การตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ไม่แยกกรณีแจ้งเท็จ กับกรณีปกปิด ออกจากกัน เพราะเป็นกรณีที่มีความเกี่ยวพันกันได้ คือ ถ้าผู้ร้องตรวจพบว่า เป็นการยื่นบัญชี ฯ ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง อาจเป็นการยื่นเท็จ หรืออาจเป็นการปกปิด หรืออาจเป็นทั้งแจ้งเท็จและปกปิดก็ได้

๖.๑.๖ กรณีการโอนหุ้นของบริษัท อินโพลิงค์ ฯ คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ได้นำมาพิจารณา เป็นเพียงตัวอย่างให้เห็นว่า มีการโอนหุ้นไปมาระหว่างผู้ถูกร้องและคู่สมรสกับ ผู้ถือหุ้นแทน เพราะการโอนนั้นไม่อยู่ในช่วงของการตรวจสอบ ซึ่งเมื่อผู้ถูกร้องตรวจพบว่า เอกสารของบริษัท ฯ ผิดพลาดและมีการแก้ไขที่กรมทะเบียนการค้าหลังจากที่ส่งเรื่องมาศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ผู้ร้องก็ไม่ได้ใส่ใจเรื่องนี้

๖.๑.๗ การตรวจสอบการโอนหุ้นของบริษัทต่างๆ นั้น ไม่มีการเรียกผู้บริหารบริษัททุกบริษัทมาสอบถาม จะเรียกมาสอบถามเฉพาะกรณีที่คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ดำเนินการตรวจสอบแล้ว ได้ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับบัญชี ฯ ที่ยื่น

๖.๑.๘ กรณีบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ นั้น คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ พิจารณาจากคำให้การของคู่สมรสผู้ถูกร้องที่ให้ไว้กับคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ว่า ได้มอบให้ นายสุรเชียร ฯ กรรมการผู้อำนวยการของบริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ ไปติดต่อขอซื้อหุ้นของบริษัท ฯ เมื่อปลายปี ๒๕๕๐ แต่ไม่ตกลง เพราะราคาแพงมาก ต่อมาผู้ถูกร้องพบกับนายเสนาะ ฯ และได้พูดคุยกัน นายเสนาะ ฯ บอกให้ไปเจรจากับบริษัทเอง พยานจึงให้นายสุรเชียร ฯ ไปเจรจาต่อรองเหลือ ๕๐๐ ล้านบาท แต่เนื่องจากทราบว่า เจ้าของเดิมของบริษัทมีปัญหาหนี้สินกับ ปรส. จึงใช้เงินส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้องซื้อ และใช้ชื่อนายชัชรัตน์ ฯ นางสาวบุญชู ฯ และนายวิชัย ฯ เป็นผู้ถือหุ้น ตามที่ผู้ถูกร้องให้สัมภาษณ์นายเจิมศักดิ์ ฯ เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องจ่ายเงินค่าซื้อสนามกอล์ฟของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ เป็นเงิน ๕๐๐ ล้านบาท คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ พิจารณาว่าการซื้อหุ้นบริษัทนี้ ดำเนินการเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เดือนธันวาคม ๒๕๕๑ ให้สัมภาษณ์นายเจิมศักดิ์ ฯ เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ แสดงว่า ผู้ถูกร้องรู้อยู่ตลอดเวลาว่า หุ้นบริษัทนี้ จะต้องแสดงไว้ในบัญชี ฯ ที่ยื่น

๖.๑.๙ คำว่า “โอนลอย” ตามความเข้าใจของผู้ร้อง คือ การที่เจ้าของหุ้นลงลายมือชื่อสลักหลังหุ้นไว้สำหรับโอนให้บุคคลอื่น อาจมีได้ ๓ กรณี คือ

กรณีที่ ๑ เป็นกรณีที่ขายหุ้นให้ผู้ซื้อซึ่งชำระเงินแล้ว ผู้ขายก็สลักหลังใบหุ้นเพื่อให้ผู้ซื้อไปโอนหุ้นเป็นชื่อของผู้ซื้อเอง

กรณีที่ ๒ อาจเป็นกรณีที่เจ้าของหุ้นจะไม่อยู่เป็นเวลานานแล้วโอนลอยให้บุคคลอื่นเพื่อขายหุ้นให้ในระหว่างที่ตนไม่อยู่

กรณีที่ ๓ เป็นการโอนหุ้นให้บุคคลอื่นถือหุ้นไว้แทน ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่า ต้องให้บุคคลเหล่านั้นลงลายมือชื่อโอนลอยกลับมา เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการโกงกันในภายหลังได้ กรณีนี้แม้ผู้ถือหุ้นแทนตายแล้ว ก็ยังมีการโอนกันได้

๖.๑.๑๐ การตรวจสอบบัญชีธนาคารของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง ผู้ร้องไม่ตรวจสอบทางเข้าออกของเงินในบัญชี แต่จะตรวจสอบว่า ณ วันที่ยื่น มีทรัพย์สินตรงหรือไม่ ประเด็นจึงไม่ได้อยู่ที่ว่า เมื่อมีการขายหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือไว้แทน แล้วเอาเงินมาเข้าบัญชีกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง เป็นการแสดงถึงความบริสุทธิ์ แต่ประเด็นอยู่ที่ว่า ทำไมจึงไม่แสดงหุ้นของตัวเองให้ชัดเจน แต่กลับไปฝากไว้ในชื่อของบุคคลอื่น

๖.๑.๑๑ ผู้ร้องยื่นเอกสาร คือ หนังสือ Who's Who ฉบับที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลว่า หนังสือนี้ระบุชื่อนายชัยรัตน์ ฯ นางสาวดวงตา ฯ และนางสาวบุญชู ฯ เป็น ๑ ใน ๒๐๐ อันดับของเศรษฐกิจไทยในตลาดหุ้นไทย จึงเป็นไปได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบถึงการที่บุคคลทั้ง ๓ คน ซึ่งเป็นบุคคลในบ้านตนเองถือหุ้นไว้แทนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง ศาลหมายเอกสารเป็น จ. ๓๒ ซึ่งผู้ถูกร้องแจ้งศาลว่า เป็นเอกสารที่อยู่นอกสำนวน จึงไม่ชักค้ำ

๖.๒ นายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ พยานฝ่ายผู้ถูกร้องยื่นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาล ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่า

การโอนลอยหุ้น เป็นการโอนหุ้นโดยที่ผู้โอนลงลายมือชื่อของตนในใบโอนหุ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว แล้วมอบใบโอนหุ้นนั้นให้แก่ผู้รับโอนลอย โดยให้อิสระแก่ผู้รับโอนลอยที่จะระบุชื่อของผู้รับโอนในภายหลัง ตามที่ผู้รับโอนหุ้นจากการโอนลอยเห็นสมควร โดยผู้โอนจะถือว่า หลังจากที่ได้สลักหลังโอนลอยให้แก่ผู้รับโอนลอยแล้ว ได้สละสิทธิ์ในความเป็นเจ้าของหุ้นที่โอนลอยไปแล้ว

การโอนลอยหุ้น ซึ่งเป็นหุ้นที่ออกโดยบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด ไม่ว่าจะ เป็นบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ฯ หรือไม่ มีการทำกันเป็นครั้งคราวในการประกอบธุรกิจของนักธุรกิจ เพราะการโอนลอยให้ความสะดวกและความยืดหยุ่นคล่องตัวแก่ผู้รับโอนลอยในแง่ที่ผู้รับโอนยังไม่ต้องใส่ชื่อตนลงใบโอนหุ้น ในขณะที่ผู้โอนลงลายมือชื่อโอนลอยโดยผู้รับโอนสามารถกำหนดตัวบุคคลที่ตนประสงค์จะโอนหุ้นในภายหลังตามกำหนดเวลาและจำนวนที่ตนเห็นสมควรได้ และหากผู้รับโอนลอยหุ้นไม่ประสงค์จะรับโอนหุ้นใส่ชื่อมาเป็นของตนก่อน ก็จะส่งผลให้ปรากฏชื่อของผู้โอนที่ลงลายมือชื่อโอนลอยกับชื่อผู้รับโอนที่ผู้รับโอนลอยหุ้นกำหนดให้ใส่ ลงลายมือชื่อเป็นผู้รับโอนหุ้นเท่านั้น

ผู้ถูกร้องโดยทนายความผู้รับมอบอำนาจ นำนายสุรศักดิ์ ฯ มาศาล เพื่อให้ผู้ร้องชักค้ำคำตอบการชักค้ำและการถามถึง สรุปได้ว่า

๖.๒.๑ พยานมาให้การในฐานะผู้ถูกร้องขอให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการโอนลอยและ มาให้ความเห็นในฐานะส่วนตัว ไม่รู้จักคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาก่อน

๖.๒.๒ พยานอ้างคำพิพากษากฎีกาที่ ๕๒/๒๕๔๐ และที่ ๖๖๕๒/๒๕๔๐ ว่าอธิบายเรื่องการโอนลอยหุ้นไว้ว่า ดำเนินการได้ทั้งกรณีซื้อขาย แลกเปลี่ยน และให้ การโอนลอย คือ การสลักหลังโอนโดยยังไม่ระบุชื่อผู้รับโอน แต่ถ้าโอนเสร็จเด็ดขาด คือ เจตนาใส่ชื่อผู้รับโอน นิติกรรมโอนลอยเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ประเภทหนึ่ง แต่รูปแบบของการโอนลอยเป็นอีกเรื่องหนึ่ง การโอนลอยหุ้นมี ๓ แบบ คือ บริษัทจำกัด มีแบบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๕ บริษัทมหาชนจำกัด มีแบบตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕๘ และบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์ ฯ มีแบบตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ มาตรา ๕๑ ประกอบ มาตรา ๑๕๕ การโอนลอยใช้บังคับกันได้ระหว่างคู่กรณี และถ้าเป็นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ใช้บังคับกันได้ระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอน แต่จะใช้ยื่นบริษัทได้ต่อเมื่อได้จดทะเบียนการโอนแล้ว

๖.๒.๓ การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนนั้น กระทำกันทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ ฯ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในหมู่ผู้ค้าหลักทรัพย์

๖.๒.๔ การโอนลอยหุ้นมีได้เฉพาะโอนลอยหุ้นระบุชื่อ ส่วนหุ้นผู้ถือ การโอนใช้วิธี การส่งมอบ จึงไม่ต้องมีการโอนลอยโดยการสลักหลังลงในใบหุ้นดังเช่นหุ้นระบุชื่อ และหุ้นในตลาด หลักทรัพย์ ฯ นั้น จะต้องเป็นหุ้นของบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น แต่หุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ มีทั้งหุ้นระบุชื่อ และหุ้นไม่ระบุชื่อ การโอนลอยใช้เฉพาะหุ้นระบุชื่อ ซึ่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ มาตรา ๕๑ ประกอบมาตรา ๑๕๕ บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การโอนลอยจะสมบูรณ์เมื่อผู้โอนสลักหลัง ใบหุ้นและมอบให้ไป

๖.๓ นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. เปิดความต่อศาลในฐานะพยานที่ผู้ถูกร้องอ้างสรุปได้ว่า

พยานมีหลักการในการปฏิบัติหน้าที่ ๔ ประการ คือ (๑) ให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม จากการสอบสวนเท่ากัน โดยรับฟังความเห็นและเหตุผลของทุกฝ่าย (๒) ในระหว่างการไต่สวนหรือ ตรวจสอบ ต้องถือว่าผู้ถูกกล่าวหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ (๓) ต้องหาข้อมูลและพยานหลักฐานให้ได้ ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ที่สุด และ (๔) ต้องมีความกล้าหาญในการวินิจฉัยไปตามข้อมูลและพยานหลักฐาน ที่ได้มา

ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของส่วนราชการ ต้องเน้นการที่จะทำให้ผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริตพ้นออกไปจากหน้าที่ ไม่ให้มีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่จนร่ำรวยผิดปกติและทำความเสียหายให้แก่บ้านเมืองอีกต่อไป รัฐธรรมนูญได้กำหนดกลไกการตรวจสอบไว้หลายประการ การให้ แสดงบัญชี ฯ เป็นกลไกอย่างหนึ่ง เพราะนำมาเป็นพื้นฐานในการตรวจว่า มีการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน

และหนี้สินระหว่างการดำรงตำแหน่งจนมีความผิดปกติเกิดขึ้นหรือไม่ นอกจากนี้ ถ้ามีการไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องพิจารณาว่า ผู้นั้นมีเหตุจงใจอย่างไรในการกระทำ เช่นนั้น เพื่อจะวินิจฉัยได้ว่า ผู้นั้นตั้งใจจะทุจริต โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่

คำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องพิจารณาเหตุจงใจว่า จงใจไม่ยื่น หรือ จงใจยื่นเท็จ หรือปกปิด เพื่อจะทำให้การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินและหนี้สิน ไม่สามารถ ดำเนินการได้ การตรวจสอบตามมาตรา ๒๕๕ มีกระบวนการต้องพิจารณาว่า ผู้ยื่นบัญชี ฯ มีทรัพย์สิน และหนี้สินต้องยื่นเป็นจำนวนเท่าใด ผู้นั้นยอมรับหรือไม่ว่า ทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเป็นของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผลการตรวจสอบปรากฏว่า มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ และยื่น บัญชี ฯ หรือไม่ยื่นบัญชี ฯ โดยจงใจ หรือยื่นเป็นเท็จโดยจงใจหรือไม่ หรือมีการปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ทรัพย์สิน หรือไม่

สำหรับกรณีของผู้ถูกร้อง ตามรายงานผลการตรวจสอบ ฯ ของคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ที่ผู้ร้องแต่งตั้งขึ้น ไม่ปรากฏว่า มีการตรวจสอบว่า ทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตร มีอยู่เท่าไร การตรวจสอบจะเน้นเฉพาะหุ้นเท่านั้น ผู้ถูกร้องยอมรับว่า หุ้นเหล่านั้นเป็นของคู่สมรส และผลการตรวจสอบไม่ปรากฏว่า มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ส่วนการพิจารณาว่า จงใจไม่ยื่นหรือไม่ มีการยื่นทั้ง ๓ ครั้ง แต่ไม่มีปรากฏในรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ว่า ข้อความส่วนใด เป็นเท็จ ส่วนการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการตรวจสอบ ฯ และผู้ร้องนำมาวินิจฉัยเรื่องการปกปิดหุ้น นั้น พยานมีความเห็นไว้ในรายงานการประชุมผู้ร้อง ครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ร้องโดยเสียงข้างมากมีมติกรณีของผู้ถูกร้อง สรุปความเห็นของพยานได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะ

๖.๓.๑ หุ้นที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่นเป็นของคู่สมรสทั้งหมด เพราะผู้ถูกร้องได้โอนลอย ให้คู่สมรสแล้ว

๖.๓.๒ การไม่แจ้ง เป็นเรื่องของความเข้าใจความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” คลาดเคลื่อน โดยเข้าใจว่า ไม่ต้องแจ้งหุ้นที่โอนไปใช้ชื่อบุคคลอื่น

๖.๓.๓ เมื่อผู้ถูกร้องทราบว่า มีหุ้นของคู่สมรสที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นที่ต้องแจ้งในรายการ ทรัพย์สินด้วย ก็รีบแจ้งเพิ่มเติม

๖.๓.๔ ที่ผู้ร้องอ้างเหตุจงใจต่าง ๆ มาชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจปกปิดหุ้นที่ต้อง แสดงนั้น เป็นเพียงข้อสันนิษฐาน ไม่มีน้ำหนักเพียงพอ

พยานมีความเห็นเพิ่มเติมว่า จากหลักการที่พยานยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่ รวม ๔ ประการ ที่กล่าวข้างต้น โดยเฉพาะหลักการใน (๒) คือในระหว่างการไต่สวนหรือตรวจสอบจะต้องถือว่า ผู้ถูกกล่าวหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกล่าวหา นั้นเป็นที่มาของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๒๐ ที่ว่า ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยไม่ได้รับมอบหมายจากผู้ร้อง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ บทบัญญัติมาตรานี้ คู่คุ้มครองทั้งผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และพยานต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และเป็นบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๕ มาเป็นเวลา ๒๖ ปีแล้ว สำหรับการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้องนั้น พยานเห็นว่า เพื่อความโปร่งใส น่าจะนำแถบบันทึกเสียงการประชุมผู้ร้อง ครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เข้ามาเป็นหลักฐานทางคดี กรณีของผู้ถูกร้องได้มีการให้สัมภาษณ์ของผู้ร้อง และอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องบางคน ทำให้ผู้รับฟังรู้สึกว่าคุณถูกร้องเป็นผู้กระทำความผิดไปก่อนที่การวินิจฉัยจะเสร็จสิ้น นอกจากนี้ ได้มีการเร่งรัดพิจารณากรณีของผู้ถูกร้อง ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ และรีบรับรองรายงานการประชุม ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งไม่ใช่ทางปฏิบัติโดยปกติของการรับรองรายงานการประชุมของผู้ร้อง

พยานตอบการซักถามของทนายความฝ่ายผู้ถูกร้องเกี่ยวกับการใช้บทกฎหมายในการทำงานของผู้ร้องว่า ปัจจุบันยังนาระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาใช้อยู่ เพราะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติไว้ว่า ในระหว่างยังไม่มีระเบียบที่ออกใช้บังคับกับเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน ก็อนุโลมใช้ระเบียบที่มีอยู่มาใช้ก่อน ซึ่งตามระเบียบนี้ การตรวจสอบกับการไต่สวนแตกต่างกัน แยกกันคนละหมวด

พยานตอบการซักค้านของผู้ร้อง โดยนายกล้าณรงค์ ฯ ผู้รับมอบอำนาจ สรุปได้ว่า

(๑) พยานมาศาลเพราะทนายฝ่ายผู้ถูกร้องขอให้ศาลเรียกมาในฐานะพยานคนกลาง แต่ศาลไม่เรียกให้ ทนายความฝ่ายผู้ถูกร้องจึงเป็นฝ่ายนำพยานมา

(๒) แถบบันทึกเสียงในการประชุมผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ มีข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์กว่าที่เป็นรายงานการประชุม แต่เหตุที่พยานไม่ขอให้แก้ไขรายงานการประชุมให้สมบูรณ์ เพราะเห็นว่า ได้มีบันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียงแล้ว

๖.๔ ผู้ถูกร้อง อ้างตนเองเป็นพยาน โดยยื่นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาล ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ซึ่งผู้ร้องไม่ประสงค์จะซักค้าน สรุปได้ว่า

ประมาณปี ๒๕๓๕ ก่อนจะมาทำงานการเมือง ผู้ถูกร้องทยอยโอนหุ้นที่ถืออยู่ในบริษัทต่าง ๆ ให้คู่สมรส โดยวิธีการโอนลอย และส่งมอบใบหุ้นให้ไป ตราบใดยังไม่มี การลงลายมือชื่อผู้รับโอน และนำไปเปลี่ยนชื่อผู้ถือหุ้นในสมุดทะเบียนหุ้น ยังปรากฏชื่อผู้ถูกร้องอยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ต่อมาเมื่อผู้รับโอนคนใดประสงค์จะจดทะเบียนผู้ถือหุ้น จึงจะปรากฏหลักฐานว่า ผู้รับโอนดังกล่าว เป็นผู้รับโอนจากผู้ถูกร้อง ฉะนั้น ตามหลักฐานทางทะเบียน จึงดูเหมือนว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้โอนให้ผู้รับโอนคนสุดท้าย ซึ่งความจริงแล้ว ผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้เป็นที่เสร็จเด็ดขาดให้แก่คู่สมรสไปแล้ว ส่วนคู่สมรสจะไปดำเนินการอย่างไร ผู้ถูกร้องไม่ทราบ

ผู้ถูกร้องมอบหมายให้เลขานุการส่วนตัว คือ นางกมลวัน ฯ เป็นผู้รวบรวม ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นางกมลวัน ฯ ได้ประสานงานกับนางกาญจนาภา ฯ เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรส เพื่อรวบรวมกับรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง แล้วกรอกลงในแบบบัญชี ฯ ทุกครั้งเมื่อนางกมลวัน ฯ จัดทำบัญชี ฯ เสร็จ และนำมาให้ผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อ ผู้ถูกร้องสอบถามนางกมลวัน ฯ เมื่อนางกมลวัน ฯ รับว่า ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อโดยไม่ได้ตรวจสอบอีก

การยื่นบัญชี ฯ ที่ผู้ถูกร้องถูกกล่าวหาครั้งที่ ๑ เป็นการยื่นในวันเดียวกันกับที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง คือวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เพราะคณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเนื่องจาก นายกรัฐมนตรีลาออก จึงไม่มีเหตุหรือประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ถูกร้องจะต้องปกปิด หรือมีเหตุสงสัยว่าผู้ถูกร้องมุ่งหวังทำการทุจริตหรือคิดไม่ชอบ แสวงหาผลประโยชน์ใด ๆ จากการดำรงตำแหน่ง เพราะพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว

การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงนั้น ผู้จงใจจะต้องรู้ถึงข้อมูล หรือข้อเท็จจริงที่ตนจะปกปิด แต่กรณีของผู้ถูกร้องนั้น ทรัพย์สินที่ถูกกล่าวหาว่า จงใจปกปิดเป็นของคู่สมรส และผู้ถูกร้องไม่ทราบ และไม่มีเหตุอันควรทราบว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินใดบ้าง จึงไม่เป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริง

ผู้ถูกร้องมีความเห็นโดยสุจริตใจว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบควรจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ เป็นการปกปิดเพื่อนำไปใช้เป็นช่องทางในการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการที่จะแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ หรือเพื่อกลบเกลื่อนหรือเพื่อเตรียมการไว้ใช้ชี้แจงเหตุผลถึงความร้ายชัดปกปิดหรือการทุจริตที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง ส่วนกรณีของผู้ถูกร้องนี้ ทรัพย์สินที่เป็นปัญหา ก็เป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่มีอยู่ก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง แม้บางรายการจะได้มาภายหลังที่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็ได้

มาในช่วงที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจ โดยสุจริตทั้งสิ้น จึงไม่มีเหตุที่จะต้องปกปิดหรือซ่อนเร้น และเมื่อทราบว่า มีทรัพย์สินบางรายการของ คู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งไว้ ก็รีบขออนุญาตส่งเพิ่มเติมก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบ ๑ จะตรวจสอบเสร็จ และแจ้งรวมถึงทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบ ๑ มิได้ให้ชี้แจงด้วย แต่ผู้ร้องไม่นำคำขอของผู้ถูกร้อง ไปพิจารณา และยังรีบสรุปว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงก่อนลงมติ ซึ่งเข้าใจว่า ผู้ร้องรีบสรุปให้แล้วเสร็จ ก่อนวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปที่กำหนด ให้มีการเลือกตั้งล่วงหน้า ในวันที่ ๒๘ ถึง ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

ส่วนกรณีหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ๑ ที่เคยให้สัมภาษณ์นายเจิมศักดิ์ ๑ ว่า ซึ่งจากนายเสนาะ ๑ นั้น ในขณะที่นั้น ผู้ถูกร้องทราบจากคู่สมรสเพียงว่า นายสุรเชียร ๑ กรรมการผู้อำนวยการบริษัท เอส ซี แอสเสท ๑ เป็นผู้เจรจาซื้อในนามบริษัท ๑ จึงเข้าใจว่า บริษัท เอส ซี แอสเสท ๑ ที่ครอบครองของ ผู้ถูกร้องและครอบครองของนายบรรณพจน์ ๑ เป็นเจ้าของกิจการอยู่เป็นผู้ซื้อ แต่ภายหลังทราบว่า นายสุรเชียร ๑ แนะนำให้คู่สมรสผู้ถูกร้องซื้อเองโดยให้ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทน

๖.๕ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร คู่สมรสผู้ถูกร้อง พยานฝ่ายผู้ถูกร้อง ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ซึ่งผู้ร้องประสงค์จะให้พยานมาศาล เพื่อซักค้าน แต่พยานไม่มาศาล สรุปได้ว่า

ก่อนดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ผู้ถูกร้องโอนหุ้นส่วนใหญ่ที่ผู้ถูกร้องถือในกิจการของ ครอบครัวย ให้พยานดำเนินการ โดยวิธีการโอนลอยหุ้น เป็นผลให้สิทธิในหุ้นเหล่านั้น โอนมาเป็นของพยาน กรณียื่นรายการทรัพย์สินไม่ครบถ้วนในส่วนที่เป็นทรัพย์สินของพยานนั้น เกิดจากพยานนำหุ้นที่ผู้ถูกร้อง โอนลอยให้ ไปใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน โดยไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบรายละเอียด และผู้ถูกร้องไม่เคย สอบถามถึงการดำเนินการเกี่ยวกับหุ้นเลย เพราะไม่ใช้หุ้นของผู้ถูกร้องแล้ว

สาเหตุที่ไม่มีรายการหุ้นของพยานที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนในบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้อง ไม่ได้ เกิดจากการจงใจของผู้ถูกร้องหรือพยาน เป็นเพราะการจัดทำบัญชี ๑ ทุกครั้ง จะมอบให้เลขานุการของพยาน คือนางกาญจนาภา ๑ ประสานงานกับเลขานุการของผู้ถูกร้อง คือ นางกมลวัน ๑ เป็นผู้ร่วมกันทำ และ นางกาญจนาภา ๑ เข้าใจผิดในการกรอกแบบบัญชี ๑ ว่า ไม่ต้องแสดงทรัพย์สินของพยานที่ใช้ชื่อบุคคลอื่น แต่เมื่อพยานทราบ ก็รีบรวบรวมส่งมอบให้นางกมลวัน ๑ เลขานุการของผู้ถูกร้องดำเนินการต่อไป อีกทั้งการยื่นบัญชี ๑ ทั้ง ๓ ครั้ง เป็นการยื่นในระยะที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว พยานจึงไม่ใส่ใจ ต่อการยื่นบัญชี ๑ คงปล่อยให้เป็นไปตามที่เลขานุการดำเนินการ

การที่ผู้ร้องให้เหตุผลในการวินิจฉัยว่า พยานกับผู้ถูกร้องเป็นสามีภรรยา กัน ถือเป็นบุคคลคนเดียวกันตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องจะอ้างว่า ไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหุ้นของพยานที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนนั้น พยานเห็นว่า ประเด็นนี้เป็นการวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องจงใจปกปิดทรัพย์สินของพยานที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่ จะนำข้อกฎหมายมาตีความหักล้างข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องไม่รู้ให้เป็นอย่างอื่น โดยข้อกฎหมาย เป็นการวินิจฉัยที่ไม่เป็นธรรม

กรณีหุ้นบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ ที่ผู้ร้องพิจารณาข้อมูลการโอนหุ้นระหว่างผู้ถูกร้องและคู่สมรสกับบุคคลอื่น แล้วสรุปว่า การโอนหุ้นกลับไปกลับมา เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบถึงการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน นั้น ข้อมูลดังกล่าวมีความผิดพลาดทางทะเบียน ซึ่งต่อมามีการแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว และผู้ร้องก็ยอมรับต่อศาลในภายหลังว่า ข้อมูลที่ผู้ร้องอ้างข้างต้นเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง แต่มีการนำข้อมูลที่ถูกต้องนี้มาเป็นมูลแห่งการวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทราบถึงการที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ซึ่งเป็นการวินิจฉัยที่ไม่เป็นธรรม

กรณีบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ พยานมอบหมายให้นายสุรเชียร ฯ กรรมการผู้อำนวยการของกลุ่มบริษัท แอสเสท ฯ ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ของพยาน ไปเจรจากับผู้บริหารของบริษัท อัลไพน์ เรยลเอสเตท ฯ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริง แต่ตกลงกันไม่ได้ ต่อมาผู้ถูกร้องบอกพยานว่าได้พบนายเสนาะ ฯ ทราบว่า ผู้ขายยอมลดราคาแล้ว จึงมอบให้นายสุรเชียร ฯ ไปเจรจาอีกครั้งหนึ่ง และตกลงกันทำเป็นบันทึกข้อตกลงจะซื้อขายระหว่างบริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ ซึ่งพยานเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ร่วมกับนายบรรณพจน์ ฯ กับบริษัท อัลไพน์ เรยลเอสเตท ฯ ซึ่งพยานบอกผู้ถูกร้องว่า บริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ เป็นผู้ซื้อแต่ต่อมาเนื่องจากบริษัท อัลไพน์ เรยลเอสเตท ฯ มีหนี้ค้างชำระกับสถาบันการเงินอยู่หลายแห่ง ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ประส. โดยมีบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ เป็นผู้ค้ำประกันหนี้ ซึ่งผู้ขายจะต้องปลอดภาระติดพันใดๆ ในทรัพย์สินของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ ในฐานะที่เป็นเจ้าของสนามกอล์ฟอัลไพน์ให้ผู้ซื้อด้วย ดังนั้น เพื่อให้การเจรจาประนอมหนี้เป็นไปโดยเรียบร้อยและรวดเร็ว นายสุรเชียร ฯ จึงแนะนำให้พยานเป็นผู้ซื้อเองแทนบริษัทคู่สัญญาเดิม แล้วให้บุคคลอื่นถือแทนพยาน ผู้ถูกร้องไม่ทราบความเปลี่ยนแปลง และการซื้อขายสนามกอล์ฟรายนี้ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันครบหนึ่งปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งเพียงสองเดือนเศษ มิได้มีเจตนาจะแอบแฝง หรือมีความประสงค์จะปกปิดแต่อย่างใด และเป็นการซื้อหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองมาแล้วเกือบหนึ่งปี

กรณีบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ บริษัท เทเลอินโฟมีเดีย ฯ และบริษัท เพจเจอร์เซลล์ ฯ พยานนำหุ้นที่ผู้ถูกร้องโอนลอยให้พยานใส่ชื่อบุคคลดังกล่าว ซึ่งผู้ถูกร้องไม่ได้รับรู้ เพราะเป็นการนำหุ้นเหล่านั้นไปขายในตลาดหลักทรัพย์ ฯ บ้าง โอนโดยใช้ชื่อบุคคลอื่นถือไว้แทนบ้าง เป็นการที่พยานทำไป

ตามสิทธิในฐานะที่พยานเป็นเจ้าของหุ้น ทั้งผู้ถูกร้องและพยานไม่เคยคิดหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ฯ ส่วนการที่พยานโอนหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ฯ ที่ใช้ชื่อนางสาวดวงตาฯ มีชื่อถือไว้แทนให้กับนายบรรณพจน์ฯ พี่ชาย ๔.๕ ล้านหุ้น ตามหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ไม่ได้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ ซึ่งสำนักงานตรวจสอบภาษี กรมสรรพากรแจ้งผลการตรวจสอบว่า การกระทำดังกล่าวไม่มีผลต่อภาระภาษีของพยาน และกรมสรรพากรได้มีหนังสือตอบข้อหารือของพยานตามหนังสือ ที่ กค ๐๘๑๑/๔๕๗๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ สรุปได้ว่า การที่พยานให้ตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ไม่ขัดต่อประมวลรัษฎากร และพยานหรือตัวแทนมีสิทธิได้รับเครดิตในการคำนวณภาษี และก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ พยานเข้าใจโดยสุจริตว่า การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ เป็นกรณีที่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ ทั้งกรณีนี้เป็นการแบ่งให้ตามธรรมจรรยา อย่างไรก็ตาม หากปรากฏในภายหลังว่า เป็นความเข้าใจผิด เป็นภาระของนายบรรณพจน์ฯ ในฐานะผู้มีเงินได้ที่จะต้องไปดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป

พยานไม่มีเจตนาหรือจงใจปกปิดรายการหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ซึ่งสามารถตรวจสอบหลักฐานทางบัญชีเงินฝากของพยานได้ว่า เงินที่ใช้ในการซื้อหรือขายหุ้น รวมทั้งเงินปันผล จะนำเข้าไปบัญชีเงินฝากของพยานที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานสาขารัชโยธิน โดยเลขานุการของพยานแสดงบัญชีเงินฝากนี้ไว้ในบัญชีฯ ของผู้ถูกร้องทุกครั้ง เป็นการแสดงถึงความสุจริตใจและไม่มีความเจตนา หรือจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นของพยานในส่วนที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน

นอกจากนี้ เมื่อพยานให้เลขานุการรวบรวมทรัพย์สินของพยานในส่วนที่เป็นหุ้นที่บุคคลอื่นมีชื่อถือไว้แทน และผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมทั้งขอแก้ไขโดยยื่นบัญชีฯ เพิ่มเติมในส่วนของพยานโดยยื่นก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบฯ และผู้ร้องมีคำวินิจฉัย ซึ่งสามารถยื่นได้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๓/๒๕๕๓ แต่ผู้ร้องไม่พิจารณาการยื่นเพิ่มเติมแต่อย่างใด ทั้งที่ขณะนั้นเป็นการตรวจสอบทรัพย์สินในชั้นตอนปกติไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหาต่อผู้ถูกร้อง

๖.๖ นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้อง พยานยื่นคำให้การเป็นหนังสือในฐานะพยานของผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องไม่ประสงค์จะซักค้าน สรุปได้ว่า

ก่อนผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง พยานได้รับมอบหมายให้นำเอกสารการโอนหุ้นให้ผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อโอนหุ้นในลักษณะโอนลอย เพื่อเป็นประโยชน์ในการที่ผู้รับโอนหุ้นจะโอนหุ้นต่อไปให้บุคคลอื่นในอันที่จะระบุชื่อผู้รับโอนและวันที่ที่จะโอนต่อไป อันเป็นการปฏิบัติทั่วไปในการซื้อขายหุ้นหรือโอนหุ้น เมื่อผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อแล้ว มอบเอกสารใบหุ้นให้พยานเพื่อมอบให้แก่คู่สมรส

ผู้ถูกร้อง โดยพยานเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารไว้ และตั้งแต่โอนลอยแล้ว พยานไม่เคยเห็นผู้ถูกร้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือรับรู้การดำเนินการเกี่ยวกับหุ้นดังกล่าวเลย

พยานได้รับมอบหมายให้รวบรวมทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนของคู่สมรสผู้ถูกร้อง และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ส่งให้แก่นางกมลวัน ๑ เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้องเพื่อทำบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้อง ยื่นต่อผู้ร้องมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ รวมทั้งการยื่นกรณีผู้ถูกร้องรับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ นี้ด้วย โดยนางกมลวัน ๑ ส่งแบบบัญชี ๑ มาให้พยานดูแล้วพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมโดยเพิ่มช่องสำหรับคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแยกต่างหากจากผู้ยื่น ส่วนคำอธิบายในการกรอกแบบยังคงเป็นทำนองเดียวกับแบบเดิม การยื่นบัญชี ๑ ในปี ๒๕๕๐ นี้ยื่น ๒ ครั้ง ห่างกันประมาณหนึ่งเดือน คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และกรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยใช้แบบอย่างเดียวกัน ต่อมาในปี ๒๕๕๑ นางกมลวัน ๑ ได้ประสานให้พยานรวบรวมรายการอีกครั้งหนึ่ง โดยส่งแบบบัญชี ๑ มาให้พยานดูแล้วเห็นว่า เป็นแบบเหมือนเดิม จึงรวบรวมข้อมูลกรอกรายการให้โดยไม่ได้อ่านคำอธิบายการกรอกแบบก่อนหน้าที่จะยื่นแบบครั้งที่ ๓ นี้ เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. แจ้งว่า มีรายการขาดตกบกพร่องของบัญชี ๑ ที่ยื่นไปแล้ว จึงรีบตรวจสอบ แล้วแจ้งนางกมลวัน ๑ ทราบ เพื่อนำไปกรอกรายการเพิ่มเติม รวม ๒ ครั้ง คือ วันที่ ๒๕ ตุลาคม และ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ รายการที่ได้รับแจ้งว่า ขาดตกบกพร่องไม่มีรายการหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่น พยานจึงมั่นใจว่า บัญชี ๑ ที่แจ้งไปนั้นถูกต้องแล้ว จึงใช้บัญชี ๑ นั้นเป็นหลักในการกรอกรายการของการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

พยานเพิ่งทราบว่า คำอธิบายการกรอกแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ๑ ที่ยื่นครั้งที่ ๓ แตกต่างจากเดิม โดยอธิบายความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” เพิ่มมากขึ้นว่า ให้รวมถึงทรัพย์สินที่ให้บุคคลอื่นถือสิทธิแทนด้วย พยานจึงไม่กรอกข้อมูลของหุ้นที่ใช้ชื่อผู้อื่นถือแทน พยานรู้สึกเสียใจที่ความไม่รอบคอบของพยาน ทำให้ผู้ถูกร้องและคู่สมรสผู้ถูกร้องได้รับความเดือดร้อน

ในปี ๒๕๓๕ พยานเคยขอร้องคู่สมรสผู้ถูกร้องให้ช่วยเหลือนายวันชัย หงษ์หิน สามีมของพยาน ซึ่งทำงานอยู่ที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภัทรชนก ๑ ในการหลอกลวง โดยขอให้เปิดบัญชีในชื่อบุคคลอื่นหลายคน เพื่อเป็นผลงานของสามีมของพยานในการแนะนำลูกค้า บัญชีเหล่านี้มีการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นการทั่วไป และกระทำโดยสุจริต ไม่ได้ซ่อนเร้นอำพราง เพราะเมื่อซื้อขายแล้วก็นำเงินมาเข้าบัญชีคู่สมรสผู้ถูกร้อง และแจ้งจำนวนเงินในบัญชีดังกล่าวไว้ในแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ๑ ของผู้ถูกร้องด้วยแล้ว

กรณีซื้อขายหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ จำกัด นั้น เดิมนางสาวดวงตา จำกัด ถือหุ้นแทน ๕ ล้านหุ้น และจะลาออกไปแต่งงาน ประกอบกับคู่สมรสผู้ถูกร้องมีความประสงค์จะแบ่งหุ้นให้แก่ นายบรรณพจน์ จำกัด ซึ่งเป็นพี่ชาย ซึ่งร่วมก่อตั้งและบริหารบริษัทมาด้วยกัน เป็นการให้ตามสิทธิและ ธรรมเนียมจรรยา จึงให้นางสาวดวงตา จำกัด โอนหุ้น ๔.๕ ล้านหุ้น เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยวิธีซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ จำกัด ให้นายบรรณพจน์ จำกัด และนายบรรณพจน์ จำกัด รายงานการได้หุ้น มาตามระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ จำกัด ทันทีในวันนั้น ซึ่งสามารถกระทำได้ และไม่กระทบราคาตลาด ในขณะนั้นแต่อย่างใด

๖.๗ นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้องยื่นคำให้การเป็น หนังสือในฐานะพยานของผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องไม่ประสงค์จะซักค้าน สรุปได้ว่า

เมื่อพยานเข้ามาทำหน้าที่เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้อง ทราบว่า ผู้ถูกร้องกำลังมีความ ตั้งใจที่จะเข้าสู่วงการเมือง และโอนหุ้นส่วนใหญ่ในลักษณะโอนลอยให้แก่คู่สมรส และก่อนผู้ถูกร้อง จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๓๗ ผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นผู้บริหารบริษัท ต่างๆ ในเครือชินวัตร และเมื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ผู้ถูกร้องไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารกิจการของบริษัทต่างๆ เหล่านั้นอีกเลยจนถึงปัจจุบัน

พยานได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทำบัญชี จำกัด ของผู้ถูกร้องมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ ซึ่งยังไม่มี กฎหมายกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สิน จำกัด จนกระทั่งการยื่น แบบตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และในการกรอกรายการในแบบสำหรับทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้อง พยานประสานกับนางกาญจนาภา จำกัด เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้องทุกครั้ง พยานไม่เคยทราบว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องมีหุ้นที่ใช้ชื่อของบุคคลอื่น เพียงทราบเมื่อมีข่าวทางสื่อมวลชน

พยานยืนยันว่า ตามเอกสารหลักฐานที่พยานเก็บรักษาไว้ ผู้ถูกร้องไม่มีหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่น และผู้ถูกร้องตั้งใจแสดงฐานะทางทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและครอบครัวให้ปรากฏแก่สาธารณชนอย่างครบถ้วน ปัญหาในครั้งนี้นี้เกิดจากความบกพร่องของนางกาญจนาภา จำกัด ที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และพยาน รู้สึกเสียใจที่ความไม่รอบคอบของพยานและความเข้าใจผิดของนางกาญจนาภา จำกัด นำความยุ่งยากมาให้ ผู้ถูกร้องอย่างร้ายแรง

๖.๘ นายสุรเชียร จักรธรานนท์ กรรมการผู้อำนวยการของกลุ่มบริษัท แอสเสท ยื่นคำให้การเป็นหนังสือในฐานะพยานของผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องมีความประสงค์จะให้พยานมาศาลเพื่อซักค้าน แต่พยานไม่มาศาล สรุปได้ว่า

พยานในฐานะผู้บริหารของกลุ่มบริษัท แอสเสท เป็นผู้เจรจาต่อรองซื้อสนามกอล์ฟอัลไพน์ และตกลงทำบันทึกข้อตกลงจะซื้อจะขายหุ้นพร้อมทรัพย์สินของบริษัท อัลไพน์กอล์ฟ ฯ ระหว่างบริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ กับบริษัท อัลไพน์ เรียวเอสเตท ฯ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๑ โดยผู้ถูกร้องไม่รู้เห็นการเจรจาต่อรองนี้ การตัดสินใจซื้อในขั้นสุดท้าย พยานขอความเห็นชอบจากคู่สมรสผู้ถูกร้องเพียงผู้เดียว

ในการซื้อหุ้นและทรัพย์สินของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ เพื่อฟื้นฟูสนามกอล์ฟอัลไพน์นั้น เงื่อนไขที่หนึ่งในบันทึกข้อตกลงจะซื้อจะขาย ฯ เป็นการชำระเงินคืนเจ้าหนี้ คือ สถาบันการเงิน และ เงื่อนไขลำดับที่สอง คือ การชำระภาษีที่ค้างจ่ายทั้งหมดสำหรับการประนอมหนี้ที่ติดอยู่กับ ปรส. นั้น ผลของการประนอมหนี้ ไม่ว่าจะได้รับความสำเร็จมากน้อยเพียงไร บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ และผู้ถือหุ้น รายใหม่ จะไม่ได้รับประโยชน์หรือต้องเสียประโยชน์ทั้งสิ้น กล่าวคือ หากมีส่วนลดจากการประนอมหนี้ ผู้ซื้อหุ้นจะไม่ได้รับส่วนลดดังกล่าว ในทำนองเดียวกันหากมีการเพิ่มเติมจากการประนอมหนี้ ภาระดังกล่าวจะไม่ตกไปถึงผู้ซื้อรายใหม่ เนื่องจากราคาที่ตกลงซื้อขายกันนั้น เป็นราคาสุทธิที่แน่นอนตายตัว เป็นราคาที่ปราศจากภาระหนี้และค่าประกัน ดังนั้น หากการซื้อขายปรากฏชื่อของบริษัท เอสซี แอสเสท ฯ ว่าเป็นผู้ซื้อหุ้นและกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ บุคคลภายนอกทั่วไปอาจเข้าใจผิด ได้ว่า บริษัท เอสซี แอสเสท ฯ มีหนี้เสียที่ค้างชำระ อันจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติคุณของ บริษัทได้ พยานจึงแนะนำคู่สมรสผู้ถูกร้องให้เข้าซื้อหุ้นโดยใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน อันจะทำให้ทั้ง บริษัท เอสซี แอสเสท ฯ และคู่สมรสผู้ถูกร้องไม่มีชื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับหนี้สินที่ค้างชำระ หรือกลายเป็น คู่เจรจาในการประนอมหนี้ด้วย เพราะไม่ว่าผลการเจรจาจะเป็นอย่างไร ทั้งบริษัท เอสซี แอสเสท ฯ หรือคู่สมรสผู้ถูกร้องไม่มีส่วนได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ด้วย

การใช้ชื่อบุคคลอื่นเข้าเป็นผู้ถือหุ้นแทนรายนี้ เกิดจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นอันเป็น นโยบายในทางธุรกิจโดยแท้ โดยผู้ถูกร้องมิได้รู้เห็นด้วย เป็นหน้าที่ของพยานที่จะต้องแนะนำเพื่อ ปกป้องชื่อเสียงของบริษัท ฯ และคู่สมรสผู้ถูกร้องเท่านั้น มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีเจตนาที่จะ นำไปสู่การปกปิดในการแจ้งบัญชี ฯ หากพยานรู้ว่า คำแนะนำดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเดือดร้อน ต่อผู้ถูกร้องเช่นนี้ พยานคงไม่แนะนำเช่นนั้น เพราะประโยชน์จะได้ไม่คุ้มเสีย

๖.๕ นายศักรินทร์ ร่วมรังษี หัวหน้าฝ่ายกฎหมายตลาดหลักทรัพย์ ฯ ยื่นคำให้การเป็น หนังสือในฐานะพยานของผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องมีความประสงค์จะให้พยานมาศาลเพื่อซักค้าน แต่พยาน ไม่มาศาล สรุปได้ว่า

คำว่า “การโอนลอยหุ้น” มิได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายหรือข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ ฯ แต่ในทางปฏิบัติใช้เรียกวิธีการโอนหุ้นที่เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ฯ และมีการปฏิบัติเป็นปกติทั่วไปในการโอนหุ้นที่เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ฯ โดยมีวิธีการปฏิบัติคือ ผู้มีชื่อแสดงว่า เป็นเจ้าของหุ้นลงลายมือชื่อหลังใบหุ้นโดยระบุว่า เป็นผู้โอน และส่งมอบใบหุ้นดังกล่าวให้แก่ผู้รับโอน ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ มาตรา ๕๑ ประกอบกับมาตรา ๑๕๕ การโอนลอยหุ้นตามวิธีที่กล่าว ถือว่า เป็นวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย

หากหลักฐานที่ปรากฏในใบหุ้นชั้นตอนสุดท้ายพบว่า ผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้บุคคลหนึ่ง คือ นาย ก. และถ้ามีข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องโอนลอยหุ้นนั้นให้บุคคลอื่นไว้ก่อน และบุคคลอื่นจึงไปโอนให้นาย ก. ยังไม่อาจสรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่า นาย ก. เป็นผู้ถือหุ้นที่ตนโอนลอยไว้หรือไม่ ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมแต่ละกรณี เช่น ผู้ถูกร้องได้รับรู้ถึงการโอนหุ้นต่อให้นาย ก. หรือไม่ เป็นต้น

๖.๑๐ นายวิโรจน์ นवलแข นายกสภาคมนตรีหลักทรัพย์ ยื่นคำให้การเป็นหนังสือในฐานะพยานของผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องมีความประสงค์จะให้พยานมาศาลเพื่อซักค้าน แต่พยานไม่มาศาลสรุปได้ว่า

ในอดีต เมื่อมีการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ การชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ (หุ้น) เป็นการส่งมอบโดยใช้ใบหุ้นจริง ๆ ผู้ได้รับใบหุ้นจากการซื้อหุ้นที่มีการโอนลอยเมื่อผู้ซื้อและถือใบหุ้นโอนลอยซื้อขายหุ้น จะส่งมอบใบหุ้นโอนลอยต่อไปยังผู้ซื้อคนถัดไป ปัจจุบันการพัฒนาของตลาดหลักทรัพย์ ฯ เปลี่ยนไป โดยมีการจัดตั้งศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ฯ จะมีการลงลายมือชื่อโอนลอย โดยเจ้าของหุ้นลงลายมือชื่อในใบหุ้นของผู้โอนไว้ และจะต้องนำส่งพร้อมสำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งมีการลงนามรับรองสำเนา ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ฯ จึงจะรับหุ้นเก็บไว้ให้

อย่างไรก็ตาม ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ฯ จะรับฝากเฉพาะหุ้นที่ศูนย์เป็นนายทะเบียนหุ้น แต่หลักทรัพย์ที่ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ฯ ไม่ได้เป็นนายทะเบียน มักจะเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ฯ การซื้อขายยังใช้วิธีส่งมอบใบหุ้นที่มีการโอนลอยจากเจ้าของเดิมให้กับผู้ซื้อ ผู้ซื้อจะนำหุ้นไปจดทะเบียนเป็นชื่อตัวเองทันทีก็ได้ หรืออาจจะถือหุ้นที่โอนลอยนั้นไว้ก่อนเมื่อมีการขายต่อ ก็สามารถส่งมอบใบหุ้นที่โอนลอยไว้ให้กับผู้ซื้อรายต่อไปได้ทันที

ความเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัท และมีการซื้อขายหุ้นบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ไม่อาจสรุปได้ว่า เป็นการใช้ข้อมูลภายใน โดยทั่วไปผู้ถือหุ้นไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติงานประจำวัน ถ้าจะให้เข้าข่ายการใช้ข้อมูลภายใน จำเป็นต้องมีข้อเท็จจริงว่า ผู้ถือหุ้นนั้น ๆ ได้รับข้อมูลภายใน และนำไปใช้ในการซื้อขายหุ้นบริษัทนั้น

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ๑ ไม่มีข้อห้ามการใช้ชื่อบุคคลอื่นซื้อขายหรือถือหุ้น ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้จะเกิดขึ้นเมื่อได้ร่วมกันสร้างราคาหุ้นให้ผู้อื่นหลงผิด หรือใช้ข้อมูลภายในซื้อขายหุ้นหรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายที่ว่าด้วยการเข้าถึงหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ

ดังนั้น ข้อเท็จจริงเพียงว่า มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้น จึงยังไม่สามารถสรุปว่าจงใจจะหลีกเลี่ยงพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ๑

๖.๑๑ นายสุวิทย์ มาไพศาลสิน กรรมการผู้จัดการบริษัทหลักทรัพย์ เมอร์ริลลินช์ ภัทร จำกัด ยื่นคำให้การเป็นหนังสือในฐานะพยานของผู้ถูกร้องโดยผู้ร้องมีความประสงค์จะให้พยานมาศาล เพื่อซักค้านแต่พยานไม่มาศาล สรุปได้ว่า

พยานเป็นผู้ดูแลบัญชีของนายชัยรัตน์ ๑ นางสาวดวงตา ๑ และนางสาวบุญชู ๑ ที่ได้เปิดบัญชีไว้ตั้งแต่ยังเป็นบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภัทรธนกิจ ๑ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๓๖ เมษายน ๒๕๓๖ และกุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ ตามลำดับ โดยมีนายวันชัย หงษ์เหิน พนักงานผู้ได้บังคับบัญชาของพยานเป็นผู้ติดต่อและประสานงาน ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ บริษัทหลักทรัพย์ภัทร จำกัด ได้แยกตัวออกจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภัทรธนกิจ ๑ รับโอนบัญชีทั้งสามมาด้วย ในการปิดบัญชี ตลอดจนการติดต่อสั่งซื้อขายหลักทรัพย์ (หุ้น) ของบัญชีทั้งสามราย พยานได้ติดต่อผ่านนางกาญจนาภา ๑ การชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์นำส่งเอกสารคำยืนยันการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยเป็นเช็คเข้าบัญชี โดยเฉพาะส่งจ่ายเจ้าของบัญชี ให้แก่นางกาญจนาภา ๑ มาโดยตลอด

พยานไม่เคยติดต่อหรือมอบให้พนักงานติดต่อกับผู้ถูกร้อง เกี่ยวกับบัญชีทั้งสามราย และผู้ถูกร้องไม่เคยติดต่อพยาน หรือบริษัทของพยาน

ตลอดระยะเวลาการติดต่อและซื้อขายหลักทรัพย์ พยานไม่เคยได้รับคำสั่งในลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการใช้บัญชีทั้งสามราย สร้างราคา หรือทำให้ราคาหลักทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งโดยเฉพาะ อีกทั้งในการซื้อขายก็ไม่เห็นเหตุอันควรสงสัยว่า มีการใช้ข้อมูลภายใน เพื่อเป็นประโยชน์ในการซื้อขายแต่อย่างใด โดยพยานจะให้ข้อมูลและภาวะทางตลาด และให้คำแนะนำในการซื้อขายเป็นปกติเช่นเดียวกับลูกค้ารายอื่นๆ การชำระราคาก็เป็นไปตามระเบียบตลาดหลักทรัพย์ ๑ คือบริษัทชำระเงิน (กรณีขาย) แก่บัญชีทั้งสามเป็นการชำระโดยเช็คเข้าบัญชีโดยเฉพาะส่งจ่ายเจ้าของบัญชี

การซื้อขายหลักทรัพย์ (หุ้น) บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ๑ จากบัญชีนางสาวดวงตา ๑ ๕ ล้านหุ้น ให้กับนายบรรณพจน์ ๑ ๔.๕ ล้านหุ้น และนางสาวบุญชู ๑ ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เป็นการซื้อขายหุ้นตามรายการที่กล่าวในกระดานซื้อขายหลักทรัพย์รายใหญ่ของตลาดหลักทรัพย์ ๑ ทั้งนี้ ตามระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ ๑ ในขณะนั้น

การซื้อขายหลักทรัพย์รายใหญ่ มูลค่าตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป สมาชิก ตัวแทนผู้ซื้อและผู้ขาย จะต้องขออนุญาตทำรายการต่อตลาดหลักทรัพย์ ฯ โดยแจ้งชื่อผู้ซื้อและผู้ขาย จำนวนหุ้นและราคาที่ตกลงกันต่อตลาดหลักทรัพย์ ฯ เพื่อให้ตลาดหลักทรัพย์ ฯ พิจารณออนุมัติรายการดังกล่าว จึงจะซื้อขายกันได้

ราคาหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ ที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เคลื่อนไหวอยู่ในช่วงราคาระหว่าง ๑๕๕ บาท ถึง ๑๗๐ บาท และหลังจากนั้นก็เคลื่อนไหวในช่วงแคบๆ ตลอดเวลา ปริมาณการซื้อขายไม่ผิดไปจากการซื้อขายโดยปกติ จึงกล่าวได้ว่า รายการดังกล่าวไม่ได้เป็นการสร้างราคา เพื่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือทำให้ผู้อื่นหลงผิด

๗. ผู้ร้องและผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาเมื่อศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ และส่งคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔

๗.๑ ผู้ร้องแถลงการณ์ปิดคดี สรุปได้ว่า

๗.๑.๑ คำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หมายความว่า ผู้นั้นรู้หรือไม่ว่า ตนเองหรือคู่สมรสมีทรัพย์สินหรือหนี้สินที่ยังไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ ถ้ารู้และไม่แจ้งก็ถือว่า จงใจ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความประสงค์ต่อผล เล็งเห็นผล หรือเหตุผลอื่น และกรณีตามมาตรา ๒๕๕ นี้ ไม่เกี่ยวกับการได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริต หรือไม่

๗.๑.๒ การยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ไม่ใช่การตรวจสอบที่มาของทรัพย์สินว่า สุจริตหรือไม่ แต่เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติให้บุคคลที่ตัดสินใจจะเข้ามาสู่ตำแหน่งต่างๆ ไม่เฉพาะนักการเมือง แต่รวมถึงข้าราชการระดับสูง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะต้องถูกตรวจสอบความโปร่งใสโดยยื่นบัญชี ฯ ที่มีอยู่จริงของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะให้ผู้ร้อง ตรวจสอบตามระยะเวลาต่างๆ หากผู้ยื่นบัญชี ฯ ปกปิดข้อเท็จจริง ไม่ยอมแจ้งทั้งหมดหรือบางส่วน การตรวจสอบความเคลื่อนไหวของการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินซึ่งเป็นขบวนการตรวจสอบตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ก็ไม่อาจดำเนินการได้ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดโทษของการไม่ยื่นบัญชี ฯ ยื่นบัญชี ฯ เท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงไว้ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

๗.๑.๓ การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และ มาตรา ๒๕๒ รวม ๓ ครั้ง ผู้ร้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ และจัดทำรายงานผลการตรวจสอบไปประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้ว นั้น เป็นการตรวจสอบเฉพาะรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และเป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ผู้ร้องไม่ได้ประกาศรับรองว่า รายการดังกล่าวของผู้ถูกร้องถูกต้องและมีอยู่จริง นอกจากนี้ ไม่มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ร้องตรวจสอบ

ทรัพย์สิน ๑ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรายใดเพิ่มเติม แม้ว่าจะทำรายงานผลการตรวจสอบ ๑ และส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

๗.๑.๔ ในชั้นการพิจารณาสืบพยานของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องนำพยานบุคคล เข้าเบิกความ ๑ ปาก และยื่นคำให้การเป็นพยานของพยานบุคคลฝ่ายผู้ถูกร้อง รวม ๕ ปาก ซึ่งผู้ร้องขออนุญาตให้ผู้ถูกร้องนำพยานบุคคลดังกล่าวมาให้ผู้ร้องซักค้าน รวม ๖ ปาก ศาลอนุญาต แต่ผู้ถูกร้องนำพยานมาให้ซักค้านเพียงปากเดียว คือ นายสุรศักดิ์ ๑ ส่วนพยานที่เหลืออีก ๕ ปาก ขอให้ผู้ร้องซักค้านเป็นหนังสือ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า

๗.๑.๔.๑ การซักค้านและตอบการซักค้านเป็นหนังสือ ไม่อาจเชื่อได้ว่า จะได้คำตอบจากพยานอย่างแท้จริง และการซักค้านและตอบคำถามค้านเป็นหนังสือ ไม่เคยปรากฏ มาก่อนในกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๗.๑.๔.๒ สำหรับพยานที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เป็นคนกลาง คือ นายวิโรจน์ ๑ นั้น ในช่วงเวลาที่ผ่านมาเป็นประธานกรรมการบริษัทหลักทรัพย์ภัทร จำกัด และเป็นกรรมการใน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกับนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง สังกัดพรรคไทยรักไทย ซึ่งต่อมานายวิโรจน์ ๑ ได้รับแต่งตั้งเป็น กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) หากผู้ถูกร้องยอมนำพยานปากนี้มาให้ซักค้าน ผู้ร้องจะซักค้านเพื่อให้ยืนยันถึงกรณีการอำพรางตลาดหลักทรัพย์ ๑ เรื่องการซื้อขายหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ ๑ ระหว่างนางสาวดวงตา ๑ กับนายบรรณพจน์ ๑ จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และระหว่างนางสาวดวงตา ๑ กับนางสาวบุญชู ๑ ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ด้วย การที่ผู้ถูกร้องไม่นำพยานฝ่ายผู้ถูกร้องมาให้ผู้ร้องซักค้าน ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องจําแนกต่อพยานหลักฐาน

๗.๑.๔.๓ ส่วนพยานรายนายสุรศักดิ์ ๑ ซึ่งอ้างเทปบันทึกการสนทนาแผ่นดิน เรื่องตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือเก็งกำไรของต่างชาติ ทางช่อง ๗ ออกอากาศ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นส่วนหนึ่งของคำให้การเป็นหนังสือนั้น ปรากฏว่าผู้ถูกร้องอ้าง นายสุรศักดิ์ ๑ เป็นพยานต่อศาลตามคำร้องขอระบุพยานเพิ่มเติมลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๔ และผู้จัด รายการดังกล่าว คือ นายนพดล อินนา ซึ่งเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ พรรคไทยรักไทย พยานจึงไม่ใช่พยานคนกลางอย่างแท้จริง และการจัดรายการนี้แผ่นดินดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ถูกร้องนำมาเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้โดยเฉพาะ

๗.๑.๕ ผู้ร้องชี้แจงประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทั้งปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติให้รัฐมนตรีต้องยื่นบัญชี ฯ โดยให้ถือว่า เป็นหน้าที่และกำหนดองค์การผู้รับผิดชอบ คือ ผู้ร้อง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ ฉบับเดิมยังคงเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป ส่วนการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญนี้ จะต้องถือวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันที่เริ่มเข้ารับตำแหน่ง ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง และผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง รวม ๓ ครั้ง ตามกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ กำหนดเวลาไว้ เท่ากับผู้ถูกร้องยอมรับว่า ตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ

ประเด็นที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ให้รับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณา ตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว จึงไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ยื่นบัญชี ฯ ๓ ครั้ง การยื่นบัญชีครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ นั้น เป็นการยื่นบัญชี ฯ ในขณะที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว แต่ยังคงให้ผู้ร้องตรวจสอบ ความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นบัญชีทั้ง ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๓ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีบทลงโทษ ๒ ประการ คือ ประการที่ ๑ ให้ผู้นั้นพ้นจาก ตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นหรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว และประการที่ ๒ ผู้นั้นถูกต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ถ้าเป็นกรณี ที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว โทษก็จะมีผลบังคับในประการที่ ๒ คือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี

ประเด็นที่ ๓ ผู้ถูกร้องอ้างว่า มติของผู้ร้อง เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมี บุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว คือ คุณหญิงปรีญา ฯ เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย ผู้ร้อง จึงไม่มีอำนาจนำมตินั้นมาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ผู้ร้องชี้แจงตามคำแถลงของคุณหญิงปรีญา ฯ ที่ยื่นต่อศาลไว้แล้ว และชี้แจงเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกร้องไม่มีอำนาจเสนอกรณีตามประเด็นที่ ๓ นี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการขอให้พิจารณา

เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเท่านั้นที่จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

ประเด็นที่ ๔ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรีบร้อน ไม่ให้ออกาสตามสมควรแก่ผู้ถูกร้องในการชี้แจง การดำเนินการของผู้ร้องไม่เป็นไปตามระเบียบขั้นตอน เร่งรัด ไม่ให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง นั้น

ผู้ร้องมิได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรีบร้อนแต่อย่างใด เพราะข้อเท็จจริงรับฟังยุติตามพยานหลักฐานที่ผู้ร้องตรวจพบ และคำรับของผู้ถูกร้องเองว่า ได้มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ่นแทน และไม่ได้แสดงรายการหุ่นนั้นไว้ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง

ส่วนการที่นายประสิทธิ์ ฯ กรรมการ ป.ป.ช. เบิกความว่า ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังมีผลใช้บังคับอยู่ นั้น เป็นการเบิกความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ทั้งๆ ที่รู้อยู่แล้วว่า ระเบียบนั้นไม่อาจนำมาใช้ปฏิบัติได้ ผู้ร้องประชุมครั้งที่ ๔๓/๒๕๕๒ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ พิจารณาเรื่องที่นายประสิทธิ์ ฯ ในฐานะผู้รับผิดชอบการไต่สวนกรณีขอให้ถอดถอน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ออกจากตำแหน่ง ขอให้ที่ประชุมนำผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นมาดำเนินการไต่สวนต่อไป ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติว่า การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่ได้ดำเนินการมาแล้วนี้ เป็นขั้นตอนที่หนึ่งของการไต่สวนข้อเท็จจริงตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งผู้ร้องมีมติให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในขณะที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตออกใช้บังคับ แต่ในขณะนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ระเบียบดังกล่าวจึงไม่อาจนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อีกต่อไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง การไต่สวนข้อเท็จจริงตามคำร้องขอให้ถอดถอน นายสุเทพ ฯ จึงต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า ระเบียบนั้นได้ถูกยกเลิกไปโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ถ้าจะดำเนินการตามขั้นตอนที่ระเบียบดังกล่าวเคยบัญญัติไว้ และไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ แล้ว การกระทำดังกล่าวถือว่า ทำได้ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะขั้นตอนการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว แต่มิได้หมายความว่า ระเบียบนั้นจะใช้บังคับอยู่ และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบนั้น

สำหรับกรณีที่กำลังกล่าวหาว่า ผู้ร้องไม่ให้โอกาสตามสมควรแก่ผู้ถูกร้องในการชี้แจง จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้รับการพิจารณาอย่างไม่เที่ยงธรรมนั้น ผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๓ ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงครั้งแรกตามหนังสือลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ต่อมาผู้ร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารเพิ่มเติม ผู้ถูกร้องก็ชี้แจงอีก ๒ ครั้ง ตามหนังสือลงวันที่ ๒๔ และ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ทั้งได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ๑ อีกเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ นอกจากนั้น เมื่อผู้ถูกร้องกล่าวอ้างพยานบุคคลเพิ่มเติม ผู้ร้องสอบปากคำพยานบุคคลที่กล่าวอ้างให้ทุกราย ถือว่า ผู้ร้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงและนำพยานบุคคลมาให้ผู้ร้องสอบปากคำตามความประสงค์ของผู้ถูกร้องทุกประการ เป็นการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเช่นเดียวกับคดีอื่นๆ แล้ว

ประเด็นที่ ๕ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คำร้องของผู้ร้องไม่แยกว่า กรณีใดเป็นการแจ้งเท็จ และกรณีใดเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น กรณีของผู้ถูกร้องเป็นทั้งกรณีที่ยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เพราะเป็นการยื่นบัญชี ๑ ไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และเป็นกรณีปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบด้วย และคำว่า “จงใจ” มีความหมายเพียงว่า ผู้ยื่นบัญชี ๑ รู้หรือไม่ว่าตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มีทรัพย์สินและหนี้สินที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้อง ถ้ารู้ และไม่แจ้งถือว่าจงใจแล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาถึงเหตุผลแห่งการกระทำ และไม่เกี่ยวกับการได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตหรือไม่ ซึ่งผู้ถูกร้องยอมรับในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่า เข้าใจความหมายดังกล่าวเป็นอย่างดี

ประเด็นที่ ๖ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า รายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่น เป็นของกลุ่มสมรส ไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง เพราะผู้ถูกร้องได้โอนลอยทรัพย์สินให้กลุ่มสมรสตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๓๕ แล้ว นั้น

จากการตรวจสอบหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทต่าง ๆ รวม ๕ บริษัท คือ บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ๑ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์เซอร์วิส ๑ บริษัท เพจเจอร์เซลล์ ๑ บริษัท เทเลอินโฟมีเดีย ๑ บริษัท เอส ซี แอสเสท ๑ บริษัท อินโฟร์เซลเทลคอม ๑ บริษัท ชินแซทเทลไลท์ ๑ บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ ๑ และ บริษัท อินโฟลิงค์ ๑ พบว่าผู้ถูกร้อง และ/หรือกลุ่มสมรส ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนมาเป็นเวลานาน ก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง บางบริษัทเป็นเวลานานถึงสิบปี เช่น บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ๑ ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ได้โอนลอยหุ้นให้กลุ่มสมรสตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ นั้น การโอนลอยตามคำเบิกความของนายสุรศักดิ์ ๑ พยานของผู้ถูกร้องสรุปได้ว่า เป็นการโอนหุ้นที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ๑ เป็นการลงทุนระยะสั้นเพื่อเก็งกำไร แต่กรณี

ของผู้ถูกร้องเป็นการทำหลักฐานการโอนโดยใช้ชื่อบุคคลอื่นแทน เป็นการอำพรางเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นรู้ว่า หุ้นทั้งหมดยังเป็นของผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรส เพราะได้ให้บุคคลที่มีชื่อถือหุ้นแทนลงลายมือชื่อ โอนลอยใบหุ้น และฝ่ายผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรส เก็บใบหุ้นไว้เอง

ส่วนหุ้นนอกตลาดหลักทรัพย์ ฯ นั้น นายสุรศักดิ์ ฯ เบิกความว่า การโอนหุ้นดังกล่าวต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๕ ซึ่งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานหนึ่งคนอย่างน้อยลงลายมือชื่อรับรอง ดังนั้น ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสจะต้องรู้ว่า ตนเองโอนให้ใคร

ประเด็นที่ ๗ กรณีผู้ถูกร้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนนั้น เป็นการกระทำโดยมิวัตถุประสงค์ เพื่อไม่ต้องการให้ผู้รู้ว่า ตนเป็นเจ้าของหุ้นที่แท้จริง ตนมีหุ้นในบริษัทจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ เพื่อที่จะซื้อขายหุ้นดังกล่าวได้ง่ายและถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นเกี่ยวกับการถือหุ้นในบริษัท จะไม่กระทบต่อชื่อเสียงของตน

ประเด็นที่ ๘ คำว่าทรัพย์สิน “ของตน” ตามรัฐธรรมนูญ มีความชัดเจนว่า หมายถึงทรัพย์สินที่เป็นของตน ไม่ว่าจะใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน หรือจำนำจำนองไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับการศึกษาของผู้ถูกร้องกับคู่สมรสแล้ว เชื่อว่า ผู้ถูกร้องกับคู่สมรสย่อมเข้าใจความหมายของคำว่าทรัพย์สินของตนได้ดี นอกจากนี้ คำอธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” ในแบบการยื่นบัญชี ฯ ได้ระบุชัดเจนว่าหมายรวมถึงทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่นด้วย แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือไว้แทน ก็เพราะมีเจตนาปกปิดมิให้ผู้รู้ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังที่กล่าวไว้ในประเด็นที่ ๗ ทั้งนี้ หากผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินนั้นไว้ในการยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องแล้ว บัญชี ฯ นั้นก็ต้องถูกเปิดเผยตามรัฐธรรมนูญ ทำให้บุคคลทั่วไปรู้ถึงพฤติกรรมอันไม่โปร่งใส และไม่สุจริตของผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรส การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

๗.๒ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดี สรุปได้ว่า

๗.๒.๑ ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเพราะเข้าดำรงตำแหน่งก่อนวันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ แม้จะมีบทเฉพาะกาลให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก่อนวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่มิได้มีบทบัญญัติให้ต้องยื่นบัญชี ฯ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มิได้เข้ามาดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้

หากจะวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องก็พ้นจากตำแหน่งก่อนที่จะครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ คือ ก่อนครบสามสิบวัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ

๓.๒.๒ รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จะใช้บังคับได้ ต้องมีหลักเกณฑ์วิธีการ และรายละเอียดในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ที่จะต้องถูกบังคับได้ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติก่อน ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ที่ให้ผู้ร้องกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จึงใช้บังคับได้ ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. เพิ่งประกาศใช้ระเบียบ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ หลังจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องจึงเป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

๓.๒.๓ ผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์จะใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่เท่านั้น เพราะนอกจากจะใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” แล้ว โทษยังกำหนดให้ “พ้นจากตำแหน่ง” และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นองค์ประกอบของกันและกัน คือ ให้พ้นจากตำแหน่งแล้ว จึงห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้วการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอาจใช้บังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องได้

นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๕ มีไว้เพื่อควบคุมมิให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ แสดงรายการทรัพย์สินโดยบิดเบือนเพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริตหรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ดังนั้น การยื่นบัญชี ฯ โดยมีรายการไม่ครบถ้วนด้วยความเข้าใจผิดหรือผิดพลาด เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการให้มีการแก้ไขเสียให้ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นเหตุที่จะให้สรุปว่า มีความ “จงใจ” ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือ “จงใจ” ยื่นบัญชี ฯ โดยมีข้อความอันเป็นเท็จหรือ “จงใจ” ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะการยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว อาจเกิดขึ้นจากเหตุใดๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อเตรียมการทุจริตหรือเพื่อปกปิดประโยชน์ที่ตนได้มาโดยทุจริต มิให้ปรากฏต่อสาธารณะก็ได้ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ “กำจัดสิทธิ” ในทางการเมืองอันเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ซึ่งรุนแรงกว่าการ “จำกัดสิทธิ” การใช้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ จึงต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมและเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้คำว่า “จงใจ” ในมาตรา ๒๕๕ จึงมิใช่ “เจตนา” ธรรมดา หากแต่ต้อง

มีเจตนาพิเศษที่จะเป็นมูลเหตุให้นำไปสู่การถอดถอนผู้หนึ่งผู้ใดจากตำแหน่งทางการเมืองตามส่วนที่ ๓ และดำเนินคดีอาญาตามส่วนที่ ๔ การจะพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ใดจงใจหรือไม่ จึงต้องมีความชัดเจน โดยมิหลักเกณฑ์ว่า เป็นการกระทำเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเตรียมเพื่อจะให้ได้รับประโยชน์อันมิชอบ บทบัญญัติในหมวด ๑๐ ของรัฐธรรมนูญมุ่งป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหาประโยชน์โดยมิชอบ จากตำแหน่งหน้าที่ และต้องหมายความถึงการจงใจของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” โดยตรง ไม่ใช่ให้การ “จงใจ” ของบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งแม้จะเป็นคู่สมรส มาสันนิษฐานว่า เป็นการจงใจของผู้มี หน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ในเรื่องนี้ เมื่อข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่า รายการทรัพย์สินที่บกพร่องในการยื่นบัญชี ฯ เป็นของคู่สมรสผู้ถูกร้อง หากผู้ร้องจะสันนิษฐานว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องจงใจปกปิด การจงใจนั้นก็ไมอาจ นำมาอนุมานว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ “จงใจ” ตามมาตรา ๒๕๕ ได้

๓.๒.๔ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติให้ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้อง และความมืออยู่จริงของทรัพย์สิน ฯ ที่มีผู้ยื่นบัญชี ฯ ไว้โดยเร็ว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบต่อไป สิ่งที่ผู้ร้องพึงต้องการอย่างแท้จริง คือ ความถูกต้องและความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของผู้ยื่น บัญชี ฯ เมื่อผู้ถูกร้องทราบว่า ไม่แสดงทรัพย์สินบางรายการด้วยความเข้าใจผิด ก็รีบยื่นแก้ไข แต่ผู้ร้อง ไม่สนใจรับ หรือให้ออกาสผู้ถูกร้องยื่นเพิ่มเติม กลับรีบเร่งดำเนินการ เมื่อมีการเสนอสรุปความเห็นของ คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ต่อผู้ร้อง ผู้ร้องรีบลงมติโดยฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้อง ชี้แจงต่อผู้ร้องก่อน

การที่ผู้ร้องยืนยันว่า การไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว เพราะระเบียบนั้นถูกยกเลิก โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เนื่องจากมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับแล้ว นั้น ผู้ถูกร้องอ้างมติผู้ร้องในการประชุม ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๓ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่ว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการได้ส่วนที่ได้ดำเนินการมาแล้วก็ดี หรือที่กำลังจะดำเนินการต่อไปก็ดี หากเป็นการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ และไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว ย่อมเป็นการดำเนินการที่ชอบและมีผลตามกฎหมาย” และบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ ที่บัญญัติให้บรรดา
ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นผลให้ระเบียบดังกล่าวใช้บังคับได้ต่อไป และมาตรา ๑๓๐ ไม่ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เนื่องจากมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง กำหนดระยะเวลาการใช้
ระเบียบไว้ แต่ไม่ได้ห้ามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่จะบัญญัติ
ให้ระเบียบดังกล่าวมีผลใช้บังคับต่อไป

นอกจากนี้ กรรมการผู้ร้องบางคนพยายามปกปิดเหตุการณ์ที่ไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้น
ในขั้นตอนการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง โดยร่วมกันลงมติมิให้นายประสิทธิ์ ฯ เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ
การดำเนินการต่างๆ ของผู้ร้องในการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญในฐานะที่ผู้ถูกร้อง
เชิญมาให้การเป็นพยาน อีกทั้งวิธีพิจารณาเอกสารพยานหลักฐานของผู้ร้องก็มิได้มีมาตรฐานที่ยึดถือได้
คือ กรณีมีข้อสงสัยว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ยังเป็นกรรมการบริษัท โดยมีหลักฐานเป็นสำเนาเอกสารของ
นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่ผู้ร้องกลับให้เหตุผลว่า ต้องสอบถามข้อเท็จจริงจากบริษัทกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
แต่กรณีของผู้ถูกร้องเกี่ยวกับบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ เมื่อผู้ร้องมีเอกสารจากนายทะเบียนแสดงว่า มีการโอน
หุ้นกลับไปมาระหว่างผู้ถูกร้องและคู่สมรสไปยังบุคคลอื่น ผู้ร้องกลับรีบด่วนสรุปว่า ผู้ถูกร้องโอนหุ้น
ดังกล่าวให้บุคคลใกล้ชิด โดยมิได้สอบถามความจริงจากบริษัทหรือผู้ถูกร้องก่อน ทั้งๆ ที่ ถ้าพิจารณา
เอกสารให้ละเอียดแล้ว จะพบว่า เอกสารผิดพลาด ซึ่งผู้ร้องเองก็ยอมรับในภายหลัง

ดังนั้น มติของผู้ร้องที่เกิดจากความไม่เที่ยงธรรมในการดำเนินการกรณีของผู้ถูกร้อง
จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับกับผู้ถูกร้องหรือนำมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕๕ ได้

๗.๒.๕ มีหลักฐานทางทะเบียนว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ยังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ
และลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการรับรองบุคคลและงบกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในช่วง
เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ ด้วย เป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนที่จะเริ่มพิจารณาคดีของผู้ถูกร้อง
การพิจารณาใดๆ ที่คุณหญิงปรีญา ฯ กระทำไปในฐานะประธานอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ย่อมใช้ไม่ได้
และการพิจารณาของผู้ร้องที่มีคุณหญิงปรีญา ฯ ร่วมพิจารณาอยู่ด้วย จึงเป็นโมฆะและไร้ผล ไม่อาจนำมา
มาใช้กับผู้ถูกร้องได้

ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องมิได้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจาก
ตำแหน่ง หากเป็นการหยิบยกข้อกฎหมายที่เกิดขึ้นกับคุณหญิงปรีญา ฯ ก่อนที่จะพิจารณาคดีของผู้ถูกร้อง
ผู้ถูกร้อง คือ เมื่อคุณหญิงปรีญา ฯ ต้องพ้นจากตำแหน่งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นการพ้นไป

โดยผลของกฎหมาย คุณหญิงปรียา ฯ จึงไม่มีสิทธิหรืออำนาจในการกระทำการในฐานะกรรมการ ป.ป.ช. อีกต่อไป เมื่อมีการฝ่าฝืน ย่อมเป็นผลให้การกระทำทั้งปวงของผู้ร้องในกรณีของผู้ถูกร้องต้องเป็นโมฆะ และไร้ผลไปด้วย

๗.๒.๖ การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นของบริษัทต่าง ๆ นั้น ไม่เป็นความจริง เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นเจ้าของหุ้นดังกล่าว โดยได้โอนลอยให้ คู่สมรสตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๓๕ ก่อนที่จะเข้ามาทำงานการเมือง การโอนลอยนี้ หากผู้รับโอนลอย นำตราสารการโอนหุ้นไปให้ผู้อื่นที่มีชื่อเป็นผู้รับโอนหุ้น ทางทะเบียนหุ้นจะปรากฏชื่อของผู้ถือหุ้นเดิม แล้วเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นโดยไม่ปรากฏชื่อผู้รับโอนหุ้นจากการโอนลอยหุ้น ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐาน นำสืบเป็นอย่างอื่น เพียงแต่อ้างพยานเอกสารที่ปรากฏการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลใกล้ชิด แล้วถือว่า บุคคลเหล่านั้นถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง ซึ่งความจริงเป็นเรื่องที่คู่สมรสผู้ถูกร้องนำหุ้นที่ผู้ถูกร้อง โอนลอยให้ขึ้นไปโอนเป็นชื่อบุคคลอื่นต่อไป โดยผู้ถูกร้องไม่ทราบ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการเพิ่มทุนและการซื้อขายอันเกี่ยวกับหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน จะใช้เงินของคู่สมรสผู้ถูกร้องและนำเข้าบัญชีคู่สมรส ผู้ถูกร้องทั้งสิ้น

ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจปกปิดหุ้นเหล่านั้น เพราะไม่ใช่หุ้นของผู้ถูกร้อง และคู่สมรส ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นเจ้าของหุ้น ก็มีได้ตั้งใจปกปิด เพราะไม่มีเหตุผลใดที่จะปกปิดเนื่องจากเป็นหุ้นที่ได้มา โดยสุจริต ทั้งนี้ เมื่อเกิดเรื่องขึ้น ผู้ถูกร้องก็ได้ยอมรับถึงความมีอยู่และการไม่ได้แจ้ง พร้อมทั้งยื่นรายการ แจ้งเพิ่มเติม แสดงว่า ผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจปกปิดหรือได้ประโยชน์จากการปกปิดหรือ ได้ประโยชน์จากการปกปิดหรือเสียประโยชน์จากการเปิดเผยหุ้นเหล่านั้น

๗.๒.๗ ผู้ถูกร้องอ้างหลักกฎหมายทั่วไปว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลกระทำการโดยสุจริต หลักตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด และหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖ ว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต ซึ่งจากหลักกฎหมายดังกล่าว ผู้ร้องจึงมีหน้าที่ต้องนำ พยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้เห็นชัดแจ้งว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือ จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่จากสำนวนของผู้ร้อง ไม่มีพยานหลักฐานใดแสดงว่า ผู้ถูกร้อง จงใจกระทำการดังกล่าว นอกจากการคาดคิดหรือสันนิษฐานของผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องน่าจะมียุทธคดีที่ต้อง ปกปิดรายการทรัพย์สินเหล่านั้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีสองประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ หรือไม่ และการยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ หรือไม่ และการยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ตามคำร้องของผู้ร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง มีข้อพิพาทดังต่อไปนี้ ผู้ร้องได้ตรวจสอบบัญชี ฯ ที่ผู้ถูกร้องยื่นกรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหน้าที่ใช้ชื่อผู้อื่นถือแทน ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท และครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท อันเป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ เนื่องจาก เข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นการดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นรัฐมนตรี แต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นบัญชี ฯ และแม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับ โดยมีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๗ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญต่อไป แต่มาตรา ๓๒๑ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ ก็บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยขอความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ แล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับต่อไป แสดงว่า ก่อนมีระเบียบเช่นว่านั้น การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ยังเกิดขึ้นไม่ได้ การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ กรณีพ้นจากตำแหน่ง จึงเป็นการยื่นบัญชี ฯ โดยสมัครใจมิใช่เพราะมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ส่วนการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ภายหลังจากที่ผู้ร้องมีระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ แล้ว แต่คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามระเบียบดังกล่าว ข้อ ๓ และข้อ ๑๓ หมายความว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงตำแหน่ง อยู่ในวันที่ระเบียบประกาศใช้บังคับ ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จึงไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของระเบียบดังกล่าว การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ จึงเป็นการยื่นโดยสมัครใจ เช่นเดียวกับการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง...(๒) รัฐมนตรี...”

มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่ถูกปลดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๓ และ ๒๗/๒๕๕๓ สรุปได้ว่า ให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ยังคงเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จึงต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง กรณีนี้ได้ความว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ในคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จึงถือว่า เข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ ตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ตามนัยคำวินิจฉัยข้างต้น เมื่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามกำหนดเวลาในมาตรา ๒๕๒ รวม ๓ ครั้ง อนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม (๑) ถึง (๖) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ไม่ว่าจะการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้นั้นจะเกิดขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญนี้ มีผลใช้บังคับหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ เพราะการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินอยู่ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงต้องแสดงบัญชี ฯ โดยเปิดเผยตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งบัญชี ฯ นั้นจะถูกนำไปเป็นฐานของการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้นั้น ทั้งในขณะที่ดำรงตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองว่า มีการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินอย่างผิดปกติ อันนำไปสู่การมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือการทุจริตต่อหน้าที่หรือไม่ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ในขณะที่ผู้ร้องยังไม่ได้ออกระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญนี้ จะปฏิบัติไม่ได้นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง แต่มิได้บัญญัติว่า จะต้องออกระเบียบก่อน จึงจะมีผลใช้บังคับได้ ส่วนระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้อง ตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง นั้น เห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ร้องกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วเท่านั้น มิได้เป็นเหตุให้เกิดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาของการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของ

ผู้ร้องแต่ประการใด จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชี ฯ ตามกำหนดเวลาและแสดงรายการทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว

สำหรับข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า หากผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นบทลงโทษที่กำหนดโทษไว้ ๒ ประการ ควบคู่กัน คือ ให้พ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ไม่สามารถใช้บังคับกับผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ แล้ว โทษที่ให้พ้นจากตำแหน่งจึงมีไม่ได้ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีจึงเกิดขึ้นไม่ได้ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ถูกกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นมาตรการบังคับสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ ที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติไว้ ซึ่งมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) และวรรคสอง บัญญัติไว้ว่า แม้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ และถ้าตาย ทายาทหรือผู้จัดการมรดกก็ต้องจัดการยื่นบัญชี ฯ แทน คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามมาตรา ๒๕๕ จึงมีความหมายเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ คือ หมายความว่าถึงผู้ที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และรวมถึงเมื่อผู้นั้นตาย พ้นจากตำแหน่งในเวลาต่อมา หรือตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง หรือก่อนยื่นบัญชี ฯ หลังจากพ้นจากตำแหน่งด้วย ดังนั้น เมื่อมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ถ้าจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามกำหนดเวลา หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕

ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องลงมติกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ โดยไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องก่อนลงมติ ซึ่งผู้ร้องชี้แจงว่า ขณะลงมติกรณีผู้ถูกร้อง ระเบียบดังกล่าวถูกยกเลิกแล้วโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เนื่องจากมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับแล้ว นั้น

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” หมายความว่า ระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง คือ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นระเบียบที่ออกมาใช้เป็นการชั่วคราวเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ จนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใช้บังคับ เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ แล้ว ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นอันสิ้นผลการใช้บังคับ ทั้งนี้ เพราะก่อนที่จะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใช้บังคับ การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำเป็นจะต้องมีหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่มีลักษณะเป็นกระบวนการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ไว้พลางก่อน ขั้นตอนการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญซึ่งใช้เวลาพอสมควรกว่าจะเป็นกฎหมาย มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จึงให้ออกระเบียบใช้บังคับก่อน ต่อเมื่อกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาและกระบวนการตรากฎหมาย เป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีสาระสำคัญอย่างน้อยเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๑ ซึ่งมาตรา ๓๓๑ (๔) บัญญัติให้ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมทั้งเอกสารประกอบ หลักเกณฑ์

ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเป็นระยะ และหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว ระเบียบดังกล่าวเป็นอันสิ้นผลไป ทั้งนี้ แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว บทเฉพาะกาล มาตรา ๑๓๐ จะบัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ออกใช้บังคับ” ก็หมายความว่า ให้ระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญยังคงใช้ได้ในเรื่องที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ยังไม่ได้บัญญัติรายละเอียดไว้ หรือในเรื่องซึ่งจะต้องออกระเบียบหรือประกาศต่อไป แต่กรณีการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ บัญญัติเรื่องนี้ไว้แล้ว ดังนั้น ขณะที่ผู้ร้องพิจารณาและลงมติกรณีของผู้ถูกร้องเป็นช่วงเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับแล้ว การลงมติของผู้ร้องจึงต้องเป็นไปตามวิธีการที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติไว้

สำหรับกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า มติของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีผู้ที่ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. คือ คุณหญิงปรีญา ฯ เข้าร่วมประชุมพิจารณา และมีมติกรณีของผู้ถูกร้อง นั้นพิจารณาแล้ว กรณีบริษัท วงศ์อมร ฯ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ แสดงเจตนาลาออกด้วยวาจาและเป็นหนังสือต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ มีผลเป็นการลาออกภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญา ฯ จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง

ส่วนกรณีบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ นั้น เห็นว่า มีพยานหลักฐานเป็นสำเนาหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นหลักฐานราชการ จึงเชื่อถือได้ และการลาออกอยู่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา สำหรับการลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการและผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ นั้น ไม่ทำให้ฐานะการเป็นกรรมการบริษัทกลับมามีขึ้นอีก เพราะมิได้มีมติแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นและมิได้มีการจดทะเบียนแต่ประการใด ส่วนในฐานะการเป็นผู้ทำบัญชานั้น คุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ให้การยืนยันว่า ไม่เคยมีสัญญาจ้างหรือให้ค่าจ้างใดๆ แก่คุณหญิงปรีญา ฯ ในฐานะลูกจ้าง

ผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมนารมย์ ฯ การลงลายมือชื่อเป็นการรับรองบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนของปี ๒๕๕๒ ซึ่งคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการอยู่ช่วงหนึ่ง และเป็นการรับรองดังเช่นที่คุณหญิงปรีญา ฯ เคยปฏิบัติ พยานหลักฐานทางฝ่ายผู้ถูกร้องรับฟังไม่ได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ เป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมนารมย์ ฯ คุณหญิงปรีญา ฯ จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง

กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ กรณีของผู้ถูกร้อง เมื่อพ้นกำหนดอายุความที่จะดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว ทั้งนี้ แม้รัฐธรรมนูญไม่กำหนดอายุความกรณีการยื่นบัญชี ฯ แต่น่าจะอนุโลมนำอายุความเรื่องร่ำรวยผิดปกติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๗๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี” มาใช้บังคับกับกรณียื่นบัญชี ฯ เพราะกรณีร่ำรวยผิดปกติเป็นความผิดที่รุนแรงกว่ากรณียื่นบัญชี ฯ อายุความกรณียื่นบัญชี ฯ จึงไม่น่าจะเกินสองปี ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ การที่ผู้ร้องเริ่มสอบสวนกรณีของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ จึงเกินสองปีนับแต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว นั้น

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๗๕ เป็นกรณีที่มีการกล่าวหาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ แล้วต้องดำเนินการเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินซึ่งอยู่ในหมวด ๗ ว่าด้วยการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นหมวดที่แตกต่างหากกับเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในหมวด ๓ และการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นบทบัญญัติที่ออกมาเพื่อกำหนดรายละเอียดตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ ต้องเป็นไปตามกรอบหรือแนวทางที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดหน้าที่ของผู้ยื่นบัญชี ฯ และกำหนดมาตรการบังคับของการไม่ปฏิบัติหน้าที่ไว้ในมาตรา ๒๕๕ โดยไม่ได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้ การดำเนินการกรณีการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ไม่อาจจะนำอายุความในกรณีอื่นมาใช้บังคับได้

กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่สามารถแยกให้เห็นได้ว่า กรณีใดเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ กรณีใดเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถชี้แจงได้ถูกต้อง นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รายละเอียดตามคำร้องกล่าวถึงการปกปิดการแสดงรายการทรัพย์สินอย่างละเอียด โดยผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องส่วนนี้ มีลักษณะเป็นการจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จรวมอยู่ด้วย ซึ่งผู้ถูกร้องชี้แจงและต่อสู้ตรงตามข้อกล่าวหาตามคำร้องแล้ว จึงเห็นว่า คำร้องสมบูรณ์สามารถเข้าใจได้ดี พิจารณาจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงประเด็นต่าง ๆ ตามคำร้องทุกประเด็นแล้ว ข้ออ้างของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงฟังไม่ขึ้น

นอกจากนี้ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องพิจารณาและดำเนินการกรณีของผู้ถูกร้อง โดยไม่เที่ยงธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ร้องว่า นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ไม่แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องมีมติว่า การที่ไม่แจ้งเพราะหลงลืม ไม่เป็นความผิด แล้วเปลี่ยนแนวการสอบสวนผู้ถูกร้องว่า การไม่แสดงรายการหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนเป็นความผิด นั้น

พิจารณาข้ออ้างของผู้ถูกร้อง ซึ่งกล่าวหาถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เป็นธรรมของผู้ร้องแล้ว เห็นว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเป็นรายกรณีไป ประกอบกับผู้ร้องไม่ได้เสนอเรื่องของนายชวน ๑ และนายบัญญัติ ๑ ดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด จึงไม่มีข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นการเปรียบเทียบ

เมื่อได้พิจารณาคำร้องของผู้ร้องและข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และพยานหลักฐานแล้ว เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในเรื่องหน้าที่ของผู้ร้องและการดำเนินการของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ และการยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แล้ว

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ในประเด็นนี้ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑ คน มีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ตามที่ได้วินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งแล้ว แต่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๔ คน มีความเห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนที่จะยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรก กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) ผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕

คงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นตามคำร้องต่อไปว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตาม มาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

ในการพิจารณาประเด็นนี้ จำต้องพิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” ก่อน ดังนี้ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ ซึ่งกำหนดหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในมาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๓ บัญญัติให้ผู้ร้องเปิดเผยบัญชี ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่ง บางตำแหน่งให้สาธารณชนทราบ รวมทั้งให้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สินโดยเร็ว นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๔ บัญญัติว่า กรณียื่นบัญชี ฯ เพราะผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองนั้น พ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้ผู้ร้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและ หนี้สินของผู้นั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบประกาศในราชกิจจานุเบกษา และหากปรากฏว่า ผู้นั้นมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงาน ผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติหมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ นี้ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ามา ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ ได้แสดงความโปร่งใสในเรื่องทรัพย์สินและหนี้สินของตน ตั้งแต่เริ่มเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และหลังจากที่พ้นจากตำแหน่งไประยะหนึ่ง และเพื่อให้การ แสดงบัญชี ฯ บรรลุวัตถุประสงค์ตามรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องบัญญัติมาตรการบังคับแก่ผู้ที่จงใจไม่ ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือยื่นบัญชี ฯ โดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควร แจ้งให้ทราบไว้ในมาตรา ๒๕๕ ดังนั้น มาตรา ๒๕๕ จึงบัญญัติความ “จงใจ” ไว้เป็นองค์ประกอบ ของการกระทำความผิดที่มีมาตรการบังคับ กล่าวคือ การต้องพ้นจากตำแหน่งและการต้องห้ามมิให้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองใดเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ และคำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้ความหมายของคำว่า “จงใจ” ไว้ สรุปได้ว่า “จงใจ” เป็นเพียงเจตนา ธรรมดา คือ ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่รู้ว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวอยู่หรือไม่ เพียงผู้ถูกร้องรู้สำนึก ในการกระทำก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อมุ่งประสงค์ต่อประโยชน์ที่มิชอบ หรือมุ่งประสงค์

เพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ หรือเพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริต ต่อหน้าที่

แม้คำว่า “จงใจ” ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษ หรือมุ่งประสงค์เป็นพิเศษตามที่ได้ให้ความหมายมาแล้วก็ตาม แต่การใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าข้อความว่า “ยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ย่อมมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์เห็นว่า ผู้ยื่นบัญชี ฯ ต้องรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนหรือปราศจากข้อสงสัยอันสมควรมาแสดง ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดเจน หรือยังเป็นที่ยสงสัยอยู่ จึงไม่ควรวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา

พยานหลักฐานจากเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องในชั้นคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ปรากฏตามคำให้การบางตอนของบุคคลที่มีชื่อถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง ซึ่งให้การต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ และวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ดังนี้

นางฉวี บุรกลีกร ให้การว่า “...ข้า ฯ ไม่เคยถือหุ้นแทนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แต่กรณีของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร นั้น ข้า ฯ เคยได้รับการติดต่อจากคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ให้เป็นผู้ใช้ชื่อถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมาน ฯ ... หลังจากนั้น นางกาญจนาภา หงษ์เหิน ซึ่งเป็นเลขานุการของคุณหญิงพจมาน ฯ ก็ได้นำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ มาให้ข้า ฯ เห็นชื่อหลายครั้ง... ข้า ฯ ก็ได้ลงนามให้ไปโดยไม่ได้ตรวจสอบว่า เป็นเอกสารของบริษัทใดบ้าง...”

นายวิชัย ช่างเหล็ก ให้การว่า “...เมื่อข้า ฯ เข้ามาทำงานเป็นคนขับรถที่บริษัท ชินวัตรนั้น คุณหญิงพจมาน ฯ ได้เรียกข้า ฯ ไปพบ... และบอกกับข้า ฯ ว่า จะขอใช้ชื่อข้า ฯ ถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมาน ฯ ตามบริษัทต่างๆ ข้า ฯ ได้ตอบตกลง โดยข้า ฯ ไม่ทราบเหตุผล... และต่อมา เลขานุการคุณหญิงพจมาน ฯ ชื่อคุณแจจ ชื่อจริงนางกาญจนาภา ฯ ก็ได้นำเอกสารต่าง ๆ มาให้ข้า ฯ ลงลายมือชื่อ...”

นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ ให้การว่า “...คุณหญิงพจมาน ฯ ได้มาขอยืมชื่อข้า ฯ ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนคุณหญิงพจมาน ฯ ... การดำเนินการดังกล่าวกระทำโดยนางกาญจนาภา ฯ หรือคุณแจจ ซึ่งเป็นเลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ฯ ได้นำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องหุ้นมาให้ข้า ฯ เห็น ซึ่งข้า ฯ เห็นว่าไม่เสียหายก็ได้เซ็นชื่อให้ไป...”

นางดวงดา ประมูลเรือง (วงศ์ภักดี) ให้การว่า “...คุณหญิงพจมาน ฯ ได้มาบอกกับข้า ฯ ว่า จะขอยืมชื่อของข้า ฯ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทน... ซึ่งข้า ฯ ก็ยินยอม... หลังจาก

ที่คุณหญิงพจมาน ฯ พูดเรื่องดังกล่าวประมาณ ๑ สัปดาห์ นางกาญจนาภา ฯ ... ซึ่งเป็นเลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ฯ ได้นำเอกสารมาให้ข้า ฯ ลงลายมือชื่อ...”

นายพรทิพย์ เชียงพุกษ์ ให้การว่า “...ข้า ฯ มิได้เป็นเจ้าของหุ้นที่แท้จริงในบริษัทดังกล่าวตามข้อสอบถาม เหตุที่มีชื่อข้า ฯ เป็นผู้ถือหุ้น เนื่องจากได้รับการขอร้องจากคุณหญิงพจมาน ฯ ขอใช้ชื่อข้า ฯ เป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งเจ้าของหุ้นที่แท้จริงในบริษัทต่างๆ ตามข้อสอบถาม คือคุณหญิงพจมาน ฯ... และคุณกาญจนาภา หงษ์เหิน (คุณแจจ) เลขานุการของคุณหญิงพจมาน ฯ... นำเอกสารสองสามแผ่นมาให้ข้า ฯ ลงลายมือชื่อ ข้า ฯ จำไม่ได้ว่า เป็นเอกสารเรื่องอะไร แต่เข้าใจว่าคงเกี่ยวกับเรื่องหุ้นที่คุณหญิงพจมาน ฯ แจ้งให้ทราบแล้ว ข้า ฯ จึงได้ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว...”

นางสาวบุญชู เจริญประดับ ให้การว่า “...คุณหญิงพจมาน ฯ ...ได้มาบอกข้า ฯ ที่บ้านพักของท่านว่า จะขอเอาชื่อของข้า ฯ ไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ฯ แต่คุณหญิงพจมาน ฯ ก็ไม่ได้บอกข้า ฯ ว่า เป็นหุ้นของบริษัทใดบ้าง จำนวนเท่าใด และหุ้นดังกล่าวจะเป็นของบุคคลใด...”

พิจารณาจากคำให้การของนางदनีย์ ฯ นายวิชัย ฯ นายชัยรัตน์ ฯ นางดวงตา ฯ และนายพรทิพย์ ฯ รับฟังได้ตรงกันว่า บุคคลเหล่านี้ต่างรับว่า เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนคุณหญิงพจมาน ฯ คู่สมรสผู้ถูกร้อง โดยมีนางกาญจนาภา ฯ เลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ฯ ให้ลงลายมือชื่อในเอกสารการโอนหุ้นต่างๆ มีเพียงนางสาวบุญชู ฯ ที่ให้การว่า เป็นผู้ถือหุ้นแทนตามที่คู่สมรสผู้ถูกร้องขอ เพียงแต่ไม่ทราบว่า ถือไว้แทนใคร

ผู้ร้องอ้างว่า มีพยานเอกสารการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลที่มีชื่อถือแทนรวม ๒ บริษัท คือ บริษัท อินโฟลิงค์ จำกัด และบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) โดยการโอนหุ้นบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ ปรากฏหลักฐานว่า มีการโอนหุ้นไปมาระหว่างผู้ถูกร้องกับนางสาวบุญชู ฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ ถึง ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓ แต่ในชั้นพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องซักค้านเรื่องกรรมการบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ แจ้งข้อมูลผิดพลาดต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท และปัจจุบันแจ้งแก้ไขแล้ว ซึ่งผู้ร้องตอบคำซักค้านในประเด็นนี้ว่า เมื่อแก้ไขถูกต้องแล้ว ก็ไม่คิดใจนำเรื่องการโอนหุ้นบริษัทดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณากรณีผู้ถูกร้อง ส่วนการโอนหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ ปรากฏหลักฐานว่า เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้แก่นางสาวดวงตา วงศ์ภักดี (นางดวงตา ประมูลเรือง) นางสาวสุกัญญา ฯ นางสาวบุญชู ฯ นายวิชัย ฯ นายมานัส ฯ นายพรทิพย์ ฯ และนายชัยรัตน์ ฯ และบุคคลเหล่านั้นถือหุ้นจนถึงปี ๒๕๕๑

ผู้ถูกร้องอ้างในคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ความตอนหนึ่งเกี่ยวกับการโอนหุ้นว่า “...ประมาณปี ๒๕๓๕ ก่อนที่ข้าฯ จะเข้ามาทำงานการเมือง ได้เริ่มทยอยโอนหุ้นที่ข้าฯ ถืออยู่ในบริษัทเหล่านั้นให้คุณหญิงพจมานฯ โดยวิธีการโอนลอย... การโอนหุ้นลอยในลักษณะดังกล่าว ถ้าตราขายโดยยังไม่มี การลงชื่อผู้รับโอนและนำไปเปลี่ยนชื่อผู้ถือหุ้นในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ก็จะมีปรากฏมีชื่อข้าฯ เป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นตลอดเวลา แม้จะมีการส่งมอบใบหุ้นและตราสารการโอนหุ้นลอยให้บุคคลอื่นต่อไปอีกหลายทอดแล้วก็ตาม ต่อเมื่อผู้รับโอนคนใดประสงค์จะจดทะเบียนผู้ถือหุ้น ก็จะปรากฏหลักฐานว่าผู้รับโอนดังกล่าวเป็นผู้รับโอนจากผู้โอนคนแรก คือ ข้าฯ ฉะนั้น ตามหลักฐานทางทะเบียนจึงดูเหมือนหนึ่งว่า ข้าฯ เป็นผู้โอนให้แก่ผู้รับโอนคนสุดท้าย ซึ่งไม่เป็นความจริง ความจริงข้าฯ ได้โอนให้เป็นสิทธิเสรีจเด็ดขาดให้คุณหญิงพจมานฯ ไปแล้ว ส่วนคุณหญิงจะไปดำเนินการอย่างไรต่อไปข้าฯ ไม่ทราบ... ในกรณีที่มีการโอนหุ้นของข้าฯ ในบริษัทต่างๆ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ระบุในคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัย เช่น หุ้นบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หุ้นบริษัท อินโฟลิค จำกัด หุ้นบริษัท เทเลอินโฟมีเดีย จำกัด หุ้นบริษัท เพจเจอร์เซลล์ จำกัด นั้น ก็เป็นการโอนลอยตามวิธีที่ข้าฯ ได้ให้การมาแล้วข้างต้นนั่นเอง เมื่อข้าฯ โอนลอยให้คุณหญิงพจมานฯ ไปแล้ว หุ้นดังกล่าวย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของคุณหญิงพจมานฯ นับแต่วันที่ข้าฯ ได้โอนลอยนั้น หลังจากนั้น คุณหญิงพจมานฯ จะนำไปโอนใส่ชื่อคุณหญิงพจมานฯ เป็นผู้ถือหุ้นเอง หรือโอนต่อให้บุคคลอื่น หรือใส่ชื่อผู้ใกล้ชิดเป็นผู้ถือหุ้นไว้แทนก็เป็นดุลยพินิจของคุณหญิงพจมานฯ ซึ่งข้าฯ ไม่ได้ติดตามหรือตรวจสอบ เพราะเป็นสิทธิของคุณหญิงพจมานฯ ...”

ผู้ถูกร้องอ้างนายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ กรรมการบริหารบริษัท เฟรชฟิลด์ส จำกัด เป็นพยานต่อศาล โดยยื่นทั้งคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ และมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยพยานให้การเกี่ยวกับการโอนลอยหุ้นว่า “การโอนลอยนั้นเป็นคำที่ใช้เรียกกันในบรรดานักกฎหมายที่ประกอบกิจการในด้านกฎหมายธุรกิจและกฎหมายในเชิงพาณิชย์ การโอนหุ้นลอยนั้นจะเป็นการโอนหุ้นโดยที่ผู้โอนลงลายมือชื่อของตนในใบโอนหุ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว แล้วมอบใบโอนหุ้นที่ผู้โอนลงลายมือชื่อให้แก่ผู้รับโอนลอย โดยให้อิสระแก่ผู้รับโอนลอยที่จะระบุชื่อของผู้รับโอนในภายหลังตามที่ผู้รับโอนหุ้นจากการโอนลอยเห็นสมควร กล่าวคือในกรณีที่ผู้โอนประสงค์จะโอนหุ้นให้ผู้รับโอน แต่ผู้รับโอนหุ้นจากการสลักหลังลอยยังไม่แน่ใจว่า ตนเองจะโอนหุ้นที่รับมาให้บุคคลใดบ้าง ในจำนวนเท่าใด ผู้รับโอนจะขอให้ผู้โอนสลักหลังโอนลอยใบโอนหุ้นไว้ก่อน โดยขอร้องให้ผู้โอนลงชื่อในใบโอนหุ้นในช่องผู้โอน โดยยังไม่ระบุชื่อผู้รับโอน แล้วให้สิทธิแก่

ผู้รับโอนจะตัดสินใจโอนหุ้นให้บุคคลตามที่ผู้รับโอนประสงค์จะโอนให้ในภายหลัง โดยผู้โอนจะถือว่าหลังจากที่ตนเองได้สลักหลังโอนลอยให้แก่ผู้รับโอนลอยแล้ว ตนเองก็ได้ทำหน้าที่ของตนครบถ้วนแล้ว และถือว่า “ได้สละสิทธิ์ในความเป็นเจ้าของหุ้นที่โอนลอยไปแล้ว” และพยานอ้างคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๐ และที่ ๖๖๕๒/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ว่า การโอนลอยหุ้นกระทำได้ทั้งการซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือให้

พิจารณาคำให้การของบุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นแทน ที่ต่างให้การยอมรับว่า ถือหุ้นแทน คู่สมรสผู้ถูกร้อง คำให้การของผู้ถูกร้อง คำให้การของพยานเกี่ยวกับหลักการโอนลอยหุ้น ประกอบกับพยานเอกสารที่ผู้ร้องอ้างว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลอื่น ให้ถือแทนแล้ว รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้โอนลอยหุ้นบริษัทต่างๆ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ให้คู่สมรส เป็นการโอนก่อนที่จะเข้าดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หลักฐานที่ปรากฏการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลอื่น เช่น หุ้นของบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น ฯ ก็เป็นเพราะผลจากการที่ผู้ถูกร้องโอนลอยหุ้นให้คู่สมรส แล้วคู่สมรสนำไปโอนลอยต่อให้บุคคลเหล่านั้นมีชื่อถือไว้แทนคู่สมรส ทำให้ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่า บุคคลเหล่านั้นรับโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้อง ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว การที่มีชื่อบุคคลเหล่านั้นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ เป็นการถือไว้แทนคู่สมรสผู้ถูกร้อง ไม่ใช่ถือแทนผู้ถูกร้อง

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า ในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่ว่า คู่สมรสมีหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนที่ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ พิจารณาจากพยานหลักฐาน ดังนี้

คุณหญิงพจมาน ฯ ให้การต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า “เหตุผลที่ข้า ฯ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้แสดงรายการหุ้นดังกล่าวไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๓ ครั้ง นั้น เนื่องจากนางกาญจนาภา หงษ์เหิน เข้าใจผิดคิดว่า จะต้องแสดงรายการเฉพาะทรัพย์สินและหนี้สินเฉพาะที่มีชื่อข้า ฯ และบุตรเท่านั้นเอง ส่วนที่เป็นชื่อบุคคลอื่นนั้น นางกาญจนาภา ฯ เข้าใจผิดคิดว่า ไม่ต้องยื่นและข้า ฯ ไม่ได้ตรวจดู ถ้าข้า ฯ ได้ตรวจดูก็จะทราบได้ว่า จะต้องยื่นเพราะยังเป็นทรัพย์สินของข้า ฯ อยู่ ... การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนพันตำรวจโท ทักษิณ ฯ นั้น ไม่มี เพราะได้โอนสิทธิในหุ้นทั้งหมดให้กับข้า ฯ ไว้แล้ว ก่อนเล่นการเมือง...”

นางกาญจนาภา ฯ เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยผู้ถูกร้องยื่นคำให้การดังกล่าวต่อศาล มีความตอนหนึ่งว่า “ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้า ฯ ได้รับมอบหมายให้นำเอกสารการโอนหุ้นไปให้ผู้ถูกร้องลงนามโอนหุ้น โดยถ้าเป็นหุ้นของบริษัทจำกัด ผู้ถูกร้องจะลงนามในลักษณะโอนลอย คือ ผู้โอน

ลงลายมือชื่อในช่องผู้โอนในแบบฟอร์มใบโอนหุ้น โดยมีได้ระบุชื่อผู้รับโอน หรือวันที่ที่โอน ส่วนถ้าเป็นหุ้นของบริษัทมหาชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้ถูกร้องจะลงนามในด้านหลังใบหุ้นของผู้โอนในลักษณะโอนลอย โดยมีได้ระบุชื่อผู้รับโอนหรือวันที่ที่โอนเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการที่ผู้รับโอนจะโอนหุ้นต่อไปให้บุคคลอื่นในอันที่จะระบุชื่อผู้รับโอนและวันที่ที่จะโอนต่อไป อันเป็นทางปฏิบัติที่กระทำกันทั่วไปในการซื้อขายหุ้นหรือโอนหุ้น เมื่อผู้ถูกร้องได้ลงชื่อในใบโอนหุ้นแล้วได้มอบเอกสารใบหุ้นให้แก่ข้าฯ เพื่อมอบให้แก่คุณหญิงพจมานฯ โดยข้าฯ เก็บไว้ในสถานที่ที่เก็บรักษาเอกสารสิทธิทั้งปวง... และในเวลาต่อมา ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นผู้บริหารของบริษัทต่างๆ ในกลุ่มชินวัตรด้วย และมีได้เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการของบริษัทดังกล่าวอีก แต่อย่างไร นับแต่ผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้แก่คุณหญิงพจมานฯ และลาออกจากตำแหน่งบริหารแล้ว การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับกิจการของบริษัทรวมทั้งหุ้นทั้งที่รับโอนมาหรือที่เป็นของคุณหญิงพจมานฯ อยู่เดิม คุณหญิงพจมานฯ เป็นผู้สั่งให้ข้าฯ ดำเนินการทั้งสิ้น โดยข้าฯ ไม่เคยเห็นผู้ถูกร้องเข้ามาเกี่ยวข้องหรือรับรู้ด้วยแต่อย่างใด ตลอดเวลาที่ข้าฯ ทำงานเป็นเลขานุการของคุณหญิงพจมานฯ มาจนถึงปัจจุบัน ข้าฯ สังเกตว่า ในการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับธุรกิจ หรือการซื้อขายหรือโอนหุ้น คุณหญิงพจมานฯ และผู้ถูกร้องมิได้รับทราบ หรือเข้าเกี่ยวข้องในกิจการของกันและกัน เพราะต่างก็มีภารกิจของตนมากมายและน่าเชื่อว่า ข้าฯ ในฐานะเลขานุการน่าจะรู้เรื่องราวต่างๆ มากกว่าที่ผู้ถูกร้องจะรับรู้หรือรู้ถึงการดำเนินการใด ๆ ของคุณหญิงพจมานฯ”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำให้การของนางกาญจนาภาฯ มีลักษณะทำนองเดียวกันกับที่นางกาญจนาภาฯ ให้การต่อคณะอนุกรรมการตรวจสอบฯ สอดคล้องกับคำให้การของคุณหญิงพจมานฯ จึงมีน้ำหนักรับฟังได้

นางกมลวันฯ เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้อง ให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยผู้ถูกร้องยื่นคำให้การดังกล่าวต่อศาล มีความตอนหนึ่งว่า “ในการกรอกรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้น ข้าฯ จะรับผิดชอบตรวจสอบเฉพาะส่วนที่เป็นทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ส่วนทรัพย์สินและหนี้สินของคุณหญิงพจมานฯ และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น เป็นความรับผิดชอบของนางกาญจนาภาฯ ซึ่งข้าฯ ไม่มีเหตุสงสัยใดๆ ว่า นางกาญจนาภาฯ จะแจ้งรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานฯ ไม่ครบถ้วน เพราะไม่มีทางทราบได้ เนื่องจากนางกาญจนาภาฯ เป็นผู้รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานแต่เพียงผู้เดียว เช่นเดียวกับที่ข้าฯ เป็นผู้รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว โดยนางกาญจนาภาฯ ก็จะไม่มีการทราบได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อนางกาญจนาภาฯ แจ้งรายการทรัพย์สินมาเท่าใด ข้าฯ จะกรอกรายการไปตามที่

ได้รับแจ้งนั้น ข้าฯ ไม่เคยทราบว่าคุณหญิงพจมานฯ มีหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นอยู่ด้วย ข้าฯ มาทราบเมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชนแล้ว แต่ข้าฯ ขอยืนยันว่า ตามเอกสารหลักฐานที่ข้าฯ เก็บรักษาไว้ ผู้ถูกร้องไม่มีหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นแต่อย่างใด”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำให้การของนางกมลวันฯ มีเหตุผล และไม่ขัดแย้งกับคำให้การของนางกาญจนาภาฯ จึงมีน้ำหนักรับฟังได้

ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการยื่นบัญชีฯ จำนวน ๓ ฉบับ ต่อประธานอนุกรรมการตรวจสอบฯ คือ ฉบับลงวันที่ ๑๔ วันที่ ๒๔ และวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงเหตุผลว่า ไม่ได้ตั้งใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ มีความตอนหนึ่งว่า “การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๓ ครั้ง ด้วยข้าพเจ้า และภรรยาต่างมีทรัพย์สินโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ เป็นจำนวนมาก จนยากที่จะมีเวลาในการติดตามด้วยตนเองว่า ในขณะหนึ่งๆ มีหุ้นอยู่ในบริษัทใด เป็นจำนวนเท่าใด จึงต่างต้องมีเลขานุการส่วนตัวคนละคน เพื่อติดตามการมีอยู่และการโอนหรือรับ โอนหุ้นต่างๆ ซึ่งเลขานุการจะเก็บบันทึกบรรดาหุ้นที่ข้าพเจ้า หรือภรรยายังถืออยู่ในนามของตนเองไว้ นอกจากนั้น ยังมีหน้าที่คอยติดตามงานการต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น การเสียภาษี เงินได้ การขออนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวข้าพเจ้า หรือภรรยาโดยตรงและ ในการรวบรวมทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๓ ครั้ง ข้าพเจ้า และภรรยาต่างมอบให้เลขานุการส่วนตัวเป็นผู้รวบรวม และจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้กับข้าพเจ้า และการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินได้ ดำเนินการด้วยความสุจริต มิได้มีกรณีใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือปิดบังอำพรางแต่อย่างใด” ผู้ถูกร้องได้ขอให้ถือหนังสือชี้แจงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการยื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบเพิ่มเติมในบัญชีฯ ของผู้ถูกร้อง และจัดส่งหลักฐานเกี่ยวกับหุ้นในบริษัทต่างๆ ที่ยังไม่ได้แจ้งในบัญชีฯ ทั้ง ๓ ครั้ง ต่อผู้ร้อง พร้อมกับ หนังสือชี้แจงดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้ยืนยันในหนังสือชี้แจงว่า หุ้นที่ใช่ชื่อบุคคลอื่นถือแทน นั้น มีเฉพาะหุ้นของกลุ่มสมรสเท่านั้น

ผู้ร้องมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบข้อเท็จจริงในการมีหุ้นของกลุ่มสมรสที่ใช่ชื่อบุคคลอื่น ถือไว้แทน เพราะใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทต่างๆ เป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่เริ่มต้นทำธุรกิจ และใช้ชื่อบุคคลผู้ใกล้ชิดและทำงานอยู่กับผู้ถูกร้องเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทน นอกจากนี้ ผู้ร้องอ้างถึงการที่ ผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสซื้อหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด ในวงเงิน ๕๐๐

ล้านบาท แล้วใช้ชื่อนายชัยรัตน์ ฯ นายวิชัย ฯ และนางสาวบุญชู ฯ ถือหุ้นแทน ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๑ โดยผู้ถูกร้องให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ของนายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ทางยูบีซี ๗ ว่า ผู้ถูกร้องได้ซื้อสนามกอล์ฟอัลไพน์ ในราคา ๕๐๐ ล้านบาท เป็นการแสดงว่า ผู้ถูกร้องรู้ถึงการมีอยู่ซึ่งหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ แต่ไม่แจ้งไว้ในบัญชี ฯ

ผู้ถูกร้องยอมรับว่า ในการดำเนินธุรกิจใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน และหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือไว้แทน เป็นหุ้นของกลุ่มสมรสจริง แต่ต่อสู้ว่า ในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ นั้น ไม่ทราบว่า มีหุ้นของกลุ่มสมรสส่วนนี้ที่ยังไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ และสำหรับหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ นั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงปรากฏตามคำให้การต่อคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ และคำให้การของผู้ถูกร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญที่ว่า ผู้ถูกร้องให้สัมภาษณ์กับนายเจิมศักดิ์ ฯ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ซื้อสนามกอล์ฟ นั้น เพราะเข้าใจตามข้อมูลที่รับทราบมาแต่เดิมว่า ผู้ซื้อ คือ บริษัท เอส ซี แอสเสท จำกัด ที่ครอบครัวของผู้ถูกร้อง และครอบครัวของนายบรรณพจน์ ฯ เป็นเจ้าของกิจการอยู่ เป็นการให้สัมภาษณ์ในภาพรวมว่า บริษัทในกลุ่มเป็นผู้ซื้อ มิใช่ผู้ถูกร้องเป็นผู้ซื้อ ผู้ถูกร้องเพิ่งมาทราบภายหลังว่า นายสุรเชียร จักรธรานนท์ แนะนำให้คุณหญิงพจมาน ฯ ซื้อไว้โดยให้ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทน คุณหญิงพจมาน ฯ จึงดำเนินการตามที่นายสุรเชียร ฯ แนะนำ

พิจารณาแล้ว ผู้ร้องมีพยานหลักฐานว่า ผู้ซื้อหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ คือ นายชัยรัตน์ ฯ นายวิชัย ฯ และนางสาวบุญชู ฯ ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดกับครอบครัวของผู้ถูกร้อง บุคคลทั้งสามให้การรับกันว่า เป็นการถือหุ้นในบริษัทแทนตามที่คุณหญิงพจมาน ฯ กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องได้ขอใช้ชื่อให้ถือหุ้นแทน และคำให้สัมภาษณ์ของผู้ถูกร้องว่า เป็นผู้ซื้อหุ้นก็ตาม แต่เมื่อผู้ถูกร้องให้การปฏิเสธว่า ไม่ได้เป็นผู้ซื้อโดยเข้าใจว่า บริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ เป็นผู้ซื้อ จึงทำให้พยานหลักฐานของผู้ร้องมีน้ำหนักน้อย เมื่อพิจารณาคำให้การของผู้ถูกร้องว่า ไม่รู้มาก่อนว่า กลุ่มสมรสเป็นผู้ซื้อ เพราะเหตุใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องได้ให้การว่า ไม่ได้เล่าเรื่องที่ตนซื้อหุ้นดังกล่าวให้ผู้ถูกร้องทราบ นายสุรเชียร ฯ ให้การสอดคล้องกับคำให้การของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องว่า ในขั้นต้นบริษัท เอส ซี แอสเสท ฯ จะซื้อ แต่เห็นว่า มีปัญหาการเจรจาหนี้สิน จึงขอให้กลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง เป็นผู้ซื้อ โดยผู้ถูกร้องไม่รู้ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องมีพยานสนับสนุนอย่างสมเหตุสมผล น่าเชื่อได้ นอกจากนี้ ก็ไม่ปรากฏว่า บุคคลซึ่งถือหุ้นแทนได้เล่าเรื่องการถือหุ้นแทนให้ผู้ถูกร้องทราบ ทั้งไม่มีพยานหลักฐานมายืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้มีส่วนในการบริหารจัดการหุ้นหรือสนามกอล์ฟอัลไพน์แต่อย่างใด จึงเห็นได้ว่า พยานหลักฐานของผู้ร้องจึงไม่พอพียงว่า ในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องรู้ว่ากลุ่มสมรสมีหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน

พิจารณาคำให้การของผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบกับพยานหลักฐานในสำนวนแล้วเห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสดำเนินธุรกิจและมีทรัพย์สินจำนวนมาก โดยเฉพาะหุ้นในบริษัทต่างๆ ซึ่งวิธีการดำเนินธุรกิจ ผู้ถูกร้องได้ยอมรับว่า บางบริษัทก็มีความจำเป็นต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ แต่การดำเนินการให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทใด เมื่อใด จำนวนเท่าใดนั้น ได้ความว่า ผู้ถูกร้องได้มอบให้เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้อง คือ นางกมลวัน ๙ เป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากหุ้นและบริษัทซึ่งต้องกำกับดูแลมีจำนวนมาก การดำเนินการของผู้ถูกร้องถือปฏิบัติเช่นนี้ตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินธุรกิจ และเมื่อเริ่มเข้าสู่การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองผู้ถูกร้องก็โอนลอยหุ้นทั้งหมดให้คู่สมรสไปดำเนินการ ซึ่งคู่สมรสก็ยังคงดำเนินการดังเช่นที่เคยปฏิบัติ คือ มอบให้เลขานุการส่วนตัวดูแลการโอน และการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน ตลอดจนจัดทำแฟ้มรายละเอียดการถือหุ้นเหล่านั้นไว้ นอกจากนี้ เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้องและคู่สมรสยังได้รับความไว้วางใจในการจัดทำบัญชี ๙ ยื่นต่อผู้ร้อง ทั้งนี้ เพราะผู้ถูกร้องและคู่สมรสต่างมีภาระงานและทรัพย์สินมาก ไม่มีเวลาที่จะรวบรวมทำบัญชี ๙ ได้ด้วยตนเอง เมื่อเลขานุการทำบัญชี ๙ เสนอให้ผู้ถูกร้องรับรอง ผู้ถูกร้องก็เชื่อว่า ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อรับรองไปตามนั้น สำหรับการจัดทำรายการทรัพย์สินในบัญชี ๙ ในส่วนของคู่สมรสนั้น ได้ความตามคำให้การของนางกาญจนาภา ๙ เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรส ยอมรับว่า มีหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนคู่สมรสผู้ถูกร้อง ที่ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ๙ แต่เกิดจากความเข้าใจผิดของนางกาญจนาภา ๙ เองว่า ไม่ต้องแจ้ง เนื่องจากสับสนเกี่ยวกับแบบและคำอธิบายเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ๙ ซึ่งจากคำให้การของคู่สมรสผู้ถูกร้องที่ให้การต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ๙ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ ยอมรับว่า ไม่ได้ตรวจรายการ ๙ ที่นางกาญจนาภา ๙ จัดทำมา หากตรวจก็จะต้องนำหุ้นส่วนนั้นมาแจ้งเพราะยังเป็นทรัพย์สินของตนอยู่ แสดงให้เห็นว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องเองยังไม่ทราบว่าได้แจ้งรายการหุ้นดังกล่าวของตนไว้ในบัญชีที่ยื่นต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้ง ครั้นทราบเรื่องก็ได้ดำเนินการให้ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องเพิ่มเติม จึงเห็นว่า ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องมีเหตุผลรับฟังได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีมาตรการบังคับสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชี ๙ จงใจยื่นบัญชี ๙ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คือ การพ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ซึ่งถือว่า เป็นมาตรการบังคับทางการเมืองที่มีความรุนแรง ดังนั้น การพิจารณาเพื่อให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา จึงต้องพิจารณาพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นี้ ผู้กระทำความผิดต้องรู้ชัดแจ้งถึงความมืออยู่จริง ไม่ใช่ควรจะรู้ถึงความมืออยู่

ของทรัพย์สิน ฯ เพราะผู้กระทำได้มีเจตนาที่จะแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ให้ผิดแผกแตกต่างไปจากความเป็นจริง หรือรู้ชัดแจ้งว่า มีทรัพย์สิน ฯ อยู่เพียงเท่าใด โดยมีเจตนาไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ฯ หรือแสดงไม่ครบถ้วน จึงจะเป็นความผิดกรณียื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานใดที่จะชี้ชัดได้ว่าผู้ถูกร้องรู้ว่า ยังมีทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นของกลุ่มสมรสที่ให้ผู้อื่นถือแทนอยู่อีก ผู้ร้องมีความเห็นแต่เพียงว่า ผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องพักอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน มีสำนักงานอยู่ในอาคารเดียวกัน ทรัพย์สินเป็นหุ้นมีมูลค่าเป็นเงินจำนวนมาก มีการซื้อขายหุ้นเป็นประจำ ซึ่งผู้ถูกร้องต้องรู้หรือน่าจะรู้การกระทำของกลุ่มสมรสรวมตลอดทั้งทรัพย์สินเป็นหุ้นที่กลุ่มสมรสดำเนินการอยู่เสมอไป นั้น หาได้ไม่ เพราะในความเป็นจริงบางกรณีอาจไม่รู้ก็ได้ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า ยังมีหุ้นที่กลุ่มสมรสให้ผู้อื่นถือแทนในขณะยื่นบัญชี ฯ เนื่องจาก นางกาญจนภา ฯ เลขานุการส่วนตัวกลุ่มสมรสเข้าใจผิดคิดว่า หุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทนไม่ต้องแสดงเพราะแบบกรอกบัญชีไม่ระบุไว้ นางกาญจนภา ฯ ไม่ได้แจ้งให้นางกมลวัน ฯ ทราบนางกมลวัน ฯ จึงกรอรายการทรัพย์สินอื่นของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยไม่มีรายการหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทน เมื่อนางกมลวัน ฯ จัดทำบัญชี ฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปให้ผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อในบัญชี ฯ และเอกสารประกอบทุกหน้า ซึ่งมีจำนวนมากโดยนางกมลวัน ฯ เป็นผู้เปิดให้ลงลายมือชื่อ และผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ตามถึงหุ้นดังกล่าว ดังนั้น เมื่อความปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินอันเป็นหุ้นของกลุ่มสมรสที่ให้ผู้อื่นถือแทน จึงได้รวบรวมรายการทรัพย์สินดังกล่าวขอแสดงรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมต่อผู้ร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพย์สินที่เป็นหุ้นเหล่านั้น รับฟังได้ว่าเป็นทรัพย์สินของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเอง ยังให้การต่อคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ด้วยว่า ตนเองก็ยังไม่รู้ว่า เลขานุการส่วนตัวของตนไม่ได้แจ้งหุ้นเหล่านั้นไว้ในบัญชี ฯ ถ้าตนตรวจดูก็จะรู้และให้แจ้งไว้ เห็นได้ว่า แม้กระทั่งกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องซึ่งเป็นเจ้าของหุ้นเหล่านั้นยังไม่รู้ในขณะยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๓ ครั้ง ของผู้ถูกร้อง ไม่ได้แจ้งรายการหุ้นเหล่านั้นไว้ในบัญชี ฯ เมื่อเจ้าของหุ้นที่แท้จริงซึ่งเป็นกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องยังไม่รู้ จะรับฟังได้อย่างไรว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้ถึงการไม่แจ้งหุ้นเหล่านั้นไว้ในบัญชี ฯ เช่นนี้ จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องน่าจะไม่ว่า ขณะยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๓ ครั้ง มีหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทนและยังไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานที่ผู้ร้องอ้างถึงและนำสืบแล้วยังไม่พอพียงว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

อนึ่ง เนื่องจากในการวินิจฉัยคำร้องนี้ มีเหตุผลที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องยกขึ้นกล่าวอ้างในหลายกรณีด้วยกัน คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงกำหนดประเด็นวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

ในประเด็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑ คน คือ นายประเสริฐ นาสกุล พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายมงคล สระฐาน นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักษาสัตย์ นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ใช้บังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะเป็นมาตรการบังคับสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๔ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายผัน จันทรปาน และนายศักดิ์ เตชาชาญ วินิจฉัยข้อกฎหมายว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่ใช้บังคับกับกรณีของผู้ถูกร้อง เพราะในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๓ ครั้ง ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ซึ่งแม้ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ผู้ถูกร้องจะต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ จะเข้ารับหน้าที่ตามมาตรา ๒๑๕ วรรคสอง ก็ตาม แต่เมื่อต้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๒๑๕ (๑) แล้ว ก็ไม่อาจถือว่า ในระหว่างนั้น ผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามความหมายของมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง และวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง เช่นเดียวกัน

ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากมีมติ ๘ ต่อ ๗ ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก ๘ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายผัน จันทรปาน นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจินดา ยงสุนทร และนายอนันต์ เกตุวงศ์ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ๗ คน คือ นายประเสริฐ นาสกุล นายมงคล สระฐาน นายสุจิต บุญบงการ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอมร รักษาสัตย์ นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดโดยเสียงข้างมากกว่า พ้นคำร้องโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ให้ยกคำร้อง

นายประเสริฐ นาสกุล

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ฌ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายพันธ์ จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระแก้ว	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอมร รักษาสัตย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ